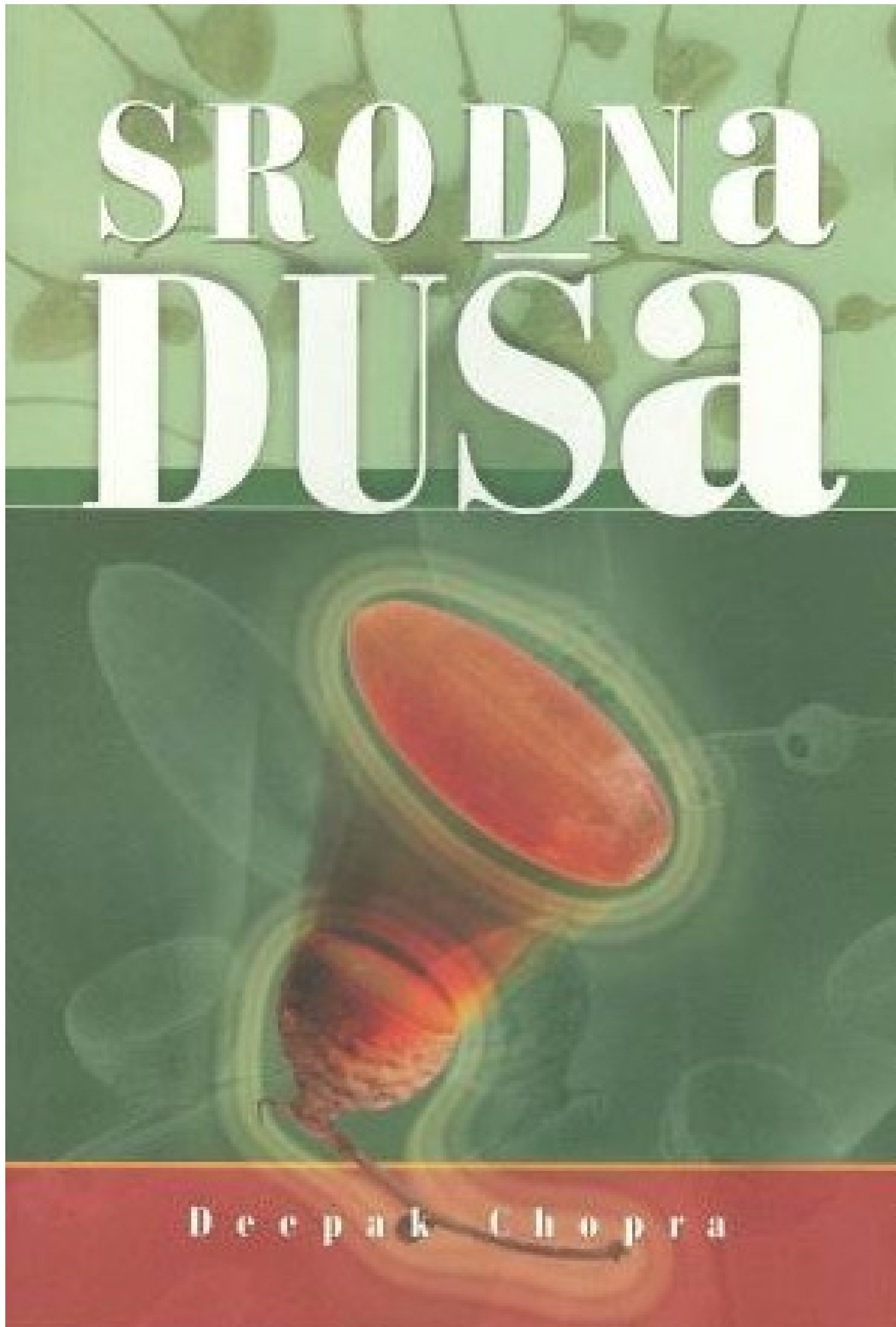
Deepak Chopra-Srodna duša

Na ovom svijetu žive samo dvije vrste ljudi -ljubavnici i ostali.

Biblioteka AQUARIUS Deepak Chopra SRODNA DUŠA
Izvornik: Souimate Copyright © 2001 by Deepak Chopra
Nakladnik i nositelj prava za Hrvatsku: Dvostruka Duga d.o.o. Magdalenićeva 1/2, 40000 Čakovec
Prijevod: Aleksandra Mihaljević
Lektura: Vida Ozren
Ovitak: Novena d.o.o.
Tisak: MTG-TOPGRAF, d.o.o. Velika Gorica
Naklada: 1000
CIP - Katalogizacija u publikaciji Nacionalna i sveučilišna knjižnica - Zagreb
UDK 821.111(73>-31=163.42
CHOPRA, Deepak
Srodna duša / Deepak Chopra; <prijevod Aleksandra Mihaljević>. - Čakovec ; Dvostruka Duga, 2003. - (Biblioteka Aquarius)
Prijevod djela: Souimate ISBN 953-6516-63-2 431110094
Deepak Chopra
SRODNA DUŠA
Dvostruka Duga .2003. Čakovec

Mojemu ocu
Rasporio si me i otvorio moje srce.
Ispunio si me ljubavlju.
Moj si duh prožeo svojim.
Sada te poznajem kao što poznajem
samoga sebe.
i
Iz Salomonovih oda

PRVI DIO
Ljubavni zanos
Ljubavni je zanos ulaznica za misterij.
Iz dnevnika Raja Rabbana
Vi oni koji vjeruju u ljubav trebali bi čuti priču o Raju Rab-banu. U dvadeset i petoj godini još nije iskusio zaljubljenost. Štoviše, jedva da je znao što ona zahtijeva. Opravdanje mu je, kao i mnogima, bilo rad. Raj je već duže vrijeme radio u hitnoj službi na Manhattanu. Njegovi su družbenici bile žrtve pucnjava koje bi iskrvarile na stolu, predozirani ovisnici koje je pronašla policija te vrlo uspješni pokušaji samoubojstva. Na studiju medicine nekoliko je mjeseci brižno skrbio za leševe pa ga je na sastancima s djevojkama, ako je uopće pronašao vremena za njih, pratio dašak formaldehida. Doslovce. Djevojke su taj miris osjećale na njegovim prstima čak i nakon stoje ruke oribao do bola. Iskreno rečeno, najveća ljubav koju je Raj iskusio zrcalilale su u očima njegove majke kada su mu bile tri godine. Mama je s njim postupala kao s bićem koje je negdje između božanskog blagoslova i mogulskog kraljevića. Njegova omiljena slastica bila je topla halva prekrivena tankim listom jestive srebrne loli je.
"I posljednji komadić za tebe", rekla bi zalijepivši mu svjetlucavi listić na čelo. Čak mu je i dala ime Rajah*.
Raj je otkrio daje ulazak u odraslu dob za male kraljeviće vrlo mukotrpan. Nije želio da ga zauvijek obožavaju. Točnije, nije želio da ga samo obožavaju. Kada je na posljetku pronašao nekoga, svojim je roditeljima darovao golemo olakšanje. Zapravo, oni su mu je pronašli, ali su ipak osjetili olakšanje, Bila je to čestita i lijepa žena koja je prema njemu osjećala naklonost. Tata joj je rekao da će se udati za cijelu obitelj.
"Postupi ispravno, nemoj razočarati majku", rekao je tata Raju kada su se svi okupili povodom proslave Sliivaratri. Raj nije bio siguran što njegova majka misli. Svaka djevojka koja je obećavala bila je ona prava sve dok se nisu previše zbližili. No, prema ovoj je djevojci Raj počeo osjećati ljubav. Ali, ne dovoljno jaku.
"Što kažeš na večeras?" upitao gaje otac na Devali, blagdan svjetlosti.

"Ne večeras", rekao je Raj. Nije želio nikoga razočarati, ali je djevojku svakoga dana sve više volio. No, morao se usredotočiti na vlastitu budućnost kako bi joj imao što ponudili. Budući da je bila strpljiva jednako kao i čestita, djevojka se složila. Nije bilo potrebno žuriti.
Do Božića su se njegovi osjećaji promijenili. Ustanovio je da prema toj djevojci osjeća snažnu privrženost. Njezino mu je ime postalo stvarno. Maya. Više nije bila samo djevojka koju bi, prema želji svoje obitelji, trebao oženiti. Maya je bila njegova, a pomisao na čekanje postala mu je nepodnošljiva.
No, to neće biti važno. Raj nije znao da mu je netko za petama. Ljubav i smrt bile su poput sestara koje je sudbina sjedinila-jedna prelijepa, a druga zastrašujuća. Obje su bacile oko na Raja. No, on je vidio samo lijepu sestru ne obraćajući pozornost na onu koja je išla korak za njom.
Ljepotici je ime bilo Molly. Raj ju je toga ljeta upoznao u newyorskoj podzemnoj željeznici. Nije ju bilo teško zapaziti -bila je to vatrena crvenokosa u ružičastoj vjenčanici. Raj se upravo vratio s ljetovanja i vukao se Četrdeset i drugom ulicom, postajom Grand Central Station, noseći dva pohabana kovčega. Maya mu je na telefonskoj tajnici ostavila već četiri poruke pa ju je želio što prije čuti.
Bilo je vruće i sparno, jedan od onih kolovoskih dana kojega je teško preživjeti čak i bez prtljage. Mladenka se držala za ručicu plašeći se sjesti kako ne bi uprljala svoju dugu satensku suknju koja je zbog vlage već bila pomalo izgužvana. Pogledi su im se susreli, ali je ona okrenula glavu. On nije. Takav se prizor malokad može opaziti u podzemnoj željeznici.
"Je li vam potrebna pomoć?" upitao ju je nastojeći da mu glas ne zvuči sumnjivo, već umirujuće. Djevojka je podigla obrve. "Ne toliko kao vama", rekla je. Raj je bio mišićav, ali je u dva pohabana kovčega nosio polovicu svih svojih udžbenika iz prethodne tri godine te odjeću koju je Maya ostavila kad je otišla iz ljetnikovca na jezeru. Bilo je to njihovo prvo zajedničko ljetovanje. Mnogo su vremena provodili u razgovoru o svojem nadolazećem vjenčanju.
Raj ju je i dalje promatrao, te opazio kako su je gurnula dvojica huligana koja su se probijala kroz vlak. "Pazite", blago ih je upozorila. Sa zapešća joj je pala mala kitica orhideja, a svilena je vrpca bila potrgana. Ona ju je podigla, na trenutak pogledala, i bacila. Kada se nestrpljivo nagnula kako bi pogledala kroz prozor, zabacila je slap crvene kose preko ramena. Raj je gotovo osjetio njezino milovanje na koži. Taj ga je osjećaj uznemirio.
"Hajde, hajde," mrmljala je djevojka.
Nagnuo se kako bi je vidio između svih lica koja su miljela između njih. "Kasnite li na vjenčanje" Mclitltu će se vrata svakog trenutka zatvoriti, a tada zbog tutnjave vlaka više neće čuti ništa. Djevojka gaje ponovno pogledala, ali ovaj pm nije okrenula glavu. "Ne na svoje", rekla je. "Ja sam djeveruša, a automobil mi se pokvario. Nisam imala drugog izbora." Glavom je pokazala prema gore. "Čini mi se da se vi ne vjenčate prečesto. Mladenke nose bijelo. Tako im je dobar glas vraćen barem na jedan dan." Njezino se zabrinuto lice razvuklo u osmijeh. Očaravajući osmijeh.
Vrata vlaka se nisu zatvorila, a kondukter je za nekoliko minuta objavio daje došlo do požara na pruzi te daje sav prigradski promet obustavljen na neodređeno vrijeme.
Raj se nasmijao. "U škripcu ste", viknuo je kako bi nadglasao negodovanje ostalih putnika. "Kamo zapravo idete?"
Rekla mu je da ide u Katedralu svetog Ivana Božanskog, na samom rubu grada. Sve mu je bilo jasno: djeveruša u panici, zapela u gradskom prometu jer ju je dotrajali automobil iznevjerio u najgorem mogućem trenutku. Nakon neuspjelih pokretanja motora ostavila je automobil i odjurila.
"Dođi sa mnom", viknuo je Raj. Ostavio je svoja dva pohabana kovčega i probio se kroz nekoliko sivih odijela. Pretpostavio je daje ona djevojka slobodna duha. Ispostavilo se daje bio u pravu. Na peronu se probio kroz gomilu i stigao do stepenica. Iako nije bilo za očekivati da će ga djevojka slijediti, ona je pošla za njim. Bio je to doista nevjerojatan dokaz vjere.
"Što sada?" upitala ga je.
"Potrči uza stepenice ako možeš u toj haljini."
"Ne brini." Obrazi su joj bili rumeni, ali su joj oči odražavale uzbuđenje, vjerojatno zbog njega.
Raj se okrenuo i poveo je. Izašli su na južnoj strani postaje Grand Central. Ispred obližnjega hotela stajala je gomila žutih taksija, a minutu kasnije, uspuhani, ali ponosni, sjedili su stisnuti na stražnjem sjedištu jednog od njih i jurili duž Park avenije.
"Idite prečicom preko parka", rekao je Raj vozaču Pakistancu ne mareći za njegov pogled koji je govorio: "Stari, nema drugog puta osim prečice preko parka."

"Pazi da mi ne sjedneš na čipku. Ima je beskrajno mnogo", upozorila ga je djevojka.
"Zaplijenit će ti automobil, znaš H to?" upitao je Raj.
Ona je slegnula ramenima. "A što će učiniti s tvojim kovčezima? Ja sam Molly, mislim da ti to nisam rekla, i osjećam se glupo. Djeveruše ne nose novac sa sobom. Morala sam nekoga zamoliti za novac kako bih ušla u vlak."
"Ja sam Raj, skraćeno od Rajah."
"Pomislila sam da izgledaš egzotično. Usput, to je kompliment. Dolaziš iz...?"
"Indije, ali došao sam još kao dijete."
"U školi sam upoznala jednu Indijku. Samo nju. Ti si drugi."
"Mnogo nas je."
Molly je gledala preko vozačeva ramena, a lice joj je ponovno odražavalo zabrinutost. Vjenčanje ju je zaokupljalo mnogo više nego Raj, koliko god bio egzotičan. Potaknut iracionalnim muškim instinktom, Raj je zaključio kako je njegova dužnost pokrenuti promet. Psovao je svaki nepropisno parkirani dostavni kamion, a mišići vrata grčili su mu se kad god je vozač naglo stao jer mu se na putu isprijećio neki drski taksist. Molly se naslonila na poderan kožni naslon držeći u krilu metre smotane čipke. Bilo joj je potpuno svejedno što će se dogoditi.
Rekla je: "Upravo mi je sinulo nešto krajnje očito. Kod vjenčanja nema stanki pa je jedan sat kašnjenja jednak kao i pet minuta." Primijetila gaje. "Morat ću pronaći način da ti se odužim. Mnogo si mi pomogao", rekla je.
"Možeš me počastiti pićem", rekao je Raj. "A ja bih mogao povesti svoju zaručnicu."
"Ah, pravodobno upozorenje", rekla je Molly. "Kada si se zaručio?"
"Još nisam. Uskoro ćemo, ali se ona zbog tog događanja osjeća sigurnije."
Taksiji, kao i zubarski stolci te frizerski saloni, omogućuju bezopasnu bliskost sa strancima. Tako su se njih dvoje uskoro našli na istoj valnoj duljini i razgovarali o nemirima na sjeveru Irske, o tome kako je ona toga ljeta unajmljenim zrakoplovom otputovala u Pariz, o njegovoj rupi od stana na rubu Španjolskog Harlema u koji ne bi smio dovesti pristojnu ženu daju zbog gađenja ne izloži opasnosti od smrti.
"Neću te pitati jesi li u srodstvu s Gandhijevima", rekla je.
"Hvala. Ja tebe neću pitati izrađuju li tvoji rođaci bombe za IRA-u u Belfastu." Prezime joj je bilo Mahoncy pa je Kaj zaključio odakle potječe. Ispostavilo se da su iz okruga Mayo gotovo slučajno stigli do Kansas Cityja. No, taksi još nije bit) ni blizu crkve. Tako su započeli razgovor o nevjerojatnoj sličnosti pakla i New Yorka u kolovozu, o njezinoj pobožnoj baki koja je svakog dana odlazila na misu, o njegovoj baki koja je tijekom hindusko-muslimanskih nemira 1947. godine svoj dom branila starim vojnim pištoljem.
"Vraćam se na svoju prijateljicu Indijku s koledža", rekla je Molly. "Dakle, bila sam prava glupača. Kada smo se upoznale, mislila sam da je Portorikanka. Pretpostavljam da je to bilo uvredljivo."
"Time zasigurno ne bi osvojila nagradu za mir", rekao je Raj uviđavno.
Općinjeno je promatrao Mollyne kretnje: lagan pokret ruke kojim je zabacivala neposlušnu kosu kada bi joj pala preko desnog uha iako joj preko lijevog, zbog nekog razloga, nije smetala. Nestrpljivo kuckanje prstima koji su navikli držati torbicu ili naprtnjaču. Bljesak osmjeha koji nestaje gotovo u istom trenutku kao daje strancu neoprezno otkrila nešto osobno.
"Dakle, ovo Uje prva godina u ulozi pravog liječnika?" upitala je Molly.
"Tako je, ovu godinu stažiram, a sljedeće ću započeti specijalizaciju." Molly je dodirnula svoju kosu, a Raj je ponovno osjetio njezinu mekoću na svojoj koži. Rekao je: "Ali i tijekom vizita moramo hiniti da smo pravi liječnici iako još studiramo."
"Što znači da varate ljude", primijetila je i namrštila se.
"Može se i tako reći, ali to pacijentima ulijeva osjećaj sigurnosti dok im šivate ranu nanesenu kuhinjskim nožem ili im pokušavate objasniti zastoje važno uzimati lijek protiv angine." Raj je nije želio razočarati. "To ih umiruje."
"Ali ih ipak varate", rekla je.
"TJ redu. Sada postajem psihijatar," rekao je, "a za njih bi mogla reći da nisu pravi liječnici." Tako su razmišljali njegovi roditelji.
"Psihijatrija?" uzdahnuo je tata. "Pokušaj pronaći liječnika koji će izliječiti manje ljudi i u tom pokušaju zaraditi manje."

Rajeva je majka plakala toliko da je oko očiju imala tamne kolutove prije no što je pošla nabaviti nešto čime će ih sakriti.
Raj i Molly gotovo da i nisu primijetili da je taksi stao pred crkvom.
"Pa, ovdje izlazim" nesigurno je rekla Molly gledajući kroz prozor ne bi li vidjela još koga od uzvanika. No, na stepenicama katedrale nije bilo nikoga osim nekoliko beskućnika koji su, opruženi ispod prljavih pokrivača, zauzeli najbolja mjesta za noćenje.
"Požuri", rekao je Raj posežući u novčanik za svežnjem izgužvanih novčanica. Molly nije otvorila vrata pa se nagnuo preko nje i otvorio ih. Pazio je da znojnom rukom ne dodirne njezinu ružičastu haljinu. "Zašto ne izlaziš?" upitao je.
Molly je lupkala po svojem satu. Putovanje je trajalo četrdeset minuta. Pokazala je na prazne stepenice. "Shvaćam. Nadao sam se da si toliko uživala razgovarati sa mnom", rekao je Raj, "da jednostavno ne možeš otići."
Ta ju je odvažna primjedba iznenadila, "Nisi te sreće, Rajah," rekla je, a tada se nagnula i poliubila »ta dovoljno blizu njegovim usnama i dovoljno dugo da uputnu prije no što je iskočila iz taksija, "ali ti se barem mulo posrećilo "
Zakoračila je unatrag, skinula cipele i otrčala u crkvu, Raj je promatrao kako po dvije stepenice grabi prema velikim ulaznim vratima prije no što će nestati u tami svetišta. Om misli da će ipak uspjeti, pomislio je. Rekla mu je da želi biti glumica i daje već glumila u nekoliko predstava. Sada mora ući na velika vrata, pomislio je Raj zamišljajući da će u tome biti vrlo uspješna.
Maya se nije uzrujala jer je Raj nazvao sat vremena kasnije. "Naravno da mladenke ne nose ružičasto", rekla je smijući se Rajevoj priči. "Je li lijepa?"
"Prije uočljiva, nego lijepa", lagao je Raj.
"Vrlo si pažljiv", rekla je Maya. Dogovorili su se da će krajem tjedna izaći na večeru.
Stažisti rade trideset i šest sati, nakon čega .su dvanaest sati slobodni, a taj je naporan ritam zahtijevao potpunu usredotočenost. 0 crvenokosoj djevojci iz podzemne željeznice razmišljao je samo kada bi se u sitnim noćnim salima opružio na sklopivom ležaju u prostoriji za stažiste. Nasumične, ali uporne misli. Njima se zabavljao dok je tonuo u san zureći u žute mrlje na stropu i režnjeve moždane kore. Tada se pitao kamo zapravo ide.
Njegovi roditelji potječu iz kulture koja predaju uzdiže kao najviši životni cilj pa je čak i Raj, posinak Amerike, donekle upio to učenje, ali ga nije mogao potpuno prihvatiti. Misli su mu odlutale na prve pouke iz djetinjstva. Predaja je značila ravnodušnost. Značila je podizanje vlastite biti na razinu najvišeg misterija. Jednostavno rečeno, to je značilo staviti svoju dušu na prvo, a svijet na drugo mjesto. Tata je bio skroman čovjek, ali je nekoliko puta odveo Raja na stranu i govorio mu o svojim vjerovanjima: čovjek koji se predaje je uvijek otvoren, uvijek pozoran. Ravnodušnosti ne težimo zato da nas ništa ne bi moglo dirnuti, već zato da bismo imali dovoljno prostora otkriti stoje stvarno.
Nije li nas Krist, u ovoj novoj nepoznatoj zemlji, poučavao da valja živjeti u ovom svijetu, ali ne prianjati uz njega?
Raj je činio upravo suprotno, a da toga uopće nije bio svjestan. Uhvatio je svijet objema rukama, a najviše se plašio da za njega ne prianja dovoljno. Poznavao je desetak mladih Indijaca koji su bili potpuno isti. Ako je predaja prazna posuda koju je potrebno ispuniti milosrđem, Raj se vrlo često osjećao dovoljno praznim. Pitanje je bilo samo što će ga ispuniti.
Na neko se vrijeme mogao zaokupiti radom s ozljeđenima u hitnoj službi, a pred njim je bila psihijatrija. Da bi stekao početnu prednost, Raj je mnogo vremena provodio s glavnim specijalizantom psihijatrije. Studenti medicine nazivali su ga Barun Bruno. Bio je krupan i bradat pa je sve podsjećao na profesionalnog hrvača. Pravo mu je ime bilo iznenađujuće blago -Clarence. Bio je nezgrapan, ali je bio pravi čovjek kada bi u čekaonici trebalo sputati pomahnitalog ovisnika o cracku. Clarence mu je dopustio raditi s poremećenim pacijentima koje je dovodila policija. Svaka je obrada rutinski započinjala pregledom, ali se pretvarala u kratku psihološku procjenu.
"Budi kratak, ali jasan", savjetovao mu je Clarence. "Tvoje je lice prvo koje ugledaju kada ih dovezu, a tvoje je mišljenje prvo i na njemu se temelje sve daljnje procjene."
"Vi vjerujete u moju prosudbu?" upitao je Raj uznemireno. Otkako je završio studij, samo je jednom stažirao na psihijatriji.
"Ne, vjerujem Priručniku za liječnike", rekao je Clarence. "Ne kompliciraj! Drži se popisa sedativa i antidepresiva iz Priručnika.

Ako izuzmemo munjene, ćaknute i sve ostale koji imaju halucinacije, na te ćeš se lijekove oslanjati u devedeset posto slučajeva. Provjeri uobičajenu dozu i prepiši polovicu."
Polovicu?" upitao je Raj. "Sigurnije je. Ti su ljudi već rastrojeni Ne bih smo ih trebali potpuno uništiti."
"U redu", rekao je Raj. Obojica su glavni specilizanti i obvezni provjeriti svaki recept koji izdaju i napiti i (shoy logu) da bi se osjećao sigurnim.
Izazovi mogu pokopati čovjeka. "Što da činimo sa tim ljudima?" upitao se Raj ispred aparata koji je nudio cimi kavu, krafne s marmeladom i ćips. Na psihijatrijski je odjel, mlinski nakon predoziranja, primljena suicidalna tinejdžerica, njezini su roditelji vikali na njega i zamalo mu pljunuli u lice, čim su doznali da njihova kći mora ostati sputana dvadeset i četiri sata.
"Dokle god ne znaš odgovor na to pitanje, opiliti će te kao psihijatar", rekao je Clarence vadeći osušenu čokoladu iz aparata.
"Želiš reći da će me pokretati neznanje?" upitao je Kaj.
"Želim reći da su svi čudaci ljudi i da su svi ljudi čudaci, To je svemirska jednadžba koju ćeš cijeli život nastojati njegovati."
Roditelji su ga za dva tjedna zatekli u stanu i telefonski ga obavijestili kako je vrijeme da u hramu odabere svećenika za svoje vjenčanje s Mavom. Osim obreda koji će obuhvaćati svetu vatru, rižu i ghee maslac, bijeloga konja za mladoženju i nosiljku za mladenku, tu su još i karte. Tko će im izradili astrološke karte?
"Bez bijeloga konja", rekao je Raj. "Nismo u Delhiju. Tako biste spali na prosjački štap, a ja bih se osjećao glupo."
"Šalio sam se", rekao je tata. "Samo ne želimo da odugovlačiš."
"Maya se previše smiješi", primijetila je mama. "Uvjerena sam da zapravo skriva očaj."
Raj se nije mogao dosjetiti uvjerljivog opravdanja kojim bi objasnio zašto se još nije pobrinuo za pojedinosti vjenčanja. Ili zašto to jednostavno nije prepustio Mayi koja je to bila voljna i sposobna obaviti. Njegov je otac gubio strpljenje. "Poludio si. To je pristojna djevojka."
Tata je u Queensu imao malu prodavaonicu živežnih namirnica koju je otvorio nedugo nakon što su se doselili u ovu zemlju. Nije osjećao potrebu gledati dalje od svojega besprijekorno posloženog povrća, sendviča, cigareta, buketa ivančica, salame i voćnih piramida. Ostali očevi u susjedstvu nisu vidjeli dalje od NFL prvenstava i sastava Yankeesa, ali Raj je već zarana otkrio da je njegov otac drugačiji. Njegova su božanstva bila bogovi urednosti, opreznog podizanja cijena i motrenja djece u blizini stalka s časopisima. Skromni bogovi, baš kao stoje i on sam bio skroman.
"Ja volim Mayu i ona voli mene, prestanite navaljivati", rekao je Raj.
Slušajući oca, listao je nedjeljni Times. Pogled mu je zapeo za jedno ime: Mary Mahoney. Zastao mu je dah. Bio je to članak o hit predstavi, cijela stranica dopunjena rječitim pohvalama kritičara. Pogledao je bolje. Ah, divljina. Osjetio je kako mu se ježi koža na rukama. "Čekaj. Tata, nije li ime Molly skraćeno od Mary?" upitao je.
"Ne znamo nijednu djevojku kojoj je ime Molly."
Maya je nazvala za sat vremena kako bi se dogovorili oko večere. Imala je kasno predavanje, ali bi se mogli naći u jednom od indijskih kafića u Pedeset i šestoj ulici. Raj ju je upitao bi li poslije željela otići na predstavu.
"Mačke?'
"Ne, na pravu predstavu. Eugene 0'Neilf rekao je Raj. Članak je ležao pred njim. Iznad naslova predstave opazio je istaknuto ime slavne mlade hollywoodske zvijezde. Mollyno je ime, ako je to uistinu bila ona, bilo u drugom redu, zajedno s imenima još dva glumca. To ga se prilično dojmilo jer takvo što glumice inače ne postižu nakon samo nekoliko predstava.
Maya se nakon deset minuta zakašnjenja pojavila u kafiću
"Bombay" u blizini Sedme avenije. Ruj je pio, pivo čekao pokraj šanka i razmišljao o tome kako je Maya ljepša od svih žena koje su ušle kroz vrata, vjerojatno na mučnom zadatku sastanka s nepoznatim mladićem koji su im dogovorili njihovi roditelji Indijci. Usne je namazala srebrnastim ružem, a na sebi nije imala sari, već elegantan kostim. Njezini potječu iz I'uniaba pa su joj oči velike i blage, a koža svijetla i nježna, no Raju to nije bilo važno. Njegova je obitelj potekla iz južne Indije, u sumrak britanske vladavine. Tata nije mnogo govorio o njihovim lutanjima, možda zbog toga što je tu priču valjalo držati u tajnosti, ali je zbog svoje tamnije kože kao dijete na sjeveru bio ranjiviji.

U školi bi se tata skutrio kad god bi mu se dječaci iz četvrtoga razreda rugali govoreći: "Ni crn, ni bijel, već kaki." Ta je poruga bila namijenjena jednomu od Angloindijaca koje su za momčad uvijek izabirali zadnje. Raj nije tako razmišljao o koži, ali je ipak osjećao bol stare rane.
"Na izlazu s autoceste bila je strahovita gužva", ispričala se Maya. Bila je uspuhana jer je pretrčala tri ulice od parkirališta na Desetoj aveniji.
"Kako je bilo?" upitao je Raj dajući znak konobaru da žele sjesti za svoj stol.
"Vrlo žalosno. Troje djece mlađe od pet godina. Majka nije loša žena, ali će joj oduzeti djecu."
Kad su sjeli pokraj prozora, Maya je odložila aktovku ispod stola. Studirala je socijalni rad na Columbiji, a honorarno je radila kao dječja zastupnica. Dva puta tjedno bila je nazočna sudskim raspravama vezanim uz napuštenu djecu.
"Jesi li svjedočila za majku?" upitao je Raj. Konobar im je donio velike crvene plastične jelovnike. Raju nije bio potreban. "Rgan josh", rekao je. Maya je naručila riblji vindaloo,
"Nisam bila tamo da bih iznijela svoje mišljenje, već samo da bih potvrdila kakvo je stanje u njihovu domu. A ono jc vrlo loše. Majka si ne može priuštiti troškove vrtića, a otac je upravo završio u zatvoru. Ona nije kriva za to što su djeca izašla iz dvorišta i odlutala predaleko", rekla je Maya.
"Tko je kriv, ako ne ona?" upitao je Raj.
"Znam, znam", uzdahnula je Maya. Često se previše vezala za svoje slučajeve. Raj je posumnjao da im čak i nudi pomoć u svoje slobodno vrijeme. Bila je tako dobra. Kad je hrana stigla, Maya je počela jesti prstima trgajući komadiće čapati kruha i koristeći se njima kao žlicom za rižu i riblji curry. Raj je bez razmišljanja uzeo vilicu. Za razliku od njega, Maya je rođena u Americi kamo su se njezini roditelji doselili u potrazi za boljim izgledima u očevu inženjerskom poslu.
Bila je vrlo zapanjena kada joj je Raj rekao da od djetinjstva nije bio u Indiji. "Kako to da nisi otišao?" rekla je tonom osobe koja je upravo čula da njezin sugovornik nije posjetio rođaka koji u bolnici leži na umoru. Maya je od dvanaeste godine ljetovala u New Delhiju ili u Bombayu.
"Ali, ja se u školi nikada nisam pridružila udruzi doseljenika iz južne Azije", rekla je.
"Ponižavajuće je neprestano jadikovati zbog onoga što jesmo. Uopće me ne zanimaju tamilski tigrovi na Sri Lanki, korumpirani političari i ostali."
Zbog toga mu se odmah svidjela. Maya nije bila poput njega opsjednuta pripadanjem ili nepripadanjem. "Ali, privlači li te duhovnost kada odeš onamo?" upitao ju je.
"Privlači li me? Možda," rekla je, "ali ne bih znala što trebam tražiti. Mudraca koji gol prosi na ulici? Gurue kojima se korporacije obraćaju prije preuzimanja? Za moju je obitelj svrha života održavanje srdžbe i zgrtanje novca. To je ono što nas čini pravim Indijcima."
"Ali, ti nisi takva?"
"Dakako. To je ono u što sama sebe uvjeravam. Baš kao i ti."
Raj se nasmijao s olakšanjem. Za razliku od ostalih djevojaka s kojima su mu njegovi roditelji dogovorili sastanak, Maya nije bila ni sramežljiva ni očajna. Bila je iskrena od prvog sastanka, a prema Raju se nije postavila kao »kumeku» ugodno provodeći večer i kojega će se uskoro prepustili zaboravu žene, toliko je pazila da ne djeluju bizarno, očajno da su sljedećega dana bili predmet ismijavanja. Nikada i nije krila kakvi su doista.
Maya je kroz prozor promatrala povorku putnika. "Pripadanje se ne temelji na mjestu. Ono proizlazi tko jesmo." "A tko si ti?" upitao je Raj.
"Dio svega ovoga." Mahnula je rukom prema gomili ljudi na ulici. "I dio nečega drugoga."
Predstava je očito bila veliki hit. Ljudi su ne probijali kroz gužvu koja je pritjecala iz limuzina i taksija. Kad su se našle na vlastitim nogama, ugledne gospođe ogrnute krznom gledale su u tlo kako im tanke potpetice ne bi zapele u pukotini na pločniku, a njihovi su ih supruzi odostraga nestrpljivo gurkali. Raj je na plakatu opazio Mollyno ime i ponadao se da Maya nije opazila njegovo uzbuđenje. Trenutak kasnije sjedili su na svojim mjestima, a zavjesa se podigla.
Pojavila se ona. Molly nije igrala sporednu ulogu lika koji toči kavu u salonu, niti je u drugom Činu bila medu statistima izletnicima. Imala je glavnu žensku ulogu ljupke, komično smetene djevojke zaljubljene u jednako naočitog partnera. Raj je bio općinjen i iznenađujuće uplašen - osjećao se kao da Molly hoda po užetu, a on mora zadržavati dah kako ona ne bi pala. No, ona nije bila u opasnosti. Svaki je pokret imala pod nadzorom. Njezin čedan pogled ispod oka nije bio stvaran, već savršeno odmjeren čin poput pijevnog treperenja glasa, koje je govorilo o djevojačkoj nevinosti, te blagog nadimanja grudi koje je pobuđivalo misli o Erosu iako im se nije predavalo.

Maya se nagnula prema Raju i šapnula: "Sjajna je. Kako to itko može naučiti?"
Raj nije znao. Osjećao je taj nestvaran lik na pozornici. No, Molly je za njega i dalje bila nešto drugo - tijelo uz koje je sjedio u taksiju, lak dah koji je osjetio kada se nagnula prema njemu dok je taksi skretao za ugao na svojim dotrajalim amortizerima. Od tog je putenog sjećanja osjetio vrućinu u licu. Kada su se mladi ljubavnici poljubili, osjetio je stezanje oko srca.
U vrijeme stanke Raj nije želio ustati sa svojeg sjedala, a Maya je bila općinjena Guyem, hollywoodskim osvajačem. "Pravi je komad. Osobito u paru s tom djevojkom. Ona bi mogla biti u kazalištu Masterpiece', zanosila se Maya.
Raj jedva daje čuo što govori. U njemu se nešto događalo.
"Oprosti", rekla je Maya. "Ponašam se kao malograđanka."
"Nipošto." Raj je skočio sa svojeg sjedala. "Želiš li nešto popiti?"
Zbog vrućine i gužve u skučenom predvorju Raj je osjetio omaglicu. Na šanku je naručio čisti viski. Pogledao je Mayu. "I špricer", dodao je.
"Samo ako je za tebe, dušo. Ja ne bih", rekla je Maya, a kada je okrenula glavu, Raj je odustao. U mislima mu je bila Molly, blistava pod svjetlošću reflektora i prozračno plave svjetlosti mjesečine. Morao ju je ponovno vidjeti. Plamen neodoljive želje razbuktao se u trenutku.
"Hoćeš li mi pridržati piće?" rekao je pružajući čašu Mayi.
"Zašto?"
"Čini mi se da sam čuo svoj dojavljivač. Ovdje ih je previše, jedva sam ga čuo. Idem van."
Maya se doimala razočaranom pretpostavivši da su ga pozvali na posao. Raj je obećao daje neće ostaviti izuzev u doista hitnom slučaju. "Vraćam se za dvije minute, ti uđi. Ako zakasnim na spuštanje zastora, čekat ću te na Broadwayu."
Maya je oklijevala. Oglasilo se zvono koje je označavalo pet minuta do podizanja zastora, a u predvorju je ostalo samo nekoliko ljudi. Raj ju je nagovorio da se vrati, a ona ga je prije toga poljubila i uputila mu kiseo osmijeh.
Veoma uzbuđen, Raj je istrčao kroz vrata na Broadway i opazio kako cvjećar pod nadstrešnicom postavlja štand. Iz stražnjeg dijela kamioneta vadio je ruže omotane celofanom. Raj je iz džepa izvadio dvadeset dolara. "Uzet ću šest", rekao je.
Ne prekidajući posao, cvjećar je bacio pogled na novčanicu. "Za to možeš dobiti četiri, momče", rekao je. Raj je uzeo ruže i odjurio natrag u kazalište. Prošao je pokraj vratara i oslonio se na intuiciju. Učinilo mu se da bijedna od sporednih vrata mogla voditi u pravom smjeru. Bio je uvjeren da iza njih nije spremište - i bio je u pravu. Vrata su vodila u tamu, a iza njih se pružao prolaz osvijetljen golim žaruljama. U nadi da ga nitko nije vidio, Raj je pojurio kroz vrata zadržavajući dah.
Više nije osjećao omaglicu niti omamljenost. Svoj je nepromišljeni čin smatrao potpuno smislenim. Čuo se samo prigušeni smijeh iz kazališta i tapkanje Rajevih cipela po golom betonskom podu. Otvorivši druga vrata, iznenada se našao licem u lice s krupnim crncem u crvenom ogrtaču. Na uhu je držao mobitel.
"Nisu mi rekli ništa o dvostrukoj porciji sira, već ručno miješanu, da", rekao je. Ugledavši Raja, rukom je pokrio telefon.
"Ovo je garderoba, čovječe. Ovdje nećeš pronaći svoje sjedalo", rekao je.
"Ne, ja sam liječnik. Imam propusnicu", rekao je Raj. Potražio je svoju liječničku iskaznicu koju su mu izdali kada je bio na praksi u kolima hitne pomoći.
Čuvar je nezainteresirano kimnuo i nastavio telefonski razgovor. "Ne, ne dolazimo, dostavite nam."
Raj je izvadio iskaznicu i pokazao je čuvaru. Instinkt mu je govorio da nastavi dalje kako čuvaru ne bi dao dovoljno vremena da se upita zašto liječnik nosi ruže omotane celofanom. Bilo mu je potrebno nekoliko minuta da pronađe prava vrata. Pokucao je, no nitko mu nije odgovorio. Uhvatio je kvaku. Otključano.
Zašto je bio ondje? Je li to bila karmička zavjera, neka nepoznata sila ili tek napadaj zaluđenosti? Ljubav se uvijek naziva misterijem, ali ne i zaluđenošću. Zaluđenost je plitka strast, zanos koji mnogo češće završava kajanjem nego trajnom vezom. Ali, što je zagonetnije od iznenadnog bljeska žudnje? Osobito ako je ta žudnja toliko prikrivena da se njezin odraz jedva opaža u zrcalu? Zaluđenost je preporođena nada.

Izdaleka se ponovno začula provala smijeha i pljesak. Raj je imao osjećaj da će ipak slomiti nečije srce.
Ljubav je dovoljno domišljata da bi nas potaknula skočiti s litice ako je to jedini način da se oslobodimo. Kad je Raj upao u Mollynu garderobu, bio je prisiljen objasniti svoj postupak.
Morao sam te vidjeti jer nisam sposoban misliti ni na što drugo otkako... To nije mogao reći, to nije bila istina.
Znam da ne bih smio biti ovdje, ali trebam samo pet minuta tvojeg vremena. Što je on, prodavač time-share aranžmana?
Ako za mene osjećaš ono što ja osjećam za tebe, tada znaš zašto sam ovdje. Bolje.
Ali, ušao je u praznu garderobu. To je bilo posljednje što je očekivao i gotovo je zazvao njezino ime, no umjesto toga se osvrnuo oko sebe. Prostorija nije bila mnogo veća od zatvorske ćelije s betonskim podom i metalnim ormarom postavljenim uza zid. Molly se okružila uspomenama - na zidu su visjele obiteljske fotografije, plakat generalne probe i satenske baletne papučice. Raj je prišao fotografijama i na njima potražio moguće ljubavnike ili supruga i tada mu je sinulo da zapravo ne zna je li Molly udata. No, ona takve fotografije ne bi držala u ovom skučenom prostoru, izvan doma.
Sjeo je pred zrcalo za šminkanje. Vidio je blijedog i očajnog čovjeka- u nekim se trenucima čini nevjerojatno nepoštenim to što je krio vanjštinu ne obazirući se na unutarnje biće sa svim njegovim žudnjama, te se okrenuo kako to ne bi morao gledati. Bilo mu je potrebno pola sekunde da shvati kako ga Molly promatra s otvorenih vrata.
"Kako si ušao ovamo?" upitala je, a izraz njezina lica nije otkrivao baš ništa.
"Morao sam doći jer ... "
"Čekaj, zar nešto nije u redu? Imam samo minulu."
Raj je naglo ustao. "Ne, nipošto. Ovo ti se zacijelo doima čudnim. Bio sam u publici."
"U redu." Molly je i dalje zadržavala bezizlazan izraz lica prikrivajući prve znakove uznemirenosti.
"Doista, kanio sam pogledati predstavu tla bih te ponovno vidio. Nismo čak ni izmijenili brojeve telefona", rekao je Raj. Govorio je ubrzano, a glas mu je zvučao uzbuđeno. Pokušao se sabrati. Nije krenuo prema njoj jer se plašio da bi mogla uzmaknuti.
Molly je šutjela nekoliko trenutaka kako bi Raj uvidio da su njegovi najgori strahovi neutemeljeni.
"U redu je, samo sam iznenađena. Pomalo je nevjerojatno da si me pronašao", rekla je. Ušla je u sobu i nasmiješila se.
Iako još nije otkrio svoje prave osjećaje, koljena su mu drhtala, no osjetio je veliko olakšanje jer ga nije shvatila kao uljeza. Kada mu se dovoljno približila, prepustio se i raširio ruke. Molly ga je zagrlila bez oklijevanja. Kada se odmaknula, u njezinim je očima opazio blagu omamljenost i shvatio da je još uvijek ushićena zbog pljeska i klicanja koje je upravo ostavila za sobom.
"Ne volim žurbu", rekla je bez daha. "Ovamo dolazim samo da bih popravila šminku." Sjela je za stol i počela tapkajući nanositi šminku. "Ali, ti ćeš ostati do kraja, zar ne?"
"Ovdje?" upitao je Raj plašeći se da ona možda očekuje da će napustiti garderobu.
"Propustit ćeš ostatak predstave, ali može ako želiš. Jesi li doveo Mayu? Vidiš, pamćenje me dobro služi." Prenut osjećajem krivnje, Raj se prisjetio daje Molly otkrio Mayino ime.
Molly je žurno ustala i krenula prema vratima podižući kostim kako joj se duga suknja ne bi vukla po prljavom podu.
"Nisam", rekao je Raj. "Sam sam."
Molly je naglo zastala. Okrenula se i napokon ga doista primijetila. "Zašto si zapravo došao? Nisam preneražena, već iznenađena."
"Mislim da sam se zaljubio", rekao je Raj. "U mene?"
Raj nije mogao odgovoriti, a Molly je rukom pokrila usta kako bi zaustavila riječi, no trenutak prekasno. "Kako znaš?" upitala je.
"Kako znam? Nisam morao posjetiti psihijatra da bih to otkrio. Jednostavno sam došao." Ne znajući što bi učinio, Raj joj je pružio ruže. Molly se na trenutak zagledala u njih kao da su pale s drugog planeta.
"Nije li ovo pomalo čudno? Mislila sam da si psihijatar", rekla je.

Raj je prasnuo u nervozan smijeh. "Kada sam te prvi put vidio, pomislio sam da si luda. Mladenka koja se ne može pomiriti s činjenicom daje ostavljena pred oltarom. Opsjednuta, luta gradom na dan svojega vjenčanja, na dan koji za nju nije završio."
"Ili nije ni započeo. Kako ružno", rekla je Molly ne skrivajući povrijeđenost.
Raj joj je ponovno pružio cvijeće. "Molim te, uzmi. Molim te."
Molly je uzela ruže i odložila ih na stol. "Potpuno sam zbunjena", rekla je. "Iskreno rečeno, pomalo uplašena i zbunjena.
Ali, sada nemam vremena za to. Moram poći." Njezine su riječi potvrdili zvukovi s pozornice. Molly.se prenula i nestala prije no stoje Raj stigao odgovoriti.
Stajao je općinjen. Njegov je potez uspio, ali mu ishod nije donio zadovoljstvu, Sto ona osjeća prema njemu? Što bi mogla osjećati? Vjerojatno je imao sreću daje njihov susret bio kratak i buran jer je Raj bio spreman progovoriti o silama koje su jače od njih oboje. Prema tradiciji u kojoj je odgojen ljubavnici često sanjare o tome da ih je spojila karma. Tata i mama bi rekli takvo što. Takvo je shvaćanje bilo sastavni dio indijskoga ozračja. No, za Molly bi to bilo jednako kao da joj je rekao da po tom pitanju nema pravo odluke.
Rajev je zanos splašnjavao pa se počeo pitati ne duguje li sudbina u ovom slučaju mnogo toga koječemu drugome, Usamljenosti. Njezinoj ljepoti. Njegovu požrtvovnom radu. Hormonima. Ta gaje pomisao otrijeznila. Još je poprilično mnogo toga u stvarnom životu što mora razmotriti prije no što se preda bogovima karme.
Kad je bacio pogled na zrcalo, opazio je daje blijed i zbunjen stranac još uvijek nazočan. Morao se sabrati. No i to je bila zamka jer kad se okrenuo razumu, pojavila se Maya, Što joj je to učinio? Najblaže rečeno, izdao je divnu osobu koja ga je bezuvjetno voljela.
Čaroliju je prekinuo nepoznati glas. "Prekidani li vas u nečemu? Vrata su bila otvorena."
U sobu je ušao visok, naočit muškarac. "Nisam vas još vidio. Jeste li Mollyn prijatelj? Ja jesam. Zna li ona da ste ovdje ili ste nekoga podmitili?"
Stranac se doimao vrlo sigurnim u sebe, a njegov je ton bio dovoljno neugodan da otrijezni Raja. "Zamolila me je da je ovdje pričekam", rekao je. "Ali, i vi možete pričekati."
Stranac se je nasmiješio poštujući svojevrsno pravilo ponašanja koje mu je nalagalo da bude ljubazan. "Drago mi je da sam dobio vaše dopuštenje", promrmljao je i prebacio ogrtač preko stolca, ali nije sjeo. Raj se pitao koliko se ljudi u Mollv-nom svijetu tako ponaša i govori. Tada je zapravo shvatio kako je on u njemu uljez. Stranac je nekoliko trenutaka listao kazališni program koji je ležao na stolu, a zatim je natočio vode iz vrča i čekao. "Bradley!"
Obojica su se trgnula. Molly je ušla i zagrlila stranca. Raj nije ni pretpostavio da čin možda neće trajati pola sata, već samo nekoliko minuta.
"Zašto me nisi obavijestila da spremaš svoju najbolju izvedbu?" upitao je stranac sa zadovoljnim izrazom na licu. "Slaži mi i reci da je to zato Što si me vidjela u četvrtom redu." Raj je potpuno problijedio.
"Laži ostavljam tebi", rekla je Molly i dalje u njegovu zagrljaju. "Tebi to tako dobro polazi za rukom." Ničime nisu prikrivali svoju bliskost. Raju je sve bilo jasno. U tom bi se trenutku iskrao da Molly nije uhvatila stranca za ruku i okrenula ga prema Raju. Dok ih je upoznavala, glas joj je ostao veseo i živahan.
Još uvijek je omamljena, pomislio je Raj. Ispružio je ruku, a Bradley ju je mlitavo stisnuo.
"Mislio sam da izlazimo", rekao je Bradley.
"Naravno. Raj je došao tek tako", rekla je Molly.
"Nimalo ne sumnjam u to. Ne bi bio prvi, zar ne?" Raja je obuzela nelagoda, ali mu je tada nešto privuklo pogled i donijelo mu olakšanje. Molly je bila crvena u licu. Ispod maske oduševljenja gotovo da i nije vladala sobom.
"Raj je moj novi prijatelj", brzo je dodala. "Zajedno žurimo na vjenčanja." Kada je primijetila da je promatra, još je više po-crvenjela, a grimizno se rumenilo širilo od njezina vrata i osujećivalo svaki pokušaj da se doima sabrano. Odjurila je prema zrcalu.
"Nisam stigla ni obrisati ovu masku. Zato izađite, obojica. Pet minuta." Uzela je rupčiće i kreme te se žustro bacila na posao.
"Dakle, dobili smo zapovijed", nasmijao sc Hradley i povukao Raja. Izašli su iz sobe i našli se okruženi su hrpom obožavatelja koji su čekali pred vratima. Raj se osjećao poraženim. Podigao je glavu i pogledao Bradleyjevo lijepo, zadovoljno lice dok je on pogledom tražio prijatelje.

"Sjajna je, žarne?" upitao je Bradley. Tu je primjedbu izrekao u zrak kao daje upućena onom sretniku koji je uhvati, Raj je iza svojih leđa začuo tihi škljocaj. Okrenuo se i vidio da su vrata garderobe tek malo otvorena. Tada je opazio djelić Mollynog blijedog lica. "Vrati se", šapnula je. Vrata su se još malo otvorila i Raj je ušao.
Molly je zatvorila vrata i udaljila se od njega te, koračajući amo-tamo, nastavila brisati šminku s lica. "Šio se događa?" upitala je. Briznula je u plač, a suze su na njezinim narumenjenim obrazima ostavljale ružičaste pruge.
"Možda i ti osjećaš nešto", rekao je Raj. "To je u redu. Premotaj film unatrag. Vratili smo se deset minuta unatrag, tebi je drago Što me vidiš, a ja sam bio presretan jer sam te pronašao, jer sam u novinama pronašao članak o tebi kada sam već bio uvjeren da sam te izgubio. Molim te, shvati da sam ja normalan čovjek. Barem sam bio normalan. Nisam to planirao. Nisam imao namjeru smetati kada je tvoj zaručnik želio biti nasamo s tobom."
"Bože", rekla je Molly. "Ne vjerujem ti." A tada se predala jedinoj nerazboritosti koja život čini vrijednim življenja i poljubila ga. To nije bio najdulji niti najdublji poljubac u Rajevu životu. Mnogo su ga više dirnule njezine tople ruke i pomalo nespretno naginjanje kada je naglo krenula prema njemu. No, pronašao je ono stoje tražio - nagovještaj damu je Molly suđena i da možda želi biti s njim.
"Eto", rekla je uzmičući. Izgovorila je to kao da je na sliku nanijela posljednji namaz boje ili platila posljednju ratu kredita. "Oboje smo previše impulzivni pa time možemo započeti. Nadam se da se to neće pretvoriti u katastrofu. A ono nije moj zaručnik."
Raj je primijetio da ju je poljubac smirio. Tada se na vratima začulo oštro kucanje, a kada je Bradley promolio glavu, Molly je ponovno bila vesela i sabrana. Nakon strpljivog čekanja u garderobu je ušlo šestero obožavatelja. Među njima su bile dvije(studentice glume iz TriBeCa škole koju je, kako se ispostavilo, Molly pohađala prije tri godine. Pohvale su tekle poput vode iz slavine. Divno, veličanstveno, sjajno, božanstveno. Raj se nije služio tim riječima i još nikada, osim na televiziji, nije čuo da ih se nabacuje poput uobičajenih krilatica. Molly je bila strpljiva i ljubazna. Sa svakim je pristojno porazgovarala, a samo bi povremeno dopustila da joj pogled odluta prema Raju.
"Poznaješ lije dugo?" upitao je Raj Bradleyja, koji je odnekud izvukao već načetu bocu vina.
"Osam godina. Dodaj mi dvije plastične čaše", rekao je Bradley. "Zapravo, tri. Pretpostavljam da ostaješ." Raj je uzeo čaše i držao ih dok je Bradley točio vino.
"Nisam baš siguran", rekao je Raj.
"0, moraš", odvratio je Bradley. "Očaran si, zar ne? Od očaranih se to očekuje." Možda je zapravo govorio o sebi, ali njegovje glas otkrivao razdragano suosjećanje.
Raj je pogledao na sat i trgnuo se. "Moram poći. Ali, nastojat ću se vratiti. Reci Molly da ću biti na stražnjim vratima ako me može pričekati."
Dok mu je Molly bila okrenuta leđima, Raj je izjurio iz sobe prije no što je Bradley stigao odgovoriti. Izašao je u mračan hodnik i protrčao pokraj čuvara. Maya ga je čekala u praznom predvorju.
"Jesi li me tražio? Mislila sam da si rekao da ćeš me čekati na Broadwayu. Što se dogodilo?"
"Ništa. Zabuna. Moram se vratiti u bolnicu, ali sum ih nagovorio dami pomaknu smjenu tako da te mogu dočekali. Koliko je sati?"
"Pola jedanaest", rekla je Maya.
"Nije tako strašno. Obećao sam im da ću doći u jedanaest. Hoćeš li mi zamjeriti ako te ne otpratim kući?" Kaj je znao da Maya neće imati ništa protiv toga. Dok ga je ljubila, on je već razmišljao o najkraćem putu do stražnjih vrata. Nije osjetio krivnju niti grizodušje zbog laganja. Čak i kad je Mayu smjestio u taksi te odjurio k Molly, Raj to nije smatrao prevarom. Strast nije misaono biće.
Bradley i Molly čekali su ga pred vratima pozornice, Molly je rekla: "Znam daje kasno, ali umirem od želje za Reuben sendvičem. Je li još tko gladan?"
"Ja radije ne bih jeo dimljenu govedinu nakon dobrog vina", rekao je Bradley podižući plastičnu čašu koju je još uvijek držao u ruci. Kada je ostala nasamo s Rajem, Molly mu je rekla:
"Prošećimo. Potrebno ti je svježega zraka." Dok se ljetna sparina na izlozima prodavaonica i prozorima kafića pretvarala u kapljice vode, Raj i Molly krenuli su prema zalogajnicama na Osmoj aveniji koje su otvorene cijelu noć. Neko su vrijeme šutke hodali.

"Sada si nekako savršen", promrmljala je Molly. "Bila bih najsigurnija kada o tebi ne bih doznala više ništa. Savršen si jer si mi savršeno nepoznat, jednostavno si izgubio nadzor i poželio me oboriti s nogu."
"Osjećam da mi se neće svidjeti ono što slijedi", rekao je Raj.
Molly se nasmiješila. "Ne znam kakva te je luda zamisao vodila. Možda me se sada želiš riješiti. Slobodno mi reci."
"Ne, nipošto", odlučno je odvratio Raj.
"Dođi", rekla je Molly. Podigla je ruku i dodirnula mu obraz.
"Malo je onih koji bi učinili ovo što si ti upravo učinio", rekla je blago. "Nisam naivna. Znam koliko ti je hrabrosti bilo potrebno. Ali, možda bih se trebala zabrinuti."
"Nisam želio nikoga povrijediti. To mi nije bila namjera", rekao je Raj. "Ne mogu objasniti zbog čega te obožavam."
Molly se nasmijala ugodno zatečena. "Zvučiš poput djeteta koje se dokopalo mojega rokovnika."
Raj to nije mogao poreći. Ali, klečanje pred njom neće ga odvesti dalje od ove večeri. Molly mu je čitala misli. "Ako ostaneš ovakav kakav si sada, naša veza neće potrajati ni dva tjedna. Ali, kamo nas to vodi?" upitala je.
"Nisam ponio zemljovid. Morat ćemo sami otkriti", rekao je Raj.
Molly je uzdahnula i uhvatila ga za ruku. "Zemljovidi su beskorisni", rekla je. "Osluškuj, djeluj, osjećaj. Tako ćeš pronaći put." Iz pločnika je još uvijek isijavala vrućina proteklog dana.' Vlažan je zrak iz sporednih uličica donosio neugodne mirise, ali je Raj osjećao ugodnu iscrpljenost pobjede. Kada su stigli do zalogajnice u kojoj su posluživali dobru dimljenu govedinu, Raj je bio preumoran da bi jeo. "Smijem li te samo gledati?" upitao je. Njegova je smjerna i iskrena molba zatekla Molly nespremnu. "Ti toliko vjeruješ u mene. Možda ću otkriti da na taj način osvajaš mnoge djevojke."
"Ne, samo mi se nemoj smijati."
Molly mu je odgovorila: "U redu, možeš sjediti i gledati kako jedem kisele krastavce, ali se tada moraš opustiti, a i ja sam pomalo umorna i napeta. Trebala bih namočiti noge i razmisliti. Možemo li za koji dan ponovno pokušati?" Raj je nevoljko kimnuo.
"Ne budi tako zabrinut", rekla je Molly. "Mogla bih pristati."
Raj se našao u drugoj stvarnosti, opčinjen, uzbuđen i zabrinut. Nastavio je vezu s Mayom. Večerali su zajedno onoliko često koliko su im to rasporedi dopuštali. Raj je dva puta mjesečno uspijevao dobiti slobodan dan pa bi Maya tada prespavala kod njega. No, često se viđao i s Molly. Ona nakon prve večeri više nije spominjala Mayu, ali mu je uvijek unaprijed govorila koje večeri nema predstavu. Rasporedi im se najčešće nisu poklapali pa su većinu zajedničkih trenutaka krali od poslijepodnevnih sati.
"Pitam se zašto smo zajedno", rekla je jedne nedjelje opru-žena na klupi u parku. "Što me je natjeralo da izađem s tobom iz vlaka? Ionako ne bih stigla na vjenčanje."
"Impulsivnost", odvratio je Raj. "Sama si tako rekla."
"To je američka verzija", odgovorila je Molly. "Ovdje se nešto događa, a mi želimo znati što je posrijedi. Ja ne želim žuriti s riječima kao što je ljubav. Ne još, i ne prebrzo."
"Slažem se", spremno je rekao Raj. "Osim loga, kada netko kaže 'volim te', druga osoba mu većinom odvrati istim riječima, gotovo bez razmišljanja. Tako se nešto gubi."
"Znam," rekla je Molly, "to bi trebalo nešto značili."
"Koju riječ ti zapravo želiš?" upitao je Raj.
"Onu koju pronalaziš onog trenutka kada je ne moraš izgovoriti."
"Ah, zagonetka", rekao je Raj. "To mi se sviđa." S osmijehom se upitao je U uistinu tako. Kada je prvi put došla u njegov stan, Molly je zavirila u hladnjak dok je on u dnevnoj sobi-blagovaonici bio zaokupljen puštanjem jazz glazbe.
"Stoje ovo?" upitala je gledajući u gornje police. "Kao mala vojska." Hladnjak je bio pun malih plastičnih zdjelica pokrivenih folijom i posloženih u uredne redove i nizove.
"Hrana za cijeli tjedan", rekao je Raj. "Špageti mannara, salata od kupusa i instant puding od banane."
Frknula je nosom. "Dakle, ti živiš od hladnog kupusa, razmočene tjestenine i kašice umjetnog okusa."
Raj joj je prišao s leđa i zatvorio vrata hladnjaka. "Praktičan sam.

To je u ovoj fazi neizbježno, a vrijeme koje bih potrošio na kuhanje ili izlaske mogu posvetiti čitanju novina ili odmoru." Razljutilo ga je to što ona nije shvaćala kolikom je pritisku izložen njegov život. "Već prvog tjedna stažiranja vodio sam noćnu smjenu na kardiološkom odjelu veteranske bolnice, goleme ustanove u Queensu, stoje značilo osamdeset pacijenata s bolesnim srcima čiji bi životi mogli ovisiti o meni. Osim toga, od ponoći do šest sati ujutro morao sam u kartone unijeti nove podatke i dežurati u hitnoj službi. U prva četiri sata imao sam dva slučaja srčanih udara, jedno prsnuće čira, ženu u dijabetičkom šoku koja je svakoga časa mogla pasti u komu i čovjeka koji seje porezao pri brijanju ili je pokušao počiniti samoubojstvo. Malo je onih koji se u dva ujutro odluče brijati. U mojoj smjeni nitko nije umro, stoje bilo pravo čudo, a kada sam legao na uzak metalni ležaj u mračnom spremištu preuređenom za stažiste, pomislio sam: Još jučer sam bio samo student. Kada te bez upozorenja opterete takvom odgovornošću, osjetiš takav strah da poželiš iskočiti iz vlastite kože."

Doimala se zadivljenom. Kada ju je dopratio kući, Raj ju je nježno poljubio i rekao: "Ovo je potpuno drugačije od svega što sam do sada doživio. Osjećam se kao da promatram samoga sebe. Kao da netko drugi hoda i govori umjesto mene. Čudan osjećaj."

Druga bi žena to mogla protumačiti kao uzmicanje, ali gaje Molly odmah shvatila. "Potpuno te razumijem. To je moj život. Tako se svake večeri osjećam na pozornici. Gledam je i sviđa mi se. Tako sigurna u sebe. Katkad joj poželim prepustiti sve."

"Hoće li ona sada odigrati svoju ulogu?" upitao je Raj.

"Nisam to željela reći. Kada si sposoban vidjeti samoga sebe, tada znaš daje to samo uloga. Većini ljudi to ne uspijeva. Toliko zaglave u svojoj ulozi daje počnu smatrati stvarnom. Ali, kada postaneš sposoban promatrati samoga sebe, osjećaš se slobodnim, zar ne?" Molly do tada još nije tako govorila iako je Raj već čuo dao svojoj scenskoj osobnosti govori u trećem licu. Ona je u predstavi mirisala na jorgovan i kretala se s uvježbanom gracioznošću. Molly je bila druga osoba, drugačiju, nju je valjalo upoznati odvojeno od onoga što se moglo okom opaziti.

Stojeći na njezinu pragu, Raj je osjetio poriv da joj ispriča jednu od najneobičnijih priča o svojti] obitelji Tata je imao starijega brata po imenu Girish. 0 njemu gotovo da nisu govorili, a kada bi ga spomenuli, ton im je bio sumoran kao da govore o mrtvima. Kada je Raju bilo petnaest godina, tata je žurno otputovao u Indiju jer mu je majka bila teško bolesna. Bolest je mogla završiti smrću, ali se povukla. A kada se tata vratio kući, iz kovčega je odmah izvadio Girishovu fotografiju i stavio je na policu iznad kamina gdje su stajali svi ostali portreti.

Mama je bila prilično iznenađena tim povratkom među poštovane članove obitelji. "Dječak je dovoljno star da bi čuo cijelu priču", rekao je tata. Tako su njih troje sjeli na jastučiće ispred obiteljskog svetišta. "Moj je brat za nas bio mrtav, ali ti ne znaš zašto", rekao je Raju. "Sada ćeš doznati." Ispostavilo se daje Girish kao vojnik bio ranjen u teškim okršajima u Kashmiru. Tijekom oporavka u bolnici ležao je pokraj muslimanskog narednika. Taj je čovjek služio u indijskoj vojsci i u istom se području zatekao u topovskoj vatri. Tako su se njih dvojica sprijateljili, a po izlasku iz bolnice postali su susjedi u predgrađu Jabalpura, u blizini vojnog naselja.

"Taj je narednik imao prelijepu ženu", rekao je tata. "Girish na nju nije obraćao pozornost. Ona bi iznijela čaj od metvice ili ražnjiće i odmah nestala. Takav je običaj, a da mije netko rekao da ju je moj brat vidio dva puta bez vela, ne bih mu vjerovao. No, jednoga sam dana dobio telegram, a on je pobjegao s njom. Samo tako. Suprug je pobjesnio, a potom je tri mjeseca plakao. Dugo se o njima nije čulo ništa sve dok se moj brat nije pojavio u Pooni kako bi unovčio ček. Čak ni tada nije imao što reći osim da su zajedno."

"Kada se to dogodilo?" upitao je Raj. "Imao si sreće. Prije no što si se rodio", rekao je tata.

Taj je skandal razorio obitelj. Braća više nisu razgovarala, a sljedeća dva desetljeća Girish za tatu nije postojao. No, kada im je majka teško oboljela, Girish se uplašio da brata više nikada neće vidjeti.

"Tako me je moj brat jedne večeri iznenadio dočekavši me na trijemu kuće tvoje bake. Pokušao sam ga odgurnuti, ali me je on čvrsto držao vojničkim stiskom. Dugo je patio u tišini."

Tada mu je ispričao vrlo neobičnu priču. Sve je započelo kada se Yasmin, narednikova supruga, neočekivano pojavila na Girishovim vratima. Iako je na sebi imala veo, Girish ju je oklijevao pustiti u kuću. Ali, ona gaje preklinjala daje pusti pa je on nevoljko uzmaknuo. Zanemarujući pravilo purdaha, Yasmin je ogoljela svoje rame. "Vidiš li ovo?" upitala gaje. Tada mu je pokazala desnu ruku. Na oba su se mjesta nalazile male, upaljene rane, ne veće od bubuljice.

"Vrlo su bolne", požalila se Yasmin.
Girish se znojio. Upitao je susjedovu suprugu što on ima s njezinim ranama, a Yasmin mu je ispričala svoj san. "Sanjala sam da si ih dodirnuo i da su nestale. Imam ih po cijelom tijelu. Očajna sam", rekla je briznuvši u plač. Nije imao kamo. Yasmin nije željela otići pa je Girish, iako uvjeren daje poludjela ili da su je opsjeli zlodusi, dodirnuo njezino rame i desnu ruku.
"Čudno", rekla je mama iako se doimalo da shvaća nešto što Raj nije mogao pojmiti.
"I više nego čudno", rekao je tata. "Sljedeći se dan Yasmin vratila presretna. Svaka je ranica na njezinu tijelu čudesno zacijelila. Svukla je odjeću pred Girishom i otkrila posve čistu i zdravu kožu. Sljedećeg su dana pobjegli ostavljajući narednika njegovu gnjevu i njegovim suzama."
Budući daje Girishovo priznanje njihov bijeg učinilo još sablažnjivijim, Raj nije shvaćao zašto se brat odjednom ponovno našao u milosti njegova oca. Prošlo je nekoliko godina prije što mu je tata ispričao ostatak priče. "Moj brat nije praznovjeran čovjek, ali kada je ugledao Yasminino golo tijelo, zaljubio se. Ne u tu ženu, već u njezinu dušu. Potpuno se predao uvjerenju da se dvoje ljudi mogu sresti poradi čuda pa nije imao drugog izbora nego prihvatiti svoju sudbinu i pobjeći s njom."
Bilo je to čudo koje je Rajeva obitelj mogla prihvatili. I tako seje njegov stric vratio među žive.
"Kako to da si se baš sada toga sjetio?" upitala je Molly.
"Zbog toga što je Girish zavolio Yasmin tek kada je bio sposoban promatrati samoga sebe. Vjerojatno je osjećao ono o čemu smo upravo razgovarali - kada se promatraš odozgo, odvojen od uloge koju igraš. On je bio iznad i onkraj, onako kako gaje Yasmin sanjala."
Za Molly je ta priča bila čudna i prelijepa. "Svi bismo lako trebali sanjati jedni o drugima - svaka bi ljubav trebala započeti dodirom bez kojega jednostavno ne možemo." Raj je jednako osjećao prema njoj pa je taj trenutak za njega bio početak njihova stapanja.
Za nekoliko su se dana ponovno vratili na tu priču. "Mislim da je tvoj otac nešto izostavio", rekla je Molly. "Nije li Girish poželio spavati s Yasmin kada se obnažila pred njim?"
"Pretpostavljam da se nije mogao suzdržati." Raj se nasmijao. "To bi bila američka verzija."
Nedugo potom, Raj je po prvi put vidio Molly golu. No, to se nije dogodilo one večeri pred hladnjakom. Tjedan dana poslije Raj ju je odveo uskim, tamnosmeđim hodnikom kojega se nije potrudio oličiti. Na prozoru spavaće sobe imao je potrgane rolete koje su jedva skrivale neonsku reklamu za pivo iznad ulaza kafića preko puta. Oboje su bili umorni, ali i zaneseni nakon gledanja filma koji im se svidio.
Raj je nije pitao: "Jesi li sigurna?" Ona mu nije rekla što joj godi. Jednostavno su pustili da ih smijeh i nježnost prenesu preko trnovitog dijela puta, preko donošenja odluke o tom koraku, ali su se prešutno sporazumjeli da seks ne podrazumijeva nikakva obećanja. Raj je osjetio veliko olakšanje kada je Molly pokazala strast prema njemu. Stajala je pokraj kreveta i polako svlačila svaki komad odjeće oprezno kao da svlači školsku odoru koja mora ostati uredna za sljedeće jutro, a kada je suknju položila preko jedinog stolca u sobi, tiho se nasmijala.
"Što je?" pitao je Raj koji je gol sjedio na krevetu i čekao je uživajući u polaganom ritmu njezina obreda.
"Muškarac nikada ne bi smio vidjeti ženu kako svlači gaćice. To je uzbudljivo koliko i svlačenje planinarskih čizama."
"Ovom muškarcu to ne smeta."
Raj je ispružio ruku tražeći njezinu. Ona mu je pružila ruku i prišla mu. Dok ju je ljubio, osjetio je kako joj podrhtava mišić na obrazu i tada je shvatio da se svojom usiljenom primjedbom nije željela udaljiti od njega te da se njome nije željela podsjetiti da želi tu bliskost. Molly jednostavno nije bila osobito iskusna, a i zatekla se u nepoznatoj spavaćoj sobi.
Raj se silno trudio biti pažljiv i ne žuriti, a kada je došao trenutak da zaboravi sve i potpuno se preda njihovu strastvenom zagrljaju, oboje su to učinili. Bio je duboko ganut kada je napokon osjetio da mu se predala tijelom kao što se nadao daje to učinila i pri njihovom prvom poljupcu.
No, kada je nešto kasnije pružio ruku kako bije pomilovao, Molly se odmaknula i, glasom koji gaje uznemirio smirenošću, rekla da mora poći.
"Zašto?" upitao je. "Oboje smo svršili, zar ne?"
"Nemoj", rekla je gotovo šapatom. Doimala se povrijeđenom; te su riječi doista bile prve kojima ju je razočarao. Raj se poželio ispričati, ali kada je Molly ustala iz kreveta, ponovno je bila vesela i nježna pa se nagnula preko plahti kako bi ga poljubila dok je navlačila majicu.

No, ipak gaje zamolila daje ne prati do postaje, a kada je zatvorila vrata za sobom, Raj je osjetio kako je ozračje postalo sjetno. Ali, soba nije bila prazna. Iako nije bila ondje, Molly je i dalje bila nazočna. Raj se pitao osjeća li ona isto. Hoće li on biti s njom kada ona uđe u svoj prazan stan?
utro nakon što je Molly otišla, zazvonio je telefon. Bilo je pet sati. Raj još nije ustao, ali je bio budan i zabavljen vlastitim mislima. Podigao je slušalicu i nježno rekao: "Znaš li koliko je bilo divno?"
"Raj?" začuo je Mayin glas. Riječi su mu zapele u grlu, srce mu je počelo lupati toliko jako da gaje čuo u ušima.
Na posljetku je promrmljao: "Jesam li rekao nešto čudno? Spavao sam."
Zavladala je tišina. Kada je Maya ponovno progovorila, glas joj je zvučao uznemireno. "Moji su roditelji sinoć hitno otputovali u Indiju. Djed je doživio prometnu nesreću i možda neće preživjeti."
Govorila je o Babi, djedu koji joj je bio najbliži ikoji joj je darovao igračke koje ona još uvijek drži u posebnoj ladici. "Odmah ću doći", rekao je Raj.
Maya mu je otvorila vrata u kućnom ogrtaču. Bila je blijeda, ali je susprezala suze. "Trebala bih biti tamo, ali ne mogu zbog škole i posla. Sinoć sam mislila da mi neće teško pasti to što su mi roditelji otišli, ali sam sada tako usamljena", rekla je. Raj ju je odveo do kauča kako bije utješio. "Možda će se oporaviti. Nemoj razmišljati o najgoremu."
"Ne, nešto nije u redu. Nije samo Baba, nego i ti", rekla je s oklijevanjem.
Raj je osjetio kako mu se cijelo tijelo ukočilo. "Ja? Kako to misliš?" upitao je.
"Zar ne znaš?" odvratila je Maya.
"Ne. Doista ne znam. Reci mi." Raj je mahnito prebirao po stotinama riječi koje bi mogao izustiti ne bi li joj odvratio pozornost, ali je Maya bila potpuno usredotočena na njega.
"Čini mi se da ne želiš biti sa mnom, a i kada smo zajedno, ti si negdje drugdje", rekla je Maya i počela plakati jer je oslobodila ono što se i sebi plašila priznati.
"Ne budi smiješna", rekao je Raj, ali je opazio da ju je time još više povrijedio.
"Ovo nije smiješno", rekla je Maya. "Menije to jako teško. Ja te volim."
"I ja volim tebe. Uskoro ćemo se vjenčati, a takve su sumnje uobičajene", rekao je Raj. Trijeznost vlastitoga glasa ulila mu je dodatnu sigurnost. "Posve je normalno da se tako osjećaš. Nesvjesno se tako obračunava sa strahovima od vjenčanja."
"Misliš daje tako?" upitala je Maya brišući suze.
Raj ju je privukao bliže. "Da, mislim. Jednostavno te svladala tjeskoba i pojavile su se sumnje."
Maya se nakon nekog vremena osjećala bolje. Rupčićem je obrisala suze, a lice joj je bilo otečeno i nenašminkano. "Donijet ću ti nešto", rekla je.
"Nemoj, sjedni", rekao je Raj. "Ja ću tebi donijeli čaj."
Donio joj je čaj, a kada je Maya otpila pola šalice, zamolila je Raja daje zagrli. Cijele je noći bila budna pa je uskoro zaspala na njegovim grudima. Raj je osjećao kako se njezine grudi sve slabije nadimaju. Osjećao se strahovito krivim, ali istodobno i bespomoćnim. Maya mu je nudila samo sreću. Zašto ju je varao? Da su ga posjeli na optuženičku klupu, možda bi osmislio suvislu obranu. Nije ju varao radi pustolovine ili zbog potrebe da ga netko razumije. Nije ga pokretalo ni uzbuđenje tajanstvenosti. Mayi nije ništa zamjerao, među njima nije bilo ničega što bi izazivalo neslaganje. Lagao bi kada bi rekao daje ne voli - bio je uvjeren u suprotno.
Raj je dohvatio daljinski upravljač, uključio televizor i prigušio zvuk. Hinio je da gleda CNN, no i dalje gaje izjedao osjećaj krivnje. Njegovi su iscrpljeni živci slike pretvarali u nejasne mrlje. Na Haitiju je s ceste sletio školski autobus. Prosvjednici protiv pobačaja okupili su se pred Bijelom kućom. U nekoj beznadnoj zemlji djeca su trčala ulicom izmičući bešumnim bombama i nijemim strojnicama.
"Moram poći", šapnuo je Raj kada se Maya promeškoljila. Ostavio ju je u uvjerenju da odlazi na posao. To nije bila istina. Dan je proveo izvan svojega stana obavljajući razne obveze. Kada je sve obavio, pošao je u kino. Nije nazvao ni Mayu ni Molly.
Kad se vratio kući, mrak se već spustio. Brzo se presvukao i autobusom krenuo u Kuću slomljenih srdaca. Tako je Maya nazivala psihijatrijski odjel i bila je u pravu - Raj je doista radio u kući tuge. Službeni joj je naziv bio Paviljon Jacoba i Enid Seckler. Ako bi se sudilo po nazivu, to bi mjesto trebalo obuhvaćati kolibice pokraj bazena i talijanski kafić. Ali nije.

Veselo uređena prostorija za dnevni boravak i tepih s crvenim uzorcima ne Čine čuda. Čim je Raj izašao iz dizala i našao se na šestom katu, zapahnuo ga je poznati miris očaja sličan otrovnim tvorničkim plinovima.
Ondje je stajao nizak, ćelav čovjek spreman zaustaviti svakoga tko izađe iz dizala. "Jako me boli, trebam još onoga", požalio se. Raj gaje prepoznao; bio je to pacijent koji je već dugo bolovao od depresije i koji je često pokušavao izvesti samoubojstvo ne bi li se vratio u bolnicu. Bio je prilično pasivno-agresivan. Dotrčala je jedna od sestara. "Sve nas boli, gospodine Morgenstern. Molim vas, vratite se u red." Sestre su u svojoj prostoriji dva puta dnevno dijelile lijekove. Raj je opazio kako se već stvorio popriličan red za obred u sedam sati.
Gospodin Morgenstern se opirao. "Ne dajete mi ono što mije liječnik prepisao. Rekao sam mu da me boli, a on je rekao da mogu dobiti više."
"Vi idite. Provjerit ću karton čim uzmognem", rekao je Raj. Gospodin Morgenstern je dopustio da ga sestra odvede, a Raj je krenuo za njima.
"Uranio si", rekla je Mona. "Večeras je prilično mirno. Mogu li ti štogod donijeti?"
"Ne, hvala", rekao je Raj. Mona je sjedila pred velikom pliticom s lijekovima. Kao dobra, čestita dvadesetogodišnja katolkinja, Mona nije uživala u društvu psihopata; najkorisnijom se osjećala dok im je dijelila lijekove. Na plitici su, uredno po-složene, stajale bijele papirnate čaše napunjene minimalnom količinom antacida i Seconala. Pacijenti uvijek pate od loše probave pa je pilula za spavanje osoblju koristila jednako koliko i njima. U većini čaša bili su i psihotropici koji su trebali ublažiti niz mentalnih poremećaja.
Oko Mone su se besciljno vukli muškarci i žene svih dobi. Nekoliko ih je pronašlo prijatelje, ali ih je većina bila usamljena, baš kako im je njihova bolest dosudila.
"U toj je piluli otrov za štakore", promrmljala je jedna žena zureći u čašu koju joj je Mona pružila. "Znam da mi ga podmećete. Ali, ne djeluje. Zaštićena sam od njega. Zum!" Slobodnom je rukom mahnula oko pilule kao daje izvela čaroliju.
"U redu, Frances", rekla je Mona. "Uvjerena sam da će liječnik to uzeti u obzir kada večeras bude pregledavao tvoj karton."
To se odnosilo na Raja koji je bio zadužen za odjel dokle god je bio dežuran. Na odjelu je vrijedilo strogo pravilo da svaki privatni pacijent primljen u bolnicu prestaje biti pod skrbi isključivo svojega liječnika. Predali bi ih psihijatrijskom odjelu, što je značilo da Raj po pitanju njihova liječenja ima veće ovlasti od njihovog liječnika. No, on je malokad mijenjao lijekove ili na karton upisivao nove upute osim ako je pacijent imao tešku alergijsku reakciju ili je postao opasan za samoga sebe. Izuzev hitnih slučajeva, tim je pacijentima bila najpotrebnija stručno osposobljena, suosjećajna, uviđavna, strpljiva i predana dadilja.
"Zdravo, Ira, kako si?" Raj je upitao starca, psihopata mršavog poput čačkalice koji se uvijek opirao boravku u bolnici kada njegova obitelj više nije mogla podnositi njegove napadaje.
"Loše, i neće mi biti bolje sve dok netko ne posluša mojeg pravog liječnika, a ne početnika poput tebe."
Dok nije imao napadaje i vrištao na strance u prodavaonicama, Ira je bio ovisan. Bio je vrlo ogorčen jer ga je napustio dr. Schiff, specijalizant treće godine koji je prešao na institut za psihoanalizu. Napadao bi svakoga tko bi ga zamijenio koliko god ga uvjeravali daje u dobrim rukama.
"Pogledat ću svoj raspored, možda bismo večeras mogli porazgovarati", rekao je Raj. "Vaš je slučaj vrlo zanimljiv." Primijenio je čarobnu formulu koja ga nikada nije iznevjerila.
Irino se usko lice razvedrilo. "Daj mi to", odrezao je uzimajući papirnatu čašu koju mu je Mona pružila. "Nego što! Naravno da je moj slučaj zanimljiv. Znam da je dr. Schiff imao mnogo toga za reći o njemu." No, Norm Schiff je otišao tako žurno da je ostavio tek nekoliko zabilješki o svojem pacijentu, ali je Raj ipak kimnuo i nasmiješio se. "Zato ćemo porazgovarati", rekao je. Odmah je blago i zainteresirano pogledao ostale pacijente kako bi im dao do znanja da nikoga ne izdvaja. Svi su oni željeli dragocjenost vredniju od zlata - pozornost.
Raj je opazio još dvije sestre. Jedna je sastavljala dnevni zapisnik i pripremala se za redoviti sastanak osoblja koji se održavao četvrtkom, a druga je čitala ljubavni roman. Kada su začule njegov glas, obje su podigle glavu. Raj je krenuo dalje prije no što su ga stigle bilo što upitati.
"Nemoj se sramiti", jedna je viknula za njim.

"Ako se mene pita, otpozadi izgleda sasvim dobro", rekla je druga, samohrana majka po imenu Joanie koja nikada nije skrivala svoje zanimanje. Joanie je smatrala da inhibicijama nije mjesto na psihijatrijskom odjelu. Raju je njezino koketiranje laskalo iako mu je bilo i pomalo neugodno, ali ga je Molly toliko zaokupljala da se nije kanio okrenuti. Joanie je bila utjeha mnogim naraštajima stažista. Brinulo ju je samo ogovaranje.
Raj je stigao u svoju malu sobu i zatvorio vrata. Od dviju žena u njegovu životu u misli mu je nepozvano dolazila Molly. I sada je mislio na nju. Zbog toga je bez razmišljanja podigao slušalicu i nazvao Mayu.
"Je li ti bolje?" upitao je. "Ima li kakvih vijesti o Babi?"
"Nema. Tako sam tužna. Kako je bilo na poslu?" utučeno je upitala.
"Još uvijek sam na poslu. Zapala me dvostruka smjena", lagao je Raj.
Potom su se izjadali jedno drugome i poklopili slušalice. Zbog osjećaja krivnje ili zbog opreza, Raj nije nazvao Molly. Čak ni nakon nekoliko tjedana nije mu bilo sasvim jasno koliko bi pozornosti prihvatila od njega. Čudno je kako ta dragocjenost za kojom žude svi pacijenti može biti neprihvaćena, uplašiti ili izazvati nezadovoljstvo. U psihijatriji je ljubav problem jer je u psihijatriji sve problem. Ostali bi psihijatri na sastanku u petak odmah primijetili svaku promjenu ponašanja. Ako bi se Raj vrpoljio, ako bi se u mislima udaljio od slučaja o kojemu se govorilo, svi oko stola počeli bi to tumačiti šapatom ili na glas. Raju to nije smetalo dok nije imao što skrivati. Već je bio iznio . nekoliko intimnih pojedinosti o Mayi. Paviljon je bio svijet za sebe, svijet u kojemu je on pristao živjeti. No, to nije značilo da će im odmah otkriti sve o Molly - ne dok je god može držati u tajnosti.
Na vratima se začulo kucanje, a kada su se otvorila, Habib je promolio glavu. "Na rasporedu sam vidio tvoje ime", rekao je. "Kako si? Razmišljao sam o onome što si mi ispričao - o djevojci iz podzemne željeznice."
"O kome?" rekao je Raj. Zaboravio je daje Habibu ispričao o crvenokosoj djevojci u vjenčanici dok je to još bila obična priča.
"Trebao bi me upoznati s njom. Slobodan sam. Točnije, izgladnio sam", rekao je Habib. "Ona je glumica, zar ne?"
"Mislim da vam se rasporedi ne bi poklopili", rekao je Raj. Habib je bio specijalizant prve godine, godinu ispred Raja, imućan Arapin koji je studirao na Tuftsu, a potom stažirao u bolnici Beth Israel, jednom od bostonskih hramova medicine. Bio je brbljav, ali vrlo oštrouman.
"Jedini ljudi čiji se raspored poklapa s našim već su završili u paklu", našalio se Habib.
"To ne bi išlo", rekao je Raj.
Habib ga je oštro pogledao. "Nešto mi tajiš?" upitao je. Od budućih se psihijatara očekuje da se za školovanja prema ostalom osoblju ponašaju kao prema članovima obitelji. Cilj takve prisilne bliskosti jest uspostavljanje povjerenja i iskrenosti. Raj u tom trenutku nije osjećao osobito povjerenje.
"Nemam ti što reći", rekao je Raj pažljivo važući laž. "Nemam njezin broj."
"To si mogao odmah reći."
"Htio sam te bezbolno prizemljiti." Raj se pokušao našaliti.
"Zapravo, volio bih da se vas dvoje spetljate", rekao je Habib. "Sve žene, a osobito nove, potiču te da melješ bez prestanka. Na sastanku bi toliko brbljao da ja ne bih morao sudjelovati. A to mi sasvim odgovara. Ja ću ti nuditi rupčiće."
Raj se vratio kartonima. Čak i ako Habiba nije zavarao, mogao je računati na njegovu šutnju. Ili je on preveslao njega?
"Koliko Meeker sada dobiva?" upitao je Raj pregledavajući bilješke. "Nemiran je i ne surađuje. Mislim da ponovno dobiva dar nadahnutoga govora dok osoblje nije u blizini." Premalo ili previše lijekova kod nekih pacijenata izaziva nemir i poremećaje ponašanja, upravo suprotno od onoga što se lijekovima nastoji postići, osobito kod nepredvidljivih napadaja shizofrenije.
"Zaboravio sam. Piše", rekao je Habih. "Bilješke su nečitljive. Dobro se zabavi. Ja idem leći."
Kad su se vrata zatvorila, Raj je shvatio da su se oboje poigravali. Raj je trebao zvučati sabrano i staloženo bez obzira na previranja u svojem privatnom životu. Habib je trebao biti otvoren, ali nenametljiv. Sve što bi Raj želio otkriti bilo bi dočekano sa suosjećanjem, a tada bi se smjesta proširilo na ostale specijalizante, sve do Clarencea. Molly je bila glumica stoje raspirivalo njihovu znatiželju. Raj je već mogao zamisliti njihove primjedbe.

Možda nije sposoban izaći na kraj sa osjećajima. I zato mu upravo treba žena s kojom će ih ostvariti. Ili pretjerati s njima. Možda je histeričan. Moguće.
Doista neobična igrica. Pet je sati prošlo rekordno polako. Raj nije dizao pogled s kartona, ali je osjećao kako njegova potisnuta žudnja buja. U mislima je bio u krevetu s Molly. Bio je u fazi u kojoj je ona imala ključ njegova najvišeg zanosa i njegove najveće tajne. Ujutro se probudio s tom spoznajom, ali je sada osjećaj bio još jači i odzvanjao mu je cijelim tijelom. Kada je ponoć dobrano prošla iako još nije bio jedan sat, podigao je slušalicu i otipkao broj.
"Halo?" javio se pospani glas.
"Bok, ja sam. Spavaš li?"
"Tako se priča." Molly nije zvučala previše mrzovoljno. Zbog predstava je kući najčešće dolazila oko ponoći pa je običavala zaspati oko jedan sat.
"Prošla noć. Neprestano je ponovno proživljavam", rekao je Raj. Nastupila je tišina koja je potrajala dovoljno dugo daje Raj ostao bez daha.
"Čekaj da stišam televizor, može?" rekla je Molly. Zvuk televizora u pozadini nije bio osobito glasan pa se Raj zabrinuo da Molly na taj način želi dobiti na vremenu. Kad se vratila, rekla je: "I ja sam razmišljala o tome. Večeras sam gotovo pregazila Guyev tekst." Guyevo je postojanje i dalje uzrujavalo Raja. Nije bio homoseksualac, nije uzimao droge niti je imao ikakvu drugu utješnu osobinu. "Neprestano mislim o tome kako si bio divan."
"Doista?" rekao je Raj očekujući više. Ponovno je nastupila tišina, a tada je Raj rekao: "Oprosti što ti smetam. Znam daje kasno i da si umorna, ali sam samo želio čuti tvoj glas."
"Dobro da jesi. Kanila sam se dematerijalizirati čim završi Letterman."
"Ne bi mi se trebala previše rugati, sjećaš li se?" upitao je Raj.
"Da. I neću. I ja bih željela ponovno proživjeti prošlu noć. Neke su mi pojedinosti izmaknule", rekla je Molly. "Mislim da bi nam podsjećanje oboma koristilo."
"Svakako. Volim te, a sada se naspavaj. Nazvat ću te kada me otpuste odavde."
"Bit će mi drago."
Telefon je škljocnuo i, koliko god daje bio sretan, Raj je osjetio lagan ubod. Noćas bi mu bilo vrlo drago da mu je odgovorila da i ona voli njega. Ustao je i protegnuo se.
Sićušna se soba počela smanjivati pa je izašao. U hodniku nije bilo nikoga, ali je Raj, prolazeći pokraj soba, čuo sve noćne zvukove odjela-isprekidani kašalj i hrkanje, stenjanje nemirnog sna, šapat dviju starica koje je zbližila nesanica, tiho mrmljanje paranoika koji je neumorno čitao Bibliju sve dok mu iscrpljenost ne bi sklopila oči.
Mona gaje opazila i krenula prema njemu te ga dočekala na pola puta do recepcije. "Joanie je sinoć izašla s tipom koji ju je razočarao. Bi li vjerovao daje moguće cijelu večer potratiti na tipa koji na kraju ne obavi posao?" Mona se nasmijala i povukla Raja prema dnevnom boravku. Ondje nije bilo nikoga pa su pred televizor dovukli dva naslonjača i opružili se.
"Joanie nije zainteresirana, zar ne? Mislim, za mene?" upitao je Raj.
"Mogla bih ti reći, ali ako to zadržim za sastanak, i ona će biti tamo. A to bi bilo poštenije, zar ne?"
Raj se usiljeno nasmijao. Bilo mu je drago da Mona tu obiteljsku bliskost promatra s ironijom.
"Zaljubljen sam", rekao je. "Nisam to još nikomu rekao."
"Ime joj je Maya?" upitala je Mona.
"Ovo je druga."
Mona je mirno primila tu vijest. "Uvlačiš li me u potajnu bliskost otkrivanjem te privatne pojedinosti?" upitala ga je. "Tako bismo mogli prekršiti dogovor s ostalima."
"Prestani", rekao je Raj. "Ozbiljno ti govorim."
Monin se izraz lica omekšao. "Zaljubljen si u nekoga tko nije pod lijekovima? To je sjajno. Doista."
"Hvala, ali to me izluđuje. Okomio sam se na nju poput kopca, čudno je što već nije pozvala policiju. Sada mi se želi približiti, to je očito, ali što dalje?"
"Pitaš li me zato što naslućuješ opasnost?" upitala je Mona.
"Je li opasno zaci preduboko?" upitao je Raj.
"Dakako. Ali, mislim daje to cijeli smisao. Osim ako se samo ne poigravaš." Mona je to izgovorila vrlo brzo, sigurna u svoje riječi. A tada je zastala.
"Što?" upitao je Raj.

"Do nje si dopro putem emocionalne zasjede. Neke žene to mogu podnijeti, ali muškarca to previše opterećuje. Ona mora ponijeti svoj dio i otkriti ti svoje potrebe, nezadovoljstva ili tek osobne pojedinosti. To je neizbježno. Strahove ne možeš zaobići. Vaši obrambeni sustavi neće zauvijek ostati isključeni."
Raj ju je pozorno slušao. Nije ga iznenadilo to što Mona iznosi tako mudro mišljenje; sve su sestre prošle tečaj psihijatrije. Ali, Mona je bila jedna od malobrojnih koja je shvaćala kako ljudi razmišljaju u svojim skrivenim zakucima. Bio je to dar, a Raj nije bio siguran da gaje već primio. To je bio jedan od najvećih razloga zašto se povjerio Moni.
"Imaš li inače običaj nametati se ženama? Hoću reći, je li to tvoja taktika?" upitala je Mona.
"Nipošto. Još nikada nisam tako postupio. Bože, možeš li vjerovati da sam izašao s Mayom i odjurio iza pozornice kako bi se zbližio s tom ženom. Molly. To joj je ime. Kupio sam ruže. Milovao sam njezinu odjeću prebačenu preko stolca. Ako o ovome progovoriš na sastanku, ubit ću te."
"Opa!" Mona gaje čudno pogledala. "To je doista podmuklo -prema djevojci."
"Ona ne zna. Bio sam oprezan", brzo je dodao Raj osjetivši kako mu se približava val neodobravanja. "Neprestano se osjećam krivim."
"Ali ne dovoljno da bi joj rekao?"
"Ne."
"Barem zvučiš pokajnički", rekla je Mona. U glas joj se uvukao novi ton sumnje. Mona je znala biti grubo iskrena s pacijentima koji bi se oteli nadzoru, a Raj nije bio toliko visoko na ljestvici da bi ga morala Štedjeti. "Bilo bi mi mnogo draže kada bismo o ovome raspravljali na sastanku. Oprosti. Bit ću mnogo sretnija zbog tebe nakon Što to svi razmotrimo", rekla je.
Kada je otišla, Raja je uhvatio nemir. Mislio je da se Moni može ispovjediti, a sada mu se to osvetilo. U skupini bi se mogao osramotiti. Za stolom se prolilo mnogo krvi ne bi li se doprlo do istinskih emocija. Monino neodobravanje nije bilo dobar znak. Ona i Habib bili su njegovi saveznici. Štitili bijedni druge kada bi se inkvizicija previše približila. Ali, to se može promijeniti. No, što god da se dogodilo na sastanku, Raj je sam sebi obećao da će se iskupiti pred Mayom.
Bio je sasvim zaokupljen svojim mislima kada je podigao glavu i opazio da mu prilazi pacijentica, gospoda Klemper, u kućnom ogrtaču. Oči su joj vragolasto blistale. "Kasno je, a vi ste još budni", rekao je Raj nastojeći se sabrati. "Ne možete zaspati? Sestre bi vam mogle dati nešto."
Gospođa Klemper je prezrivo puhnula i bezvoljno mahnula rukom poput nosoroga koji tjera muhu. "Što će mi tableta? Vi me se želite riješiti. Mislite da ne znam pročitati takvo turobno lice?"
Raj je osjetio kako ga hvata malodušnost. Iako je te noći bio dežurni liječnik, na hijerarhijskoj se ljestvici nalazio vrlo nisko. Većina pacijenata to nije znala. Za njih je svaki liječnik bio autoritet, a jedina je iznimka bio "njihov" liječnik, koji je bio iznad svih ostali-h. No, malobrojni su bili dovoljno oštroumni da bi primijetili tko je neiskusan i da bi mu to jasno dali do znanja. Gospodin Morgenstern, pasivni agresivac s bolovima u trbuhu, nije bio ni najglasniji ni najzlobniji.
Taje čast pripadala Claudiji, gospodi Klemper, pedesetogodišnjakinji iz Brooklyna koja je već pet puta primljena u bolnicu otkako je Raj toga ljeta počeo stažirati. Kroz kružna je vrata ušla svaki put kada bi je njezin suprug prevario s drugom ženom. Budući da je gospodin Klemper, koji je mnogo putovao, imao veliki apetit za usputni seks, ili je barem tako Claudia kroz suze tvrdila tijekom jednoga od svojih slomova, ona je u svojem životu imala stalan izvor nezadovoljstva. Kao vječna žrtva, nikada se nije upitala zašto je izabrala lutalicu kao što je gospodin Klemper i zastoju njegovi potpuno predvidljivi izleti u putenost tako pogađaju.
Njoj je bilo posve prirodno da svoj gnjev odradi na odjelu. Prije tjedan dana je, primjerice, provalila u smočnicu i posvuda oko sebe razbacivala limenke juhe, kave, miješanih oraha i kondenziranoga mlijeka. Otkopčana haljina otkrivala joj je pola poprsja, a pramenovi njezine sijede kose letjeli su na sve strane dok mu je, kao njegova pacijentica, vikala: "Ti ne znaš ništa o meni!"
Tada ju nije bilo lako umiriti. "Zašto su, do vraga, poslali tebe klinca?" vrištala je. "Pravi su liječnici idioti, ali su, u usporedbi s tobom, Einsteini. Je li ti jasno?"
Claudia je ponovno proključala i, premda bi joj u tom trenutku poslužio bilo koji muškarac, Raj je zaključio daje izvukao glavni zgoditak. Okomit će se na njega jer je te večeri nije posjetio. Raj je razmišljao što će joj reći.

Claudia je jedina pacijentica koja je na njegovu doskočicu "Vas je slučaj vrlo zanimljiv" odgovorila ciničnim osmijehom i riječima: "Opet isto sranje? Znaš, mogao bi pokušati biti originalniji!"
Claudia je prva prekinula tišinu. "Izgledaš tužno, mali. Kao da te je netko prožvakao."
"Nisam tužan, Claudia."
"Kako hoćeš."
"Možda ste vi tužni. Jeste li zato još uvijek budni?" upitao je Raj. Zbog tih se riječi nije osjećao osobito mudrim, ali je ipak slijedio prvo pravilo terapije: Pacijentu nikada ne otkrivaj osobne pojedinosti.
"Tužna? Po čemu si to zaključio - po tome što mi se brak raspada, a ako me on ostavi neću imati nikoga? Kada bih bila sigurna da neću slomiti kuk, izvodila bih zvijezde."
"Znam da imate opravdan razlog biti tužni. To je u redu; ovdje ste sigurni. Ne morate izbjegavati tu temu tako što ćete je okretati na šalu", rekao je Raj, uvjeren da napokon zvuči profesionalno. Gospođa Klemper više nije bila toliko neprijateljski raspoložena. Raj je to osjetio, a dugo je čekao da se barem malo otvori, da otkrije djelić golemoga straha koji je vrebao iza njezine agresivnosti. Pogladio ju je po ruci. "Rado ću poslušati što mi imate za reći", rekao joj je.
"Doista?" upitala je gospođa Klemper.
"Da. Ovdje je tiho i sami smo. Što mi želite reći?"
"Pa", rekla je zamišljeno. "Prije svega, /cijela bih reći da bih, kada bih imala barem malo hrabrosti, uzela mesarski nož i uško-pila toga bika. Kao drugo, ne znam stoje jadnije: tvoj pokušaj da me navedeš na ispovijed ili glup izraz tvojega lica."
Gospoda Klemper mu je uputila pobjednički osmijeh i ustala. Dok se u svojim pahuljastim papučama vukla prema svojoj sobi, Raj je zaključio da će ostatak noći spavali sasvim dobro. Mogao je biti siguran da će mu, kada taj događaj ispriča na sastanku, netko dati do znanja kako ne bi smio očekivati da može pomoći baš svakomu. Nema čarobnih formula za liječenje ljudskoga uma ako taj um ne želi biti izliječen. Baš je odlučio prihvatiti više noćnih smjena da bi mogao večerati s Molly prije no što ona krene u kazalište. O Mayi gotovo da i nije razmišljao; kada ga je željela vidjeti, često se izvlačio izmišljenim opravdanjima. On i Molly pronašli su kafić na pola puta između Broadwaya i bolnice. Jedne je večeri s njom došao Bradley.
"Stol za troje večeras?" upitao ih je konobar. Naviknuo ih je vidjeti u paru. Raj je kimnuo i krenuo za njim prema stolu naguranom uz vrata kuhinje. Bradley je bio veseo i bezbrižan pa se Raj upitao je li to njegovo jedino raspoloženje.
"Zavela me je paellom. U ovom gradu gotovo da i nema španjolske hrane, ali ona kaže daje ovaj restoran muy bueno" "Vidim da si uzrujan", rekla je Molly. "Nisam, drago mije da smo svi ovdje", lagao je Raj. Zadubio se u jelovnik, a Molly se okrenula Bradleyju i usredotočila na pojedinosti katalonske kuhinje. Bradley više nije bio stranac. Raj je znao da su se on i Molly upoznali za ljetnog festivala dok se on zabavljao mišlju da postane redatelj. Ali, sada je zaglavio u obiteljskoj brokerskoj kući. Raj je shvatio da u njezinom životu mora ostaviti mjesta za druge ljude. Molly mu nije namjeravala predati škrinjicu s uspomenama i reći: "Kvo, spali to."
Usred večere je shvatio da to ne može podnijeti. "Očajno se osjećam. Bradley, želio bih biti nasamo s Molly. Živim za ove trenutke i većinom jedva da imamo priliku bili zajedno pola sata prije no što mi započne smjena."
Bradley je isprva bio zatečen, ali, prije no šio je stigao odgovoriti, Raj je nastavio svoj ispad. "Izluđuje me to što si blizak s njom mnogo duže od mene i duboko se nadam da će me Molly jednoga dana obožavati koliko obožava tebe. Bi li nas ostavio?"
Molly i Bradley su netremice zurili u njega. A tada je Molly odložila ubrus i ustala. "Ispričajte me, moram u zahod", rekla je. Okrenula se prema Bradleyju. "Ostani, Čuješ li me?"
Bradley je pružio bocu vina prema Raju. "Dobro si to rekao, prijatelju. Da ti natočim?" upitao je.
"Ne", rekao je Raj mrzovoljno. "Sada sam ja gadno zeznuo stvar. Ti ostani. Ispričavam se."
"Zašto? Svima nam je sasvim jasno da bi ti kada bi Molly hodala po vodi, klečao s druge strane s ručnikom kako bi joj obrisao stopala. Smijem li?" Bradley si je natočio čašu i naslonio se. "Je li ti ispričala o nama?"
"Zapravo nije."
"Kao što znaš, dugo se poznajemo. Oduvijek je bila uz mene, sve otkako je završila koledž u Wisconsinu i došla u New York gdje počinje život.

Pomogla mi je preboljeti težak raskid sa ženom koju sam iskreno volio, a ona je, kako se ispostavilo, u primislima imala financijsku korist. Bio je to, najblaže rečeno, najgori Božić u mojem životu. Ja sam njoj pomogao dok je prije tri godine bila u strahu od trudnoće. Njezino najgore proljeće. No, uzbuna je bila lažna. Molly ti vjeruje više nego svima onima s kojima sam je viđao. Oh, i nikada nismo završili u krevetu."
Bradley je sve to izgovorio s odrješitošću primjerenom tumačenju klijentovog portfelja.
"Oh." Raj nije očekivao ispovijest. Nije se zavaravao pomišlju da Molly još nikada nije ni s kim spavala, ali se ipak skamenio kada je čuo riječi "strah od trudnoće" te se svim silama trudio ne zamišljati je u krevetu s nekim drugim.
"Ona i nije tako čudna iako glumi da jest", nastavio je Bradley. "Molly je osobita i živi prema određenom pravilu. Ali ti ga ona neće otkriti."
"Je li tebi rekla?"
Bradley je odmahnuo glavom. "Nije riječima. Neke ljude upoznaješ iz onoga što govore, ali ona se otkriva onime što prešućuje. Nikada nisam čuo daje rekla: "Nisam toga vrijedna." Nikada me nije otpisala riječima "kako želiš". Ona se ne zaklinje iako njezini roditelji to čine, čuo sam ih, a najsigurniji znak daje zaljubljena jest da tu riječ izbjegava poput kuge."
"Zašto? Ne razumijem. Zar želi da patim?" Očaj je nadvladao ponos i Raj je u Bradleyju pronašao ispovjednika.
"Nije riječ o tebi. Riječ je o pravilu. Mislim daje u njoj previše ljubavi da bi o tome govorila."
"Dakle, ako bismo živjeli prema istom pravilu, nikada ne bismo otkrivali kako se osjećamo. To nema smisla", promrmljao je Raj. "Ne mogu joj čitati misli. Trebam li proći kakav ispit?"
"Muškarci uvijek polažu ispite. Činimo to čak i u snu. Polažemo ih čak i ako nam ih nitko nije postavio." Bradley je iskapio svoju čašu, a Raj je na časak osjetio tračak divljenja. Taktičnost mu nije bila svojstvena, ali taj čovjek ipak nije bio prostodušan iako se trudio ostaviti takav dojam.
Molly se vratila neraspoložena pa više nisu čavrljali o španjolskoj hrani, već su jeli u tišini. Nedvojbeno je slutila da su razgovarali o njoj. Kada je stigao račun, Raj je ustao, a Molly je rekla Bradleyju: "Otpratila bih Raja u bolnicu. Nemaš ništa protiv?" Nije imao pa su na brzinu razmijenili poljupce, a Molly je tada uhvatila Raja za ruku. Noć je bila sparna. Na svjetlosti zalazećeg sunca okolne fasade od opeke blistale su narančastim sjajem, ali vrelina dana nije popuštala. Nakon pet minuta Molly je rekla: "Nemoj me ogovarati. To je jedino što te molim."
"Nismo te ogovarali", rekao je Raj ne zato da bi se obranio, već zbog toga što se poput djeteta plašio njezinoga čak i najblažeg nezadovoljstva. "Pomogao mije da te shvatim."
"Previše si naviknut shvaćati pacijente", rekla je Molly. "Nemoj od mene stvarati svoj slučaj. Osluškuj, djeluj, osjećaj." Te je riječi osobito naglasila i tako ga zatekla nespremnog.
"Prilično sam opsjednut tobom. To nije tajna", rekao je. "Želiš li da ti posvećujem više pozornosti?"
"Ne. Ti sa mnom postupaš kao da sam lomljiva, kao da sam leptir koji će se u tvojim rukama pretvoriti u prah. Znaš li zašto? Zato što se tako osjećaš sigurnim." Raj je znao da je u pravu. Nesigurni studenti na studiju medicine vrlo brzo nauče da se straha od lavine patnje najbrže oslobode ako se bace u nju. Pomagači se s Bogom potajice pogađaju da će drugima pomagati koliko god mogu, a Bog će ih zauzvrat osloboditi straha.
Neko su vrijeme šutjeli i Raj se opustio. Kad se posve smirio, ispričao je Molly o razgovoru zajedno od četiri specijalizantska mjesta koja su se na jesen trebala otvoriti u bolnici.
"To je skupina starijih psihoterapeuta, vrlo ukočenih", objasnio je Raj. "Svi puše lule, šute i ostavljaju te da se pržiš."
"Ništa ne govore?" upitala je Molly.
"Ne, ako se uspiju suzdržati. Ti se trebaš znojiti, a što god rekao, oni će se samo pogledavati. Od toga se moraš osjećati kao idiot."
Jedan od ispitivača ga je upitao: "Zašto mislite da biste bili dobar psihijatar?" Bio je to Halverson, koji je ujedno bio šef mlađem osoblju. Raj je smatrao daje nadaren za to. Raj je znao da je to za Halversona ključno pitanje. 0 njegovu je odgovoru ovisilo mnogo jer se pretpostavljalo da je svaki kandidat bistar i ambiciozan. Raju su u trenutku umaknule sve rečenice koje je naučio na pamet. "Pa," promucao je, "kada ljudi počnu vrištati, ja nemam potrebu pobjeći. Voljan sam ostati i poslušati."

Time je, zbog nekog nepoznatog razloga, osvojio naklonost povjerenstva. U kuloarima je čuo da ima najviše izgleda za jedno od četiri mjesta. "Jesi li ih oborio s nogu?" upitao ga je Habib. On je to prošao prije godinu dana.
"Nisam. Rekao sam im da želim čuti što pacijenti imaju za reći", odgovorio je Raj.
"Ah." Habib je reagirao kao da je to bilo doista lukavo. Općenito se smatralo da su Halverson i ostali stariji liječnici staromodni. Smatrali su da psihoterapeut mora svakog pacijenta slušati koliko je god potrebno i koliko god ishod bio slab. Međutim, u suvremenoj se psihijatriji pacijent koji vrišti smatra prednošću jer su mu usta već otvorena pa je u njih lakše ubaciti tabletu. Tada se psihoterapeut može mirne duše udaljiti.
"To je vrlo čudno", rekla je Molly kada je Raj završio svoju priču. "Odgovorio si na pitanje, ali, jesi li uistinu imao razlog?"
"Da. Ne ide mi baš sjajno, ali putem psihoterapije ljudima možeš otkriti bolje načine da budu ljudi", rekao je Raj. "Doista vjerujem u to."
"Imaš dobro srce", rekla je Molly.
"Rekla si to kao da dobrom srcu nešto nedostaje", odvratio je Raj.
"Dobrom srcu ništa ne nedostaje", rekla je Molly. "U tvojem slučaju, to je ono što te pokreće."
"A što tebe pokreće?" upitao je Raj. "Nešto drugo?" "Mislim daje tako." "Reci mi."
"Znam da to žarko želiš doznati", rekla je Molly. Pogled joj je lutao preko beskrajne povorke stranaca na pločniku. "Svi ovi ljudi", rekla je, "žive životima koje razumiju. Ja to nikada nisam mogla. Ako se doima da razumijem, tada glumatam. I, nemoj se smijati, ali ne volim glumatati."
"Misliš li da itko doista razumije?" upitao je Raj.
"Svejedno je razumiju li ili ne", rekla je Molly. "Ja čekam nešto drugo."
"Reci mi."
"Želim biti pozvana", rekla je Molly. "To nije zagonetka. To je kao da zahtijevam da budem osobita, ali ne zbog toga što sam umišljena, ohola ili se smatram predobrom za uobičajen život. Mislim da svi u sebi nosimo tu sjemenku koja ostaje skrivena sve dok je ne obasja nevidljiva svjetlost."
"A ako sjemenka proklija?" upitao je Raj.
"Tada ću možda shvatiti zašto sam ovdje i koji je smisao svega ovoga."
"Jesi li već pozvana?" upitao je Raj.
Molly se nasmijala. "Nisam. Možda. Tko zna?"
"Ljubav poziva ljude", podsjetio ju je Raj, "pa sam ja tako na neki način primio tvoju želju." Molly gaje pogledala. Iako nije prvi put otkrio koliko je zaljubljen, ova je primjedba u sebi nosila i nagovještaj optužbe.
Molly je rekla: "Da, ljubav nas poziva, ali katkad ipak uzmaknemo. Osjećaji blijede. A tada možeš završiti dublje no što si bio prije nego što si se zaljubio."
"Ah, dakle, upozoravaš me", rekao je Raj opuštena glasa. U razgovorima su se slagali mnogo bolje nego tijelima. Na to se mogao usredotočiti sve dok ne otkrije kako im se slažu srca.
Kada su stigli do bolnice, Molly ga je iznenadila rekavši da želi vidjeti paviljon. Nije voljela bolnice, a dok su prolazili kroz hitnu službu, stisnula se uz Raja i izbjegavala gledati u oči sve one kojima je beskrajno dosadno ili su ranjeni pa čekaju da im netko posveti pozornost. Raj je pritisnuo tipku dizala i promatrao kako se svjetlo spušta sa šestoga kata. "Ako ti je ovdje neugodno, zašto želiš poći gore?" upitao ju je.
"Zato što ti ljudi idu prema odredištu o kojemu ja ne znam ništa", rekla je Molly. "Ti su ljudi jednostavno bolesni."
"Nisu svi bezumni. Zapravo, većina nije."
"Samo mi dopusti da ih vidim. Mogu biti posjetiteljica, zar ne?"
"Dakako da možeš, nakratko." Ušli su u dizalo i šutjeli tijekom polagane vožnje. Kad su se vrata otvorila, Molly je primijetila daje svjetlost vrlo slaba.
"To bi ih trebalo smirivati", rekao je Raj. "Osim toga, u osam sati moraju biti u krevetu."
Na recepciji je Mona podigla glavu i nasmiješila se, ali Joanie nije. (Još uvijek probavlja prošlost, pomislio je Raj. Ili je ljuta zbog nekog drugog tipa koji nije obavio posao.) "Ovo je Molly", rekao je Raj usiljeno.
Ne otkrivajući ništa, Mona je kimnula. "Dobro došla na posljednje mjesto na Zemlji!" rekla je. Joanie nije dizala pogled s kartona. Činilo se da suspreže sve vibracije, i dobre i loše.

"Znači, ovdje ih drže", promrmljala je Molly osvrćući se oko sebe.
"Ali, ne dovoljno njih", rekla je Mona. "Strašno je koliko mnogo očajnika hoda ulicama. Ovdje su uglavnom oni koji imaju obitelji i mogu si to priuštiti."
Molly je kimnula i udaljila se od recepcije, te krenula hodnikom. Mona je tiho izrekla riječ "zgodno!", a Raj je osjećao sve veću napetost. Dok ju je slijedio niz hodnik, nad odjel se nadvila sjeta sutona. Molly se u hodu rukom oslanjala na zid presvučen crvenom tkaninom u skladu s tepihom. Raj se pitao misli li ona da bi zidovi trebali biti tapecirani. Stigli su u dnevni boravak na kraju hodnika. Raj je upravo kanio nešto reći, no tada se naglo zaustavio i povukao Molly unatrag. Naišli su na dramatičnu situaciju koja samo što nije završila eksplozijom. Dvije su žene stajale licem okrenute jedna prema drugoj. Jedna je podigla ruku, a druga je, nespremna, bila prespora da bi se zaštitila.
"Hej!" viknuo je Raj. No, ni jedna ga nije pogledala. Mlada žena, nova na odjelu, otprilike dvadesetogodišnjakinja polila je kavom stariju koja je vrisnula i uzmaknula.
"Sestro!" viknuo je Raj i krenuo prema njima. Odmah je znao da je stanja Claudia, koja je svoju napadačicu dohvatila žestokom pljuskom. "Prokleta kujo! Opekla si me! Pogledaj!"
"Ja obavljam Božji posao", zavapila je mlada žena visokim pijevnim glasom. I dalje držeći plastičnu čašu, ponovno je njome zamahnula ne znajući da ju je već ispraznila. Raj ju je uspio povući prije nego što ju je Claudia ponovno udarila.
"Sve je u redu, gospodo Klemper", rekao je Raj odlučno. "Ja ću to riješiti."
"Ovdje ima luđaka!" kričala je Claudia. Pokrila je lice rukama. "Više me nitko neće smjeti pogledati." Raj ju je tada prvi put vidio uplakanu. Na poprište su stigle Mona i Joanie. Mlađa se žena silovito i mahnito otimala u Rajevim rukama. Svaki joj je mišić bio napet, a u njegovim se rukama doimala poput divlje mačke. Nešto tišim glasom neprestano je ponavljala: "Ja obavljam Božji posao. Ja obavljam Božji posao."
"Molim vas, pomozite mi", rekao je Raj. Mona ju je uhvatila s jedne strane, a Joanie s druge.
"Ovo je Sasha", rekla je Mona. "Ona je pacijentica dr. Mathersa." Kad su je sestre pokušale odvući, mlada je žena počela jecati i spustila se na pod beživotna poput vreće brašna.
"Što uzima?" upitao je Raj.
"Morat ću pogledati na njezinom kartonu, ali mislim da, osim uobičajene terapije, nema osobitih uputa", rekla je Mona. "Seconal i nešto protiv mučnine. Povraća."
"Što radite? Ja gorim!" zapomagala je Claudia. Lice joj je bilo crveno od bijesa, a Raj je dodirnuo posljednjih nekoliko kapi tekućine u čaši koja je, na njegovo olakšanje, bila hladna.
"Samo ste jako uplašeni", rekao je Raj ne želeći dvije pomahnitale pacijentice. "Opipajte svoju kožu. Kava nije bila vruća." "I te kako je bila!" Claudia se predala novom naletu bijesa i pokušala udariti Sashu dok su je sestre podizale na noge.
"Morat ćete se smiriti", rekao je Raj odvodeći Claudiju. "Ja ću vas otpratiti u vašu sobu. Ako ostanete ovdje, nećete moći zaboraviti." Situacija se dovoljno smirila da si je Raj mogao priuštiti pogled preko ramena. Molly je bila udaljena otprilike tri metra; bila je vrlo mirna, a pogled joj je bio prikovan za Sashu. Dok su sestre prolazile pokraj nje, Raju se učinilo da je vidio kako je Molly ispružila ruku, ali se u posljednji čas zaustavila.
"Pričekaj ovdje", rekao je. "Odmah ću se vratiti. Osim ako ne želiš poći." Molly je odmahnula glavom, a Raj je odveo Claudiju iz sobe. Kad se smirila, svratio je do recepcije.
"Stoje Sasha radila?" upitao je Monu.
"Mislim da pomazuje ljude." Mona je slegnula ramenima. "Danas mnogi osobno komuniciraju s Bogom."
"Zna li dr. Mathers daje njegova pacijentica sklona takvim ispadima?" upitao je Raj.
"Razgovara s njom o tome", rekla je Joanie prilazeći im s leđa. "Ukinuo joj je lijekove ne bi li otkrio što joj je. Ali, mogli biste otići k njoj. Prilično joj je loše." Izraz njezina lica nije odavao ništa; Raj nije mogao dokučiti prikriva li svoje mišljenje o Mathersu ili o njemu.
"Neka jedna od vas uzme Haldol i dođe za mnom", rekao im je Raj. "Pokušat ću je nagovoriti da ga popije, a ako ne uspijem, morat ćemo joj dati injekciju. I provjerite koliko je Seconala već uzela. Neće prestati mahnitati dok je ne smirimo."
Na putu do Sashine sobe Raj je na njezinu kartonu pročitao daje prvi napad shizofrenije imala u osamnaestoj godini, prije pet godina.

Dežurni liječnik koji ju je primio načrčkao je popis antipsihotika koje je trebala uzimati. No Sasha ih nije dobro podnosila. Kada ih je prestala uzimati, napadaji su se ponovili, a znakovi paranoje svaki su put bili sve jasniji.
Kada je Raj ušao u sobu, ondje je bio potpun mrak. Iz jednog je kuta začuo tihe jecaje, a pod slabom svjetlošću s hodnika razabrao je skutrenu priliku.
"Sasha? Ja sam doktor Rabban, došao sam ti pomoći", rekao je Raj blago. "A da bih ti pomogao, moram te vidjeti. Neću upaliti sva svjetla, samo jedno." Polako je prišao krevetu i upalio fluorescentno svjetlo. Svjetiljka je zazujala i zelenkastom svjetlošću obasjala uplašenu mladu ženu skutrenu na podu. Kada se sagnuo kako bije podigao na noge, opazio je daje zrak dolje vrlo hladan.
"Ja obavljam Božji posao", jedva je prošaptala.
"To je u redu, ali mi želimo da ti bude bolje. Trebala bi ponovno početi uzimati svoje stare lijekove", blago je rekao Raj. Snaga i žestina potpuno su nestale iz njezina tijela; dok ju je vodio prema krevetu, bila je potpuno beživotna. Tada su joj se udovi ukočili, a lice joj se zgrčilo u bezglasnom vrisku. Bio je to demon paranoje s dva lica koji u jednom trenutku donosi blistavo Božje prosvjetljenje, a u drugom nepodnošljivu muku.
Pojavila se Mona držeći malu metalnu pliticu na kojoj su stajale dvije bočice.
"Odloži ih", rekao je Raj. "Promatrat ću je još nekoliko minuta prije no što odlučim." Ponirao je u tamu s krajnje uznemirenom pacijenticom koju gotovo da i nije poznavao. Pet minuta nije pomoglo. Sasha se nastavila grčiti i stenjati. Raj je pomislio pozvati Mathersa, ali, kakve bi koristi bilo od toga? On je Sashu poznavao možda dva sata duže.
Raj je otvorio bočice te na dlan istresao pilulu barbiturata i Thorazine. Iz plastičnoga vrča pokraj kreveta natočio je čašu vode i podigao Sashinu glavu. "Hajde", rekao je nježno kao da se obraća malom djetetu.
Sasha je otvorila oči obrubljene tamnim kolutovima i ponovila svoju očajničku pjesmu. "Kroz mene djeluje Bog. Tko djeluje kroz tebe?"
"Ja nisam tako sretan kao ti", promrmljao je Raj. "Kroz mene ne djeluje nitko osim mene."
Upravo kad se spremao njezine napućene usne razmaknuti prstima i staviti joj pilule na jezik, netko je ušao u sobu. Okrenuo se i opazio Molly.
"Koliko je prošlo? Nisam te želio ostaviti samu." Kimnuo je prema Sashi koja je ugledala Molly i odmah se još više uznemirila. "Sve će biti u redu. Bolje je da odeš."
Ne obazirući se na njegove riječi, Molly im je prišla bliže. Spustila je ruku na Sashino tijelo. "Mislim da to ne bi trebao učiniti", rekla je. Raj nije volio da itko dodiruje mentalno poremećene pacijente, no prije no što je to uspio reći, Molly je dodala: "Trudna je."
"Kako znaš? Ne vidi se."
"Neće se znati dok ne napravite test, ali katkad osjetim", rekla je Molly. "Bi li te pilule naškodile trudnici?"
"Da, zapravo bi mogle biti vrlo opasne", rekao je Raj. Maknuo je ruku sa Sashinih usta i uzeo njezin karton. Ništa mu nije promaklo; opaske o trudnoći nije bilo.
"Nije udata", promrmljao je. No, znao je da to ne čini nikakvu razliku. Shizofrenici vrlo lako postaju žrtvama seksualnoga zlostavljanja kada drugi ustanove da se nisu sposobni braniti. Molly je ostala stajati uz krevet, ali više nije dodirnula Sashu i kao daje naslutila njegovo neodobravanje.
"Ako samo želiš da zaspi, mislim da hoće", rekla je Molly. Pružila je ruku i ugasila svjetlo. "Ako itko uopće može zaspati uz tu groznu svjetlost." Molly nije ničime davala do znanja da čini ili govori nešto neuobičajeno, no Raj je njezinu tvrdnju mogao provjeriti testom na trudnoću. Na trenutak se zamislio. U mraku je osluškivao Sashino polagano i pravilno disanje. Mogao bi je ostaviti spavati. Bit će u blizini ako ona u tri u noći ponovno počne obavljati Božji posao.
"U redu", šapnuo je i izveo Molly natrag na hodnik. Cijelim putem prema recepciji nisu progovorili ni riječi. Raj je odložio Sashin karton i rekao: "Otpratit ću te do dizala. Sutra se vidimo, žarne?" Molly je kimnula, a Raj je opazio da se nešto u njoj pokrenulo. Kada su se udaljili od recepcije, rekao joj je: "Na sve sam te moguće načine zamolio da me voliš." "Znam", rekla je Molly.
"Bradley mije u restoranu rekao da si osobita. Samo bi netko vrlo tankoćutan mogao ustanoviti da bi ta djevojka mogla biti trudna. Čekaš li onoga tko će ti biti sličniji?"
"Ne, nije to", rekla je. "Što god čekala, ne mogu si pomoći."

Raj je zastenjao bez glasa. Začuo je kako ga Joanie doziva. "Zar si ovo mislio ostaviti praznim?"
"Što?" Raj se uzrujano okrenuo.
Joanie je mahala kartonom. "Nisi zapisao što si joj dao." "Zato što joj nisam dao ništa", rekao je Raj. "Pričekaj, odmah ću doći."
"Bočice su bile otvorene", rekla je Joanie. "Da probudim doktora Mathersa?"
"Rekao sam da ću odmah doći", odrezao je Raj. Joanie se prezirno nasmiješila. Znao je da nešto izvodi - još jedan pasivno-agresivan trik pomoću kojega ga je željela ocrniti pred Molly? Čuo je kako im se dizalo približava.
"Svaki je čovjek dubok zdenac", rekla je Molly. "Ali muškarci svoje zdence drže zatvorenima. Kad sam te upoznala, bio si nezaustavljiv pa sam pomislila da se poklopac otvara. Čekam jer ne želim zaroniti u tamu."
"A što bih ja trebao Činiti dok ti čekaš?" upitao je Raj.
"Ne brini", rekla je Molly i pomilovala ga po obrazu. "Ako ona poremećena djevojka misli da Bog djeluje kroz nju, koliko ti možeš biti daleko?"
"Nemoj to shvaćati previše ozbiljno", rekao je Raj. "Takvo je razmišljanje tipično za shizofreniju. Ujutro će se osjećati prokletom."
Molly je ušla u dizalo. "I nisam te željela uznemiriti kada sam rekla da još uvijek nešto tražim. Mislim da mi je to na vidiku." "Volim te", šapnuo je Raj.
Vrata su se zatvorila, a Raj je osjetio da mu je pao kamen sa srca; osjećaj koji pacijenti vjerojatno doživljavaju kada im liječnik otkrije da je kobna rendgenska snimka bila pogrešna. Njezine će riječi dugo pamtiti. Krenuo je natrag prema recepciji kako bi ustanovio koliko je sposoban suspregnuti želju da Joanie zakrene vratom.
Iza se osoblje okupilo na jutarnjem sastanku, zavladao je kaos. Svi su sjedili u uredu daleko od recepcije, pijuckali kavu, čavrljali i promatrali kako Clarence pregledava kartone svih pacijenata na odjelu. Do zadnjega je stigao bez ijedne primjedbe vadeći mrvice krafni iz brade. Sve u svemu, tijekom noći se nije dogodilo mnogo.
"Možda biste taj trebali ponovno pogledati", dobacila je Mona.
"Sasha Blum", rekao je Clarence pregledavajući karton. "Test na trudnoću?" Pogledao je Raja. "Ta ti je djevojka usred noći odlučila priopćiti daje trudna?"
"Meni o tome nitko nije ništa rekao", procijedio je Mathers. Bio je to specijalizant prve godine, ravne plave kose, koji je nosio kravate s Yalea. Raj gaje slabo poznavao. "Ona je moja pacijentica, potpuno drogirana", rekao je Mathers. Clarence je i dalje gledao Raja čekajući odgovor.
"Prema uputama doktora Mathersa, ta je djevojka privremeno prestala uzimati lijekove da bismo ustanovili kako će reagirati," rekao je Raj, "a ja sam naslutio da bi mogla biti trudna."
"Od nje? Od njezine obitelji? Od koga?" upitao je Clarence.
"Kad sam stigao na odjel, sestre su mi rekle daje povraćala pa mi se Činilo uputnim provjeriti", rekao je Raj.
I dalje namršten, Clarence je podigao karton. "To je potpuno opravdano, ali zar time ne zanemarujemo potpuno razvijeni napadaj? Na kartonu piše daje s lijekovima potrebno nastaviti na prvi znak recidiva. To si odlučio zanemariti. Zašto?" Raj je bio zatečen pa je pogledao Mathersa.
"Zato što ta uputa sinoć nije bila na kartonu", rekao je Raj.
"Jest, bila je. Napisao sam je prije no što sam pošao kući", rekao je Mathers. "Ne bih je tek tako ostavio na cjedilu. Vjerojatno si bio u žurbi."
Raj je osjetio kako ga hvata gnjev. Prije no stoje stigao odgovoriti, Mathers se okrenuo Clarenceu. "Čujem daje bilo prilično napeto, a Raj je tek počeo raditi. Nemojmo ga kritizirati - svi znamo da se takvo što događa."
Okupljeni su se s nelagodom promeškoljili, a Raj je pocrvenio. Mathers je doista ostavio Sashu na cjedilu, a Raj je bio gotovo siguran da zna tko ga je obavijestio o njegovoj omaški. Clarence je iz dna kartona izvukao komad žutog papira. "Dobro si pretpostavio, Rabban. Test je pozitivan. Sada se ti i Mathers možete dogovoriti što ćete učiniti s trudnicom usred napadaja shizofrenije."
"Ja već znam što bih učinio", požurio je Raj.
"Što?" upitao je Clarence.
"Čekaj malo", ubacio se Mathers. "Nije li ona još uvijek moja pacijentica?"
"Odjednom ti je vrlo stalo do skrbi za, kako si to fino rekao, potpuno drogiranu?" upitao je Clarence. Mathers je mahnuo rukom i odustao.

"Volio bih ostatak dana provesti s gospođicom Blum", oprezno je rekao Raj. "Još uvijek sam na dužnosti, a na odjelu se ionako ne događa mnogo. Dopustite li mi da joj posvetim pozornost, možda bih mogao ustanoviti tko je otac, ali i procijeniti koliko je napadaj težak."
Clarence je kimnuo i dobacio mu karton preko stola. "Tvoja je, ali izvijesti Mathersa prije no što odeš. On će tada izvijestiti mene. Ima li još kakvo pitanje, ljudi? U redu, krenimo izliječiti koga. Slobodni ste."
Odlazeći sa sastanka, Raj je i dalje kipio. Lažući o uputi naf kartonu, Mathers je prekršio etiku, no Sasha Blum gaje također dovela u nepriliku. Clarenceu nije mogao reći da je njegova nova djevojka naslutila pacijentičinu trudnoću. Odlučio je ne razmišljati o tome. Ušavši u Sashinu sobu, zatekao ju je kako otkrivena leži na krevetu leđima okrenuta vratima. Navučene su zavjese propuštale tanku zraku sunčeve svjetlosti koja je njezino tijelo parala poput oštrice.
"Sasha?" rekao je oprezno.
"Nije ovdje."
"Mislim da bi mogla biti", rekao je Raj, zadovoljan jer se odazvala. "Možemo li razgovarati? Imam vijesti za tebe." Raj je sjeo na rub kreveta, ali se Sasha nije pomaknula. No, nije imao vremena strpljivo je nagovarati te procjenjivati svaku, i najmanju reakciju. "Nadam se daje vijest dobra. Imat ćeš dijete."
"Umrijet ću", rekla je Sasha nakon duže stanke.
"Možeš li me pogledati?" blago je upitao. Sasha se polako okrenula i mršavom rukom pokrila lice iako je soba bila zamračena. Nije raspoložena uvidjeti ono što bi trebala uvidjeti, pomislio je Raj.
"Razumiješ li što sam ti rekao?" upitao je.
"Moj me je učitelj odnio u planine", rekla je Sasha i dalje skrivajući lice. "Neki od nas jeli su s polja, ostali su pili iz šume. Noći imaju više nogu. Čuje li gospođica Havisham bombardere?"
Raj je čekao. Riječi i predodžbe doimali su mu se prilično nesuvislim, ali je znao da se ne smije ubaciti i početi razgovor o uobrazilji za koju se Sasha uhvatila. Gledano ispod površine, njezine su predodžbe govorile o opasnosti i bijegu u sigurnost. Vjerojatno osjeća da je ovo dijete dovodi u veliku opasnost.
"Razumiješ li što sam ti rekao?" ponovio je.
"Planine su previše hladne da bi se u njima podizalo dijete", mrmljala je Sasha. "Plave su jakne toplije. Zelena je velika." Spustila je ruku. Njezino lice, poput bezizražajne maske, nije pokazivalo osjećaje, ali barem nije bilo zgrčeno kao prije.
"Mislim da razumiješ i da želiš pobjeći od toga", Raj je nagađao na glas. "I znaš kamo želiš pobjeći. Ja te neću zaustavljati, ali možemo li prije toga porazgovarati. Važno je."
Ruka joj je zadrhtala poput zavjese prije zatvaranja. Jedan od prvih klišeja koji psihijatar nauči odnosi se na razliku između neurotika i psihopata. Neurotici grade kule u zraku, a psihopati se u njih useljavaju. Poenta glasi: "Psihijatar je osoba koja naplaćuje stanarinu." Raj je znao daje Sasha dovoljno psiho-tična da bi se povukla u zamišljeni svijet; događaji prethodne noći nisu ostavljali mjesta sumnji. Jedino je pitanje bilo je li njezina volja dovoljno jaka da bi je prizemljila. Ako ju je bolest protjerala iz stvarnosti, lijekovi su bili jedina mogućnost.
"Mahni ako me se sjećaš", blago je rekao Raj želeći uspostaviti vezu. Na njezinoj se maski pojavila mala napuklina, a prsti su joj se blago trznuli iako su joj oči i dalje bile uplašene i iscrpljene preko svake mjere za tako mladu djevojku. Raj se sjetio stoje Halverson rekao već prvoga dana. "Mi nismo ovdje da bismo spašavali duše. To nije moguće. Ta vam je kušnja zabranjena. Ovdje smo samo zato da bismo liječili ljude, odnosno, da bismo ih pokušali izliječiti." Raju je u ovom slučaju bilo teško postupiti u skladu s tom poukom.
"Ja odlazim na razna mjesta", rekla je Sasha.
"Znam", rekao je Raj.
"Ne znaš. Odlazim na razna mjesta kada prestanem uzimati čekove - lijekove", mucala je trudeći se da zvuči suvislo. "Ulice se približavaju na mačjim šapama. Nespretno posrću. Nikad se ne zna. A katkad se probudim pokraj posljednje osobe na svijetu koja bi pomislila da molim, jer molim." Noću je lutala i ujutro se probudila pokraj neznanca.
"Otac je, dakle, netko koga ne poznaješ", sumorno je rekao Raj.
Sasha se zgrčila. "Danas ne primamo posjete gospode Nepristojne. Tinti-rinti." Iako se počela povlačiti, Raj je bio zadovoljan jer se otvorila i razgovarala s njim. Njezin je razoreni um otplovio prije no što je pronašao mirnu luku.

Nije ju mogao odmah opteretiti svim pretragama koje je potrebno učiniti u trudnoći praćenoj tolikim rizicima, od AIDS-a do zloporabe droga od strane nepoznatog oca. "Postoji li netko koga bismo trebali nazvati?"
Sasha je oklijevala. "U mojem jastuku. Moj jastuk je torba. Možeš potražiti u mojoj torbi, ali ne smiješ uzeti."
"U redu, reći ću sestrama da pogledaju u tvoju torbu. Ništa drugo neće dirati." Sasha je ustala i prišla prozoru kao da će razmaknuti zavjese, ali se umjesto toga naslonila na zid. Raj je znao da neće zaplakati, da je takav normalan odgovor za nju sada nemoguć. Ona nije imala pristup onome mjestu na kojemu naši istinski strahovi i želje leže duboko pod suzama.
Kada bi lutala ulicama, morao bi joj prepisati lijekove koji će spriječiti halucinacije, no ti bi lijekovi umrtvili mnogo više od njezinoga neobuzdanog straha.
"Učinit ćemo za tebe sve što možemo", rekao je Raj. 'Vratit ću se." Kada je krenuo, začuo je kako se Sasha na trenutak ponovno vratila u stvarnost. "Svaki je čovjek dubok kao zdenac. Mislim da me to najviše plaši." Čuvši odjek Mollvnih riječi, Raj je osjetio kako ga je prošla jeza. Mogao je stati i upitati je što se događa, ali kako bi Sasha to mogla znati, ona koja je sretna ako zna koji je mjesec? Kad je izašao na hodnik, Raj se pitao je li možda glup. Koliko je ključeva primio osim ovoga? 0 čemu su govorili, jasni poput ptičjeg pjeva ili životinjskih krikova te jednako nerazumljivi? "Je li NLO sletio?"
Raj je podigao glavu i opazio Mathersa. "Manje ili više", rekao je Raj. "Nije se promijenila, ali je ne smijemo skinuti s lijekova. Sasha je zatrudnjela zato što je prestala piti lijekove i počela ulaziti u fuge."
Mathers je slegnuo ramenima. "Pokušali smo."
Opazivši izraz Rajeva lica, dodao je: "Znam da me smatraš neosjetljivim. Skinuo sam je s lijekova u nadi da će isplivati. Katkad uz pola injekcije prestanu letjeti susretljivim nebom. Koliko dnevno sretnemo slobodnih psihopata - deset? Dvadeset? Neki od njih sasvim dobro izlaze na kraj sa svojim životom. Ali, ovaj je slučaj takav kakav jest. Kad večeras uzme tablete, neće se ni sjećati današnjeg dana."
Raj se pitao koliko dugo Mathers može nastaviti govoriti "ona" izbjegavajući izgovoriti Sashino ime. "Stoje s njezinim djetetom?" upitao je.
"Vidjet ćemo", rekao je Mathers. "Da sam na njezinom mjestu, riješio bih ga se. Mnogi shizofrenici zaboravljaju da u kući imaju dijete ili daje to dijete njihovo. Ako je siromašna, socijalna služba i sud mogu je prisiliti da ga se riješi. Koliko mi je poznato, ona ima obitelj i pohađa dobar koledž ovdje u gradu. Sretna je jer ima više mogućnosti."
Raj je vidio da Mathers ne pokušava ići protiv njega. Nije bio tako bešćutan kako se pravio, a koji ga god razlozi potaknuli da izabere psihijatriju, nisu bili daleko od Rajevih. Osim toga, bio je dovoljno intuitivan da se okuša u čitanju Rajevih misli.
"Tako je", rekao je Mathers. "Ja sam jedan od pozitivaca. Pokušaj se naviknuti na to. Crno-bijelo poimanje simptom je granične osobnosti. Dakle, želiš li da popušimo lulu mira ili da popijemo kavu?"
"Moramo se još dogovoriti o Sashinoj daljnjoj terapiji."
"Mislio sam da smo se upravo dogovorili. Vraćamo je na Clozapine, pomno ćemo je promatrati dok ne počne djelovati za slučaj da ponovno odluči prskati svetom vodom, a tada će brigu o njoj preuzeti onaj tko inače skrbi za nju." Mathers se doimao nestrpljivim i zaokupljenim, a Raj ga zapravo nije mogao kriviti.
"U redu", složio se Raj. Doimajući se zadovoljno, Mathers je krenuo, ali gaje Raj povukao natrag. "Još nešto. Ako se namjeravaš spetljati s Joanie," rekao je, "nemoj od nje tražiti da ti ispravlja kartone, u redu? Možda bih mogao imati slobodne ruke sa Sashom? Mislim da zaslužujem toliko."
Mathers je stisnuo oči, a Raj se upitao hoće li poreći optužbu. Ali on je, uz kiseo osmijeh, samo rekao: "Učini što misliš da možeš. Sasha je sretna jer te ima."
Raj je prekršio obećanje koje je dao samome sebi. Nije priznao Mayi. Osim djedove bolesti, na poslu je također bila izložena jakom stresu. Iako je odabrala zanimanje koje joj je vrlo dobro odgovaralo, Maya je bila previše meka srca.
"S tim ćeš ljudima mnogo vremena provoditi na sudu, a još više u čistilištu", rekao je Raj tijekom večere. Maya je došla k njemu i donijela curry iz restorana.
"Zar bih trebala isključiti osjećaje?" upitala je.

"Katkad bi trebala. Sudovi bi trebali steći povjerenje u tebe bez obzira na to govoriš li da obitelj treba ponovno sjediniti ili da ih treba rastaviti", rekao je Raj.
"Mučno mije od toga. Možda nisam za taj posao", tužno je rekla Maya. "A tu je i naša veza."
Raj je osjetio stezanje u grlu. "Kako to misliš?" upitao je.
"Mislim da brak nije za dvoje ljudi koji iz dana u dan rade s tolikim očajnicima. To je previše. Već je očito."
Raj je shvatio da je sam sebi namjestio stupicu, ali si nije mogao pomoći. Na to ga je ponukao osjećaj krivnje.
"Ne mogu točno odrediti. Ali, što god ti Činili, ti više nisi isti", rekla je Maya. "Zaboravi. Samo te dodatno opterećujem."
Raj ju je uhvatio za ruku, ali ne zato što je to želio, već zato stoje znao da bi to učinio prije no stoje upoznao Molly. "Nisam opterećen, Maya. Ja sam ... "
Nije zastao zbog nedostatka hrabrosti. Kad sve dozna, Maya bi ga mogla optužiti za kukavičluk. Ali, to nije bilo posrijedi, barem ne u Rajevom umu. Njega je izdala ljubav. Vukla gaje u različitim smjerovima, prema dvije vrlo različite žene i, premda gaje čestitost tjerala da izabere, ljubav mu to nije dopuštala. Njegova plemenita strana pretvorila je Mayu u ženu koju je najviše želio. Njegova zagonetna strana pretvorila je Molly u isto. Bilo bi okrutno i besmisleno reći Mayi da nije dovoljno zagonetna. To nije bio problem. Dobrotu ne može odbaciti zato što ne posjeduje tajne. No, sada kad je kriza bila na pomolu, zagonetnost je bila Rajevo posljednje opravdanje.
"Postoji druga", rekao je.
Maya je odložila vilicu i pognula glavu. "Koliko dugo?" blago je upitala.
"Već neko vrijeme. Poznaješ je, zapravo, znaš tko je ona." Maya se doimala preneraženo. "Na koga misliš?" upitala je. "Na glumicu koju smo gledali one večeri. Ime joj je Molly", rekao je Raj.
"To nije bilo teško naslutiti. Samo sam se nadala da griješim." Maya je ustala i na brzinu pokupila svoje stvari te odgurnula Raja kada ju je pokušao dodirnuti.
"Oduvijek sam osjećala da si neodlučan", rekla je uvježbano kao daje već zamišljala taj trenutak. "Ona zapravo nije kriva. Od samog si početka želio drugu."
"To nije točno", rekao je Raj.
"Oh, zaveži!" planula je Maya. "Ako namjeravaš postupiti po svojem, barem mi dopusti da govorim. Bilo je okrutno od tebe to što si me odveo na tu predstavu. To je neoprostivo. Kad si otišao, bilo mi je užasno. Željela sam vjerovati da imaš hitan slučaj, ali mi je srce govorilo drugačije. Nisam ti mogla ništa reći. Voljela sam te. Neprestano sam se uvjeravala da moje srce griješi. Čak mije bilo pomalo drago što su moji roditelji hitno otputovali i što sam bila usamljena jer si tako dobio priliku pokazati mi da ti je još uvijek stalo do mene."
"Bilo mi je. I još uvijek mi je stalo do tebe", rekao je Raj očajnički.
"Ne, to je samo ono što bi ti volio nazvati osjećajima", rekla je Maya. "Dva koraka naprijed, jedan natrag. Priča se ponavlja i već je gotovo znam na pamet. Očito je da čovjek ne može imati sve. Za mene si bio divan, a sada sam uvidjela kako možeš biti okrutan. Vidiš, osjećaji se mijenjaju!"
Maya je briznula u plač. Puštajući da joj se suze slijevaju niz obraze, prebacila je naprtnjaču preko leđa i krenula prema vratima. Suze su je zaslijepile pa je bezuspješno pokušavala otključati vrata.
"Ja ću", rekao je Raj.
"Nemoj!" viknula je Maya. Iako je počela nekontrolirano plakati, na posljetku mu je ipak dopustila da otključa vrata. Raj je gledao kako je, trčeći niz hodnik, pokrila usta rukama daje susjedi ne bi čuli.
Gnjevan na samoga sebe nazvao je Molly i zamolio je da dođe k njemu. Ljubav ga je istodobno opsjedala i sputavala. Molly je bila iznenađena kada ga je čula. "Zvučiš čudno", rekla je telefonom.
"Nemoj me ništa pitati", rekao je Raj. "Ne večeras. Samo dođi."
Molly je pristala bez oklijevanja, ali čim je ušla, upitala je: "Što se dogodilo?"
"Ništa o čemu bismo trebali razgovarati. Samo budi uz mene.
Te su noći vodili ljubav drugačije. Raj je osjećao njezinu nazočnost, nešto izvan njezina tijela; Molly se stisnula uz njega kao da mu je željela dati do znanja da nije jedan od onih nejasnih oblika koji se utiskuju u njegovu stvarnost iako u nju nikada ne ulaze potpuno. Ona nikada, pa ni te noći, nije rekla: "Miluj me ovdje" ili "Uspori". Njezino joj je tijelo samo govorilo što želi, a njegovo je tijelo shvaćalo.

Oboje su bili umorni pa je tjelesni čin bio drugačiji, a na Rajevo iznenađenje, umor u njegovim udovima učinio gaje još boljim. Po njoj nije klizio teret cijeloga svijeta, već njegovo požudno tijelo, a njegov se um, previše trom da bi motrio izvedbu, napokon opustio.
Prvih nekoliko trenutaka nakon samoga Čina nije se usudio progovoriti. Ali, umjesto da zajedno s njim utone u zadovoljan san, Molly se uspravila. Doimala se vrlo budnom.
"Ovo je ..." zastala je, a Raju je na trenutak zastao dah. "Ovo je prvi put da nisi vodio ljubav s njom", rekla je Molly. Raj je pomislio da govori o Mayi, ali tada se sjetio da Molly o svojoj glumačkoj osobnosti govori u trećem licu. Prije no što je stigao odgovoriti, Molly je položila prste na njegove usne. Samo je to željela reći, željela je da samo to bude izrečeno. Za nekoliko je trenutaka i Rajevo tijelo shvatilo.
Bio je to seks koji je vodio zanosu, barem nju. Kada je izašla iz njegova zagrljaja, Raj je osjetio probadanje u grudima. No, dopustio je da ga odvuče na ulicu. Noćno je nebo bilo zapanjujuće vedro, prostrto iznad njihovih glava poput baršunastog svoda. Nisu znali kamo idu, ali su, poput hodočasnika privučenih rijeci, krenuli prema Broadwayu. Ljetna je noć vrvjela gomilama ljudi.
"Slijedimo ove rastresene lutalice", rekla je Molly mahnuvši prema gomili. Bila je previše zanesena da bi joj smetala gužva. Mnoštvo ljudskih bića mililo je prema središtu grada. Ljubav čini toliko mnogo čuda da se ona manja često previđaju. Raj se oporavljao. Bio je potpuno općinjen, ali je ipak opazio ljepotu prometa, blistave kočije u svijetu sumornih, ulubljenih vozila. Sve to zbog nje.
U središtu grada prošli su pokraj noćne zalogajnice, a Molly je odjednom bila gladna. Ušli su i prošetali. Molly je privukao hladnjak s ribom u kojem se doimalo kao da je svako morsko biće savršeno narezano i podimljeno. Nešto dalje od njih planula je svađa. Sredovječan muškarac opasan bijelom pregačom, crven u licu i grub, vikao je na skutrenu djevojku kojoj je moglo biti osamnaest godina.
"Jesi li maloumna?" vikao je. "Ne znaš li razliku između šest-devedeset i devet i šezdeset-devedeset i devet? Znaš li koliko sam novca mogao izgubiti?" Djevojka je pognula glavu, a usne su joj zadrhtale.
"Pogriješila sam. Sredit ću to", promrmljala je.
"I te kako ćeš to srediti! Misliš li da bi te itko drugi zaposlio? Reci? Ma hajde!" Njegov se gnjev doimao pretjeranim. Ljudi su se udaljili od njega, svi osim Molly, koja je klizila uz hladnjak s ribom kako bi se približila. Nije skidala pogleda s ružičastih lososa i njihovih velikih, crnih očiju te lignji koje su nalikovale ispuhanim sivim balonima.
"Tata", molećivo je prozborila djevojka. Doimala se posramljenom, ali nesposobnom okrenuti se. Napetost u zraku nagnala ju je da uzmakne prema piramidi staklenki prepeličjih jaja pa se nekoliko srušilo na pod. To je dodatno raspalilo muškarčev gnjev.
"Zaboga! Počistit ćeš to i platiti svaku razbijenu staklenku, čuješ li me? Ako se mene pita, tvoj je život čisti gubitak vremena!" Djevojka je zaplakala. Kleknula je na pod da pokupi razbijeno staklo i ukiseljena jaja koja su se kupala u svojem rasolu. Sluđeni tiranin, koji joj je očito bio otac, stajao je nad njom i promatrao je s divljim sjajem u očima za slučaj da bude potrebno ispaliti još jednu salvu. Molly je pozorno promatrala cijeli prizor. Tada je prišla muškarcu i njegovoj kćeri, koji su jedno od drugoga bili udaljeni jedva jednu stopu, i prošla između njih. Oni su je zaprepašteno pogledali, a Raj je na trenutak pomislio da će se muškarac okomiti na Molly. Ona je tada na trenutak zastala proučavajući naljepnice na limenkama kao da čita najzanimljivije štivo na svijetu. Raj je osjetio kako napetost popušta, a djevojka je prestala plakati. Čak se ni muškarac vise nije doimao onako ukočeno. Molly je za nekoliko trenutaka ponovno bila pokraj njega.
"Što si to učinila?" upitao je. Molly mu je uputila osmijeh koji je govorio "Vidjet će" i rekla: "Možemo poći."
Na izlasku mu je glavom pokazala da pogleda nalijevo. Raj se okrenuo. Čovjek s pregačom je čučao i pomagao počistiti nered. Smiješio se i zbijao šale s nekoliko kupaca, a njegova se kćer smijala zajedno s njim. Taj prizor ni po čemu nije bio osobit ako niste bili svjedokom prethodnog događaja.
"Promijenila sam ih", rekla je Molly.
"Kako? Samo si prošla između njih."
"Uzela sam njihove osjećaje i oslobodila ih", rekla je.
"Zašto?"

"Zato što oni to nisu mogli. Sami za to nisu bili sposobni. To je poput zatvorene pare. Njihovi su osjećaji bili toliko jaki da ih nisu mogli osloboditi zbog straha da će im se ventili rasprsnuti."
Molly gaje uhvatila za ruku i odvela iz zalogajnice.
"Kako možeš biti sigurna?" upitao je. "Možda su se samo smirili."
"Isto sam postupala sa svojim roditeljima kada bi se posvađali. Ne sjećam se kako je započelo, jednostavno jest", rekla je Molly pružajući mu keks. Kad joj je Raj odgurnuo ruku, sama je odgrizla komadić. "Priznajem daje neobično, ali seja, za razliku od tebe, nikada ne prepuštam iluziji daje život normalan."
"Zašto misliš da joj se ja prepuštam?"
"Pa, kao prvo, uznemiruje te pomisao da bih po ovom pitanju mogla biti u pravu. Ti ne možeš samo promatrati i prihvaćati. Smatraš da život mora biti normalan pa odbacuješ tu pomisao."
Raj to nije mogao poreći iako je posrijedi bilo još nešto - njegov strah da se ona pokušava udaljiti od njega kad god mu otkrije nešto zastrašujuće. Uhvatio se. Zašto to smatram zastrašujućim?
Molly je na to pitanje odgovorila umjesto njega. "Normalan život zapravo ne postoji, postoji samo predvidljiv život. Ono što ne možeš predvidjeti, ne možeš imati pod nadzorom. A to ljude strahovito plaši."
"A zašto si ti otporna?" upitao je.
"Nisam. Bila sam uplašena kada sam te zatekla u svojoj garderobi. Ali, kada osjetim da nečim ne mogu upravljati, ne bježim, već to promotrim izbliza.
"To je dobro", rekao je Raj.
Molly se nasmijala. "Ne možeš ni zamisliti koliko me tješi tvoje odobravanje." Doimala se potpuno bezbrižnom kao da je taj događaj zaboravila jednako brzo kao što se i pojavio. Ali, sljedećih deset ulica Raj je u sebi osjećao čudno vrenje. Sjetio se svađa vlastitih roditelja. Kada mu je bilo šest ili sedam godina, njihove su male bračne svađe u njemu izazivale užasan strah. Tada bi odjurio u svoju sobu i zagnjurio lice u jastuk zatvorivši oči što je čvršće mogao. Bio je uvjeren da se većina djece od straha branila takvom vrstom poricanja. Bila je to obrana od bespomoćnosti. Molly se nije predavala bespomoćnosti; ona je pronašla drugi način. Raj je pomislio na Sashu Blum, toliko očajnu daje iz nje nestao gotovo svaki trag života. Uvidio je da je i sam, poput nje, u opasnosti da svijet pojmi kao mjesto na kojemu sve može biti izgubljeno umjesto da ga shvati kao mjesto na kojemu sve može biti pronađeno.
"Danas sam imao čudnog pacijenta", odjednom je rekao. "Bio je to stariji čovjek koji je većinu života proživio u prihvatilištu i kojega su izvukli iz napuštene zgrade. Isprva su mislili da krade kako bi nabavio crack, ali to nije bilo točno. Svima je neprestano govorio da je napuštena zgrada bila Roseland, a tada je netko shvatio da misli na staru plesnu dvoranu koja je nekad bila u blizini Times Squarea.
I tako su, naravno, pretpostavili daje ćaknut pa su nas pozvali. 'Gospodine Schirmer', upitao sam ga, 'zašto ste se vratili u Roseland?' Odgovorio mi je da je onamo prije mnogo godina svoju suprugu vodio na ples. 'Pa ste otišli onamo kako biste se prisjetili boljih vremena', rekao sam. On me je zbunjeno pogledao i rekao: 'Onamo odlazim da bih ponovno plesao s njom.'
Ispostavilo se da je ona prošli mjesec preminula u prihvatilištu. U ruci sam imao iglu, spreman ubrizgati sedative u njegovu infuziju, kada sam posve jasno uvidio što zapravo činim. Tom sam čovjeku kanio oduzeti smisao njegova života. Jednostavnim postupkom ubadanja i ubrizgavanja oduzimao sam mu Roseland."
"I jesi li?" upitala je Molly. Okrenula je glavu ne želeći čuti odgovor. "Ja ne bih."
Raj ju je okrenuo prema sebi. "Odluka nije bila tako jednostavna, Molly. Ti ne obavljaš moj posao." Nešto gaje stegnulo u grlu. "Ja sam mu dao mir i spokoj."
"Koji imaju svoju cijenu", rekla je.
"Dakako. U redu, kako hoćeš. Pretpostavljam da će sutra ili sljedeći tjedan ponovno vidjeti svoju suprugu. Čim lijek prestane djelovati."
"Drago mije zbog nje", zagonetno je rekla Molly.
Sjenka se nad njom zadržala samo trenutak. Tada su se uputili natrag. Ulice su postale sumorne i samotnije, poput obronka planine kada za sobom ostavite zelenu dolinu. Tada su po prvi put zaspali na rubu vođenja ljubavi. Iako su bili iscrpljeni, ni jedan ni drugi nisu htjeli odbiti pa su se sljedećeg jutra probudili čvrsto zagrljeni, udova isprepletenih poput vitica pasiflore.

Tijekom sljedećih nekoliko dana Raj je došao na novu zamisao. Isprva je bila vezana za Sashu Blum, no tada se počela širiti. Pitao se nisu li svi, čak i poremećeni, tek djelići duše koja žudi za ljubavlju.
"Zašto smo prestali dodirivati ljude?" upitao je Habiba. "Što to njihov očaj čini toliko različitim od našeg ili bilo čijeg?"
"Ako misliš na pacijente," rekao je Habib, "mnogo njih nije U vezi. Njih ne možeš dodirnuti."
"Kada si posljednji put rekao pacijentu da se osjećaš jednako kao i on?"
"Pa, jutros sam primio gospodina Mc Patricka kojemu je šezdeset godina. Kćeri su ga dovele zbog toga što je otputovao bez litija, a kada je ušao u maničnu fazu, osjećao se tako sjajno daje na istom letu zaprosio dvije stjuardese. Nije mi bilo lako zagledati se duboko u njegove oči i reći mu da se i sam katkad tako osjećam."
"Ti se, dakle, nikada ne bi pokušao zbližiti s pacijentom bez obzira na to koliko mu je potrebna veza s drugim ljudskim bićem?" upitao je Raj.
"Ako ih zavoliš," upozorio gaje Habib, "pojest će te živoga."
S Habibom su se slagali gotovo svi u paviljonu. Terapija lijekovima olakšala je izbjegavanje dodira s pacijentima tijekom liječenja. Iznimka je, međutim, bio Halverson. Iako je bio prisiljen pokoriti se primjeni lijekova, nikada se nije odrekao svojega dubokog uvjerenja o svetosti uma.
"Mogao bih primiti dva pacijenta koja boluju od depresije," rekao je Halverson mlađim liječnicima, "te prvome ublažiti simptome pomoću Prozaca ili kojih drugih sličnih tableta. Oporavak će biti brz i često potpun. S drugim pacijentom mogu razgovarati. Mogu mu pomoći da uvidi zbog čega je postao depresivan, a oporavak će biti polagan i često nepotpun. No, evo u čemu je razlika. Ako prvoga pacijenta skinete s Prozaca, simptomi će mu se odmah vratiti u punoj snazi, dok drugi pacijent barem ima mogućnost napredovati prema ozdravljenju. Nismo li ovdje da bismo izliječili ljude?"
Taje rasprava bila stara trideset godina, no još je uvijek raspirivala strasti. Kad god bi Raj, koji se po tom pitanju slagao s Halversonom, raspravljao s Habibom, on bi mu se nasmijao u lice. "Tvoj šaman nije u pravu. Mi smo ovdje da bismo ublažili patnju, a sve to o odgonetanju psihe samo je opravdanje. Zašto bi pacijent nastavio patiti iščekujući da njegov psihijatar istraži mračne zakutke njegova uma? To je besmisleno."
"Moj šaman možda vjeruje da u tijelu prebiva odvojena duša," suprotstavio se Raj, "no to je daleko bolje od tijela u kojemu nema ništa."
Ništa od toga nije mu bilo posve jasno sve dok se Molly nije pojavila u njegovu životu. Dok je Raj prolazio vlastitu preobrazbu, paviljon je promatrao kao područje u kojemu nema ljubavi, otužan svijet boli i patnje te suzdržanih pomagača. Zašto je morao poštovati pravilo koje je nalagalo da se pacijentima ne smiju otkrivati pojedinosti iz osobnoga života? Psihijatri svaki dan ponavljaju da su emocije dobre, pozitivne, ali istodobno paze da su njihove dobro skrivene. U Raju se budio nov osjećaj, gotovo zahtjev. Ako je zaljubljen i zbog te ljubavi plovi na valovima nade i radosti, zašto o tome ne bi mogao reći onima koji su zaboravili što su radost i nada?
Habib gaje saslušao i rekao: "Izazivaš nevolju, amigo,"
Kada je Raj sljedeći put ušao u sobu Sashe Blum, zatekao ju je kako sjedi u naslonjaču, odjevena u crne traperice i majicu s volanima, i puši. Bila je našminkana, a čim je Raj ušao, zabacila je glavu i nasmijala se nečemu što je netko upravo rekao.
"Zdravo", gotovo je zacvrkutala. "Imam goste. Vidiš?"
"Budna si," rekao je Raj, "to je dobro."
"I više nego budna", odgovorila je Sasha bez oklijevanja.
Raj je pomislio kako izgleda poput krpene lutke koju je netko obojio i bacio u naslonjač. Jedva da se stigao priviknuti na njezinu neuobičajenu preobrazbu. Njezina su ga dva gosta pogledala. Jedan je bio mladić s kozjom bradicom koji mu je odmah pružio ruku. Raj je nije prihvatio jer mu je pogled bio prikovan za gošću.
"Ovo je čudno", rekla je gošća. Bila je to Maya. Sjedila je na rubu Sashina kreveta, ležerno odjevena, s plavim sunčanim naočalama koje je podigla preko svezane crne kose. Kada je vidjela Raja, nije ustala. Umjesto toga je, držeći kutiju cigareta, rekla: "Pretpostavljam da ovo nije dopušteno? Sasha ih je tražila."
"U redu je", rekao je Raj sabravši se i prihvaćajući mladićevu ruku. Bio je to slab, hladan stisak ruke pa je odmah zaključio da je mladić vjerojatno plašljiv i nesiguran u sebe.

"Ja sam Barry, Sashin prijatelj", rekao je mladić. "Iz škole."
Raj nije obraćao pozornost na njega. "Kako si?" pitao je Mayu.
Maya je vratila cigarete u naprtnjaču i, gledajući ga iskosa, rekla: "Ja sam Sashina prijateljica, ali i radim na njezinom slučaju. Ona se dobro oporavlja."
"Doista", viknula je Sasha. U tom je trenutku bila najpribra-nija osoba u sobi. "Doktor Rabban će mi reći kada smijem ići kući. Nešto u svezi s pretragama krvi."
Raj se ponovno usredotočio na nju. "Samo prva", rekao je. "Ovdje ćemo napraviti prvu pretragu. Na ostale možeš dolaziti svakih dva tjedna. To je važno zato da bi terapija lijekovima bila uravnotežena." Nastojao je ne gledati Mayu nadajući se da će se sabrati. Otkako joj je priznao, nije mu uzvraćala pozive. Iako ništa nije bilo riješeno, Raj je osjetio neobičnu radost što je ponovno vidi. Kao da gaje neka mreža vukla natrag k njoj. No, ta ga mreža neće uhvatiti i on je toga bio svjestan.
"Ja ću dovoditi Sashu na ostale pretrage", rekla je Maya.
"Meni možeš reći pojedinosti. Moram li nešto potpisati?"
"Možda, provjerit ću", promrmljao je Raj. Barry, tkogod bio, ko da je osjetio iskre u zraku pa je uzeo bežični telefon sa stola i počeo se igrati njime. Sashu nije napuštalo dobro raspoloženje.
"Doktor Rabban je stalno uz mene", rekla je. "On me razumije."
"Uvjerena sam", rekla je Maya. "Doima se vrlo suosjećajnim." Uzela je papirnati rupčić i pažljivo obrisala mrlju sjajnoga crvenog ruža s kuta Sashinih usana.
"Zapravo, Sasha," ubacio se Raj, "možda si zaključila da se Maya i ja poznajemo. I to vrlo dobro. Drago mije da se imaš na koga osloniti. Ona je vrlo pouzdana."
"Ali i malo previše lakovjerna", rekla je Maya. Posegnula je za Sashinom cigaretom. "Još dva dima i odlazimo", blago je rekla.
"Možemo li nakratko porazgovarati u hodniku?" upitao je Raj. Maya se doimala iznenađenom, ali je kimnula. Kad su izašli, Raj je rekao: "Sa Sashom moramo biti osobito oprezni. Ne znam koliko je dobro poznaješ. Dovezli su je prije nekoliko dana, u vrlo izmijenjenom stanju."
"Želiš li reći da se ponašam neprimjereno?" upitala je Maya. Nije planula već je govorila mirnim glasom, pogleda prikovanog za Rajevo lice.
"Ništa takvo", rekao je. "Vrlo je nestabilna i ne želim da bude nepotrebno izložena napetosti." Raj je s lakoćom pročitao Mayine sumnje: Otkada si postao obazriv prema tuđim osjećajima?
"Kako si došla u vezu sa Sashom?" upitao je.
Mayi je bilo neugodno, ali je rekla Raju daje Sashu upoznala u školi. Sasha je pohađala NYU i živjela u studentskim domovima. Ti se mladi ljudi u nevolji mogu obratiti savjetničkoj službi u studentskom domu gdje je Maya odnedavno počela raditi.
"Ti si, dakle, odgovorna za Sashu?" upitao je Raj.
"Ne u tolikoj mjeri. Sasha mi se sviđa, prijateljice smo."
Raj je to prihvatio. "A Barry?"
"On je nešto više od poznanika i nešto manje od bliskog prijatelja. Zajedno rade u laboratoriju, ili takvo što. To je ta dob." Rekla je Maya. "Nisam mu rekla ništa o Sashinim problemima ako na to ciljaš."
"Što on misli, zastoje Sasha ovdje?"
"U depresiji je zbog završnih ispita i plaši se da možda ima problema s alkoholom."
Iz sobe se začuo glasan smijeh pa su oboje zastali. Raj se pitao smatra li Maya to veselje bizarnim. Nije znao koliko je bliska sa Sashom. Odvažio se na rizik malog iskoraka.
Rekao je: "U ovom bih slučaju volio surađivati s tobom osobno." Vidjevši kako se Maya ukočila, brzo je dodao: "Trebali bismo staviti na stranu naš nedavni... incident. Time ne želim umanjiti problem. Odluka je u potpunosti tvoja."
"Incident? Govoriš kao daje posrijedi povreda iračkoga zračnog prostora", ispalila je otkrivajući tek tračak gorčine koju je potiskivala.
"Irak je trenutno vjerojatno manje ratoboran", rekao je Raj u neumjesnom pokušaju da se našali. Mayino se lice okamenilo. "Nikada se nisam prestao kajati zbog boli koju sam ti nanio", rekao je. "Vjeruj mi." Znao je kako nije ni vrijeme ni mjesto da njegove riječi zazvuče uvjerljivo.
"I?" upitala je Maya.
"Nadao sam se da mogu biti iskren prema tebi. Pacijenti poput Sashe u pravilu ostaju na lijekovima, ali je ona sklona prestati ih uzimati, a tada ..."

"Znam ponešto o tome", prekinula ga je Maya. "Ne mnogo. Ali, ako pokušavaš ispipati znam li daje shizofrenična, odgovor je potvrdan. Mislim da sam jedina osoba u školi kojoj je to rekla."
Možda, pomislio je Raj, ali ne znaš da je trudna, a ja ti to ne mogu reći, još ne.
"Što misliš o njezinu današnjem ponašanju?" upitao je Raj.
"Pretvara se. Želi izaći odavde, a mene i Barryja smatra svojim saveznicima, ljudima koji bi liječnike mogli uvjeriti daje dobro. Vidiš li u tome nešto loše? To što ne želi ostati ovdje znak je razboritosti." Te je riječi izgovorila staloženo, ali s blagim nagovještajem suprotstavljanja Raju.
"Želja za odlaskom odavde ne mora nužno biti razborita", rekao je. "Ali, u pravu si."
"Što vas dvoje radite ovdje - kujete urotu?"
Na vratima se pojavila Sasha. Glas joj je zvučao veseo, ali joj je Raj u očima opazio zabrinutost. Bilo je očito daje nestabilna, upravo onako kako je rekao Mayi, pomislio je osjetivši sažaljenje. To nije bila profesionalna emocija, ali ju je morao slijediti. Uvući će Sashu u svoju mrežu, što je nježnije moguće, a tada će joj vratiti osobnost i učiniti upravo ono za stoje Halverson rekao da psihijatar ne smije ni pokušati.
"Uhvatila si nas. Kovali smo urotu", rekla je Maya, "kako bi ti što prije izašla. Rekla sam doktoru Rabbanu da me posjećuješ vrlo često i da si prilično svjesna situacije u kojoj se nalaziš."
Sasha je kimnula, a napetost njezina tijela počela je vidljivo popuštati. Koliko god da su bili bliski, Raj je ponovno osjetio divljenje prema Mayi. Njezina sposobnost da pod pritiskom govori istinu u psihijatrijskim bi se krugovima smatrala iznimnom. Bila bi dobra saveznica pod uvjetom daje Raj uspije uvjeriti da mu ne bude neprijateljica. Preplavila gaje neobjašnjiva radost što je ponovno vidi.
"Hajde, daj mi tu štetnu travu", rekao je Raj ispruživši ruku prema cigareti u Sashinim ustima, "i tko zna koliko ćeš se brzo vratiti kući? Osjećam da si s Mayom u sigurnim rukama."
Sasha se doimala oduševljenom. "Znala sam da ćete razumjeti. Divni ste!" cičala je. Raj je pomislio kako je vrlo srdačna za osobu koja boluje od shizofrenije. Možda čak i previše srdačna ako se dosjetila kako će ga prijeći.
Složili su se da će Sasha ujutro biti otpuštena i da će je Maya odvesti u kliniku za vanjske bolesnike. Kad su se vratili u sobu, Barry se i dalje nervozno poigravao telefonom, očito želeći da u rukama drži video igricu.
Kada su posjetitelji bili na odlasku, Maya je rekla Raju: "Ja mogu učiniti nešto što ti ne znaš." Raj je bio zbunjen. "Mogu ti oprostiti - mislim da mogu", rekla je Maya. "Vjerojatno sam i sama bila dio problema."
"Nisi", rekao je Raj. "Vjeruj mi."
"Nemojmo se zanositi", rekla je Maya. Tugaljivo se nasmiješila i otišla.
Začuđen, Raj ju je pogledom pratio sve do dizala. Bili su previše sabrani. Upravo ga je njezina pribranost najviše zabrinjavala. Dio njega očekivao je da će biti shrvana. Ali nije bila. Ne bi li trebao osjetiti olakšanje? Zašto ga nije osjećao? Tada mu je sinulo da ga Maya možda i nije toliko voljela. Ilije njezina ravnodušnost bila znak da ga je voljela više no što je toga bio svjestan?
Po prvi je put osjetio istinski očaj. U umu mu je iznenada bljesnula spoznaja. Molly i Mayu volio je jednako. Roditelji su ga poučili daje moguće istodobno duboko voljeti mnogo osoba. Raj je to odbacio kao neobičnu pretpostavku koja se nije odnosila na njega. Sada seje pitao je li možda točna. Je li moguće istodobno biti duboko zaljubljen u više od jedne osobe? Ako je ta duboka ljubav iz njega tako snažno isijavala i prema Molly i prema Mayi, zašto je bio tako očajan?
Ako se Raj negdje duboko u duši uvjerio da voli dvije žene, odlučio se potpuno posvetiti Molly. Pomislio je da na ovom svijetu žive samo dvije vrste ljudi: ljubavnici i ostali. Ljubav mu je pružala osjećaj zaštićenosti, a želio je da i Molly bude zaštićena. Budio se usred noći kako bije gledao dok spava, odmicao neposlušne uvojke podalje od njezinih usana kao da će joj time omogućiti sljedeći udah.
Molly mu je rekla kako čeka da je probudi nevidljiva svjetlost, daje pozove iz uobičajenog života. Raj je osjećao daje ona okružena takvom svjetlošću. Zbog nje je bila tankoćutna i intuitivna; zbog nje je posjedovala osobitu ljepotu. Dok je Molly u kadi bila leđima naslonjena na njega, Raj o krivulji njezine kralježnice nije razmišljao kao o određenom broju kralježaka koji je u školi naučio na pamet, već kao o čudu.
Molly je sve to prihvaćala sa zahvalnošću. Međutim, katkad je zbog toga bila sjetna kao da Rajeve oči očekuju previše.

Jednom je iz čista mira rekla: "Iza pozornice je došao neki stariji čovjek i dao mi kutiju čokoladnih slatkiša. Rekao mije da svaki košta šest dolara i da ih svakog tjedna zrakoplovom dopremaju iz Zuricha. Nije želio otići sve dok nisam kušala jedan. Kad sam zagrizla, unutra su bili listići zlata. Okus je bio izvanredan. Ali, kada bi ga na deset sekundi stavio u mikrovalnu pećnicu, pretvorio bi se u ljepljivu lokvicu, samo tako."
"Što bi to trebalo značiti?" upitao je Raj.
"Ne oslanjaj se na ljepotu. Upamti da sreća ovisi o onome što nije moguće tako lako uništiti."
"Ali, bit je i dalje prisutna", rekao je Raj. "Sada u to vjerujem. Ti se nikada nećeš pretvoriti u ljepljivu lokvicu."
"Ti jednostavno uživaš govoriti besmislice", zamišljeno je odgovorila Molly.
Životi su im se iz dana u dan sve više stapali. Živjeli su poput izbjeglica ili bjegunaca iz svijeta u kojemu su živjeli svi ostali. Živjeli su jedno za drugo, što je njihovoj ljubavi dalo dimenziju tajnovitosti koju je Raj pažljivo čuvao. Više ga nije mučilo ništa osim savjesti, koja bi ga zapekla pri svakoj pomisli na Mayu. Koliko god ju je nastojao izbaciti iz misli, to mu nije polazilo za rukom.
Raj je osjetio da mu se srce smekšalo, no uvidio je da to ne koristi njegovim pacijentima. Ostali su zatvoreni u svojim nepopustljivim strahovima i bolima, a on je za njih i dalje bio nedodirljivi liječnik. Malo ih je željelo da im se približi. Drugi klišej koji psihijatar ubrzo nauči jest da je terapija poput otvaranja kamenice. Pacijent će i posljednji atom snage uložiti u pokušaj da ostane čvrsto zatvoren. Bila je to igra.
Jedini pacijenti koji nisu odbijali njegove posjete bili su povremeni psihopati kao što je bio Bobby T. Bio je to tinejdžer iz predgrađa kojega su doveli nakon što je ukrao sedam automobila i prešao pet država prije no stoje u predgrađu New Havena udario pješaka. Policija ga je dovela radi procjene mentalnog stanja, što je prilično uobičajen postupak kod osamnaestogodišnjaka kojega nitko nije želio samo tako ubaciti u sustav kaznenoga zakona.
"Znaš li zašto si ukrao one automobile? Jesi li bio uzrujan zbog nečega?" započeo je Raj kada su mu doveli Bobbyja. Mladić je bio dobro raspoložen. Očijukao je s gotovo svim sestrama, a Joanie mu je kupila Coca-Colu. Bio je visok i mršav, lijepog lica pod grivom raščupane crne kose. "Imaš li ruma da mi natočiš u Colu?" upitao je Joanie, a ona se samo nasmiješila: Rođeni zavodnik.
Bobby T. je Rajevo pitanje dočekao slijeganjem ramena. "Bio mije potreban automobil. Namjeravao sam ga vratiti." Doimao se kao da ga uopće ne brine nevolja u kojoj se našao, a laganje još manje. Istina je bila daje svaki ukradeni automobil ostavio kada je ostao bez benzina te ukrao drugi.
Raj je upravo razmišljao o tome kako će sastaviti mišljenje kojim će mladića opisati kao zbunjenog tinejdžera koji je privremeno izgubio nadzor nad sobom, kada je Bobby T. rekao: "Kada malo bolje razmislim, ova je situacija malo čudna."
"Kako to misliš?" upitao je Raj.
"Mogao bih izaći iz ove sobe i reći da si me dirao, znaš. Kladim se da bi me to oslobodilo." Izrekao je to smirenim, gotovo šaljivim glasom.
"U pravu si, to je čudno", oprezno je rekao Raj. Odmah je pomislio da Bobby T. cilja na zlostavljanje u prošlosti, stoje dječacima osobito teško otkriti. "Ali, ti znaš da sam ja ovdje da bih ti pomogao, zar ne?"
"Valjda. Prilično si mlad, zar ne? I izgledaš drugačije od ostalih liječnika. Nešto se događa s tobom." Bobby T. se smiješio. Raj se svim silama trudio suspregnuti želju da se promeškolji. Psihopati imaju nevjerojatnu sposobnost prepoznavanja tuđih slabosti. Oni vrlo brzo preuzimaju nadmoć i uopće se ne ustručavaju uporabiti je u svoju korist bez obzira na to hoće li koga povrijediti.
"Vrlo si snalažljiv", rekao je Raj želeći mu odvratiti pozornost. "Nekoliko te je vozača kamiona povezlo, a neki su ti čak i dali novac, zar ne?"
Bobby T. se nije dao smesti. "Da sam na tvojem mjestu, sada bi mi bilo prilično neugodno. Ako od glupih kamiondžija mogu izvući novac, tko zna što bih mogao izvući od tebe." Zastao je kako bi njegove riječi ostavile dojam. "Stvarno bi mi pomogao kada bi napisao da mi je potrebna terapija ili što već. Jer ti znaš da mije potrebna."
Smicalica nije upalila. Zabilježivši opasku o sklonosti psihopatiji u njegov karton, Raj je izašao iz sobe, a Bobbyja su odveli nekamo u pritvor.

Da nije prekinuo razgovor, Raj je bio prilično siguran da bi Bobby T. počeo vikati da ga je liječnik dirao. Posljednje riječi koje mu je mladić uputio bile su: "Stvarno izgledaš kao da te svrbi, doktore." Ostatak dana proganjao ga je zagonetan osjećaj duboke spoznaje. Ako je psihopat sposoban vidjeti tako mnogo, tada mnogi pacijenti vjerojatno znaju više no što daju naslutiti. Bi li se to moglo iskoristiti? Samo ako ih uspije potaknuti da prestanu hiniti sljepoću.
Na tjednom sastanku osoblja Raj je sve iznenadio rekavši: "Potrebni su mi dobrovoljci za pokus."
"Šališ se", rekao je Mathers znajući da Raj ne podržava isprobavanje lijekova koje se provodilo u bolnici. "Što ćeš učiniti, svim kroničarima prepisati Midol i kekse?" Nekoliko ih se tomu slatko nasmijalo.
"Blizu si", rekao je Raj. Bio je na glasu po tome što je dozu lijekova uspješno smanjio nekima od beznadežnih pacijenata koji su već dugo ležali na odjelu. Bilo je nekoliko shizofrenika koji mjesecima ili godinama nisu prozborili ni riječ. Satima bi gotovo nepomično sjedili, a na obroke ih je bilo potrebno voditi za ruku. Na terapiju su odgovarali jednako kao što bi odgovorila sobna lončanica, a njihove su ih obitelji uzdržavale sve dok im ne bi ponestalo novca i tada bi ih predali državnoj bolnici. Bili su to polu ljudski roboti, a svi su znali da ih takvima održavaju upravo njihovi lijekovi. Simptomi psihoze bili su toliko prikriveni da je bilo moguće da više nisu ludi, već samo potpuno omamljeni lijekovima. Nepoznavanje te razlike bila je cijena koju se plaćalo da bi ih se održavalo mirnima. Kada im je Raj jednostavno prepolovio dozu, nekoliko ih je počelo dolaziti k sebi.
"Sada ne mislim na lijekove", rekao je Raj. "Volio bih uzeti nekoliko pacijenata koji ne reagiraju, ali ne pokazuju jasne simptome. Njima je potrebna motivacija za izlazak odavde. Mnogo ih nikada neće izaći zato što je život na odjelu lak. To je utočište od stvarnosti s tri uravnotežena obroka dnevno i susretljivim ljudima koji ih peru spužvom."
"Mi liječimo te ljude, znaš", podsjetio gaje Clarence. Ali, to nije zaustavilo Raja koji je podigao komad papira.
"Odlučio sam načiniti popis svih osjećaja koje naši pacijenti ne doživljavaju. Popis je dug jer većina njih ne osjeća mnogo više od depresije i gnjeva. Kao što svi znamo, pacijenti odbacuju osjećaje. Svoje osjećaje često pretvaraju u tjelesne boli i tegobe. Kada im postavimo emocionalna pitanja, brane se riječima."
Nitko se nije doimao zainteresiranim. Raj je zastao i osvrnuo se uokolo. "Osjećam otpor pa ću skratiti priču. Ako mi se bilo tko od vas želi pridružiti u pokušaju da dopremo do nekoliko pacijenata, molim da mi se kasnije obrati."
"Otpor nije dovoljan razlog za zaustavljanje", rekao je Clarence. "To je razlog da se nastavi dalje. Vjerujem da nitko od nazočnih neće vrisnuti ako nas pokušaš malo otvoriti. Što zapravo imaš na umu?" Raj nije imao što izgubiti.
"U redu", rekao je. "Odredit ćemo pacijenta s kojim ćemo sjesti u osunčan dio dnevnog boravka, na mjestu s kojega se može vidjeti vanjski svijet i izazvat ćemo ga. 'Zar ne želiš ponovno biti vani?' Trebao bi biti nazočan jedan liječnik, ali bih volio da bude nazočna i sestra, a ako je pacijent muškarac, po mogućnosti sestra koja bi mu mogla biti privlačna. Neki od tih pacijenata u životu nemaju doslovce ništa što bi ih privuklo, što svi mi imamo. To je dio normalnog života. Potaknimo ih. Umjesto da ih slušamo kako jadikuju, opiru se i poigravaju s nama, seansu nećemo završiti sve dok nam ne pokažu jednu emociju koju su se prije plašili pokazati. I na posljetku, znam da će ovo biti velik skok za neke od mojih kolega, reći ćemo im da i mi posjedujemo iste osjećaje."
Eto, rekao je. Osunčani kutovi i prpošne sestre su jedno, ali liječnik nikada ne smije izgubiti nadmoć nad pacijentom. Svi su to znali. To je jedini razlog zbog kojega im liječnik ne smije govoriti o svojem privatnom životu. Bez suza i osmijeha, bez davanja telefonskih brojeva i adresa, bez ikakvog nagovještaja o tome koga ste voljeli i tko vas je povrijedio.
"Tada će si utuviti u glavu da si zaljubljen u njih", rekao je Mathers.
"Samo ako imaš sreće", rekao je drugi specijalizant. "Maničem bi te mogli zaskočiti u hodniku."
"A to o privlačnim sestrama je seksistička glupost", ubacila se jedna od sestara.
Usprkos svim mudrim argumentima o suzdržanosti za dobrobit pacijenta, Raj je znao da se zapravo plaše. Moć im je bila štit. Upravo suprotno od pacijenata koji su se štitili slabošću. Svi okupljeni su to znali, ali umjesto da olakšaju raspravu, svi su skočili na noge i pronašli tisuće razloga zašto je sustav primjeren usprkos nesavršenosti.

Kada mu je Joanie sljedeći tjedan prišla, Raj je bio vrlo iznenađen. "Ja želim biti tvoja prva sestra", rekla je. "Za ono tvoje."
"Mislio sam daje moj prijedlog odbačen", rekao je Raj.
"Nije, upravo sam pitala jednoga od nadređenih. Možeš pokušati s nekoliko pacijenata ako to i dalje želiš." Doimala se ozbiljno pa je Raj zaključio da ga ne nastoji osvojiti i da se ne ponaša zavodnički.
"Primljena si", rekao je. Joanie se nasmiješila i slučajno se u hodu očešala o njega. Raj se prisjetio da ljude mora prihvaćati onakve kakvi jesu.
Nekoliko sati kasnije, Claudia Klemper našla se pokraj istočnog prozora dnevnog boravka koji je gledao na veličanstveno stablo šećernog javora pozlaćeno sunčevom svjetlošću. "Što je, do vraga, ovo?" upitala je.
"Pomislio sam kako bi bilo ugodnije da se sastanemo ovdje umjesto u mračnom uredu", rekao je Raj. On i Joanie sjedili su u naslonjačima koje su dovukli iz liječničke sobe. Treći je naslonjač ponudio Claudiji, koja ga je gledala kao da su joj rekli da sjedne na barakudu. "Recimo to ovako", rekao je Raj "Neće nam naškoditi budemo li sjedili na ugodnom mjestu, zar ne?"
"Hoćeš reći, zbog toga što imam prokleto mnogo razloga biti sretna", promrmljala je Claudia, "i djecu koja su me smjestila u ludnicu i nikada me ne posjećuju?" No, ipak je sjela. Raj je na njezinom kartonu imao popis i premda bi bilo lako označiti "gnjev", "bijes", "nesnošljivost" i svaku drugu istoznačnicu za stanje krajnje ogorčenosti na cijeli svijet, Claudia nikada nije iskazala ni jednu od ostalih emocija s popisa osim možda samo sažaljenja. Potpuno je prihvaćala ulogu žrtve mučenice, koja je iz mjeseca u mjesec u braku s lažljivim gadom.
"Kako se jutros osjećate?" upitala je Joanie.
"Kako se ti osjećaš, dušo?" otresla se Claudia. "Spremna skočiti na nekog drugog doktora?"
Joanie nije porumenjela. "Trenutno ne", smireno je rekla. "Uzela sam slobodan dan."
Bravo, pomislio je Raj. Odlučio je odmah prijeći na stvar. "Podsjeća li vas Joanie na one djevojke koje skaču na Stanlevja?" Claudia je širom otvorila oči i zadrhtala.
"Možda", promrmljala je. "Ako mu se posreći."
"Mogu zamisliti kako se osjećate kada ga dohvati neka od onih kuja", rekao je Raj zadržavajući dah. Nije ju želio potaknuti da krene poznatim putem gnjeva, ali je iz nje morao izvući osjećaj koji nije bio nepovratno izdvojen i potisnut.
"Ne znam", rekla je Claudia s oklijevanjem.
"Znate", potaknuo ju je Raj. "Ponoć je, a vi gasite svjetla po kući znajući da će se Stanley tek ujutro vratiti. Koliko god se trudili ne misliti o tome, zamišljate ga s drugom ženom. Kako se osjećate?" Zavladala je tišina, a Claudia se meškoljila u naslonjaču pogledavajući veličanstveno stablo koje se isticalo u moru za nju beznačajne ljepote.
"Usamljena je, eto kako se osjeća", odrješito je rekla Joanie. Claudia je zamalo poskočila od njezine žestine. "Tako se osjećam, a kada vidim što mi se sprema, mrzim tu kuju kako sama sebi ne bih morala priznati koliko ću bez njega biti usamljena."
Raj je znao da taj trenutak mora iskoristiti. "Usamljenost je mnogo gora od gnjeva jer gnjev možete držati pod nadzorom. Imate se za što uhvatiti. Kada me je prva djevojka ostavila zbog košarkaške zvijezde, a da me prethodno nije ni nazvala, bio sam tako očajan da sam danima plakao. Mislio sam da vise nikada neću imati nikoga." Claudia je doslovce zinula, a njezini su se oslabjeli mišići grčevito trzali.
A tada je počela plakati. Golema zvijer tuge i napuštenosti po prvi je put iskočila iz zasjede i zatekla je nespremnu. Niz obraze su joj se slijevale velike suze, a ona ih nije ni pokušavala obrisati. Grčevi su bili toliko siloviti da nije uspjela prozboriti ni riječi, a nakon pet minuta Raj i Joanie su je primili za ruke i držali je sve dok se nije sabrala. Kad je došla k sebi, doimala se slomljenom, ali i na čudan način radosnom. Zvijer je nasrnula na nju, ali je nije progutala.
"Vidi ti to!" rekla je pa su sve troje, nesposobni suzdržati se, prasnuli u smijeh. Claudia je pogledala Raja koji nije skrivao da je i sam na rubu suza. Da nije bila toliko dirnuta, tada bi po drugi put zinula. "Pred Stanleyjem ne plačem, ne tako", promrmljala je.
"Tko vam je rekao da ne smijete tako plakati?" upitao je Raj koristeći njezinu otvorenost prije no što nestane pod bujicom obrambenih mehanizama koja će poteći čim se Claudia smiri. Doimala se iznenađenom i vrlo uplašenom.

"Netko vam je zacijelo rekao da su vaše suze bezvrijedne, da se drugi neće promijeniti koliko god vas povrijedili. I zato ste se zarekli da mu nikada nećete pokazati svoju tugu", rekao je Raj. Pogodio je žicu. Claudia je ponovno briznula u plač, ovaj put još silovitiji i krajnje iscrpljujući. Joanie je kimnula Raju s novootkrivenim poštovanjem. Claudia je odrastala uz imućnog, naočitog oca koji je varao njezinu majku. Na posljetku se, nakon mnogih preljuba na koje njegova supruga nije obraćala pozornost, otac jednostavno više nije vratio, a Claudijina se majka zajedno sa svojom kćeri usredotočila na doživotno snovanje osvete. Halverson je jednom zgodom rekao skupini: "Psihijatar nije Sherlock Holmes. Uzroke nečije patnje možete otkriti u pet minuta. Tek tada slijedi najteži dio - potaknuti ih da se vrate i reagiraju na te uzroke onako kako im nikada do tada nije bilo dopušteno."

Claudia je preostali dio svoje seanse provela sjedeći bez riječi. Kad se grčeviti plač smirio, blago je zadrhtala. Raju je bilo drago da se taj kutak dnevnog boravka sjetio odvojiti prenosivim zaslonom s drugog odjela. No usprkos tome, osjetio je kako iza zaslona tinja radoznalost. Time je prekršio još jedno nepisano pravilo budući da pacijenti ne bi trebali naslutiti što se događa tijekom seansi drugih pacijenata. Raj je očekivao da će privući žešću paljbu, ali se na trenutak, dok je promatrao Claudiju kako šmrca, osjetio pobjednikom.

Prije no što se vratila svojim dužnostima, Joanie ga je zagrlila. "Ti si malj", rekla je. "Ovu si kamenicu doista treskom otvorio, potpuno si je razbio."

"Nadajmo se", rekao je Raj.

Raj je, dan nakon prijelomne seanse s Claudijom, primljen u program specijalizacije. Nagradio se prvim odmorom otkako je počeo raditi u paviljonu. Na stražnjoj stranici podliska o putovanjima u Timesu Molly je pronašla jedno od onih besciljnih krstarenja, trodnevna plovidba iz New Yorka uz obalu i natrag. Šampanjac, kabina s verandom i raskošne ponoćne gozbe s ledenim skulpturama.

"Sutra će me uhvatiti grčevi. Moja će mi zamjena biti zahvalna do kraja života", rekla je Molly.

"Bit će vrijedno svakog novčića. Ionako nisam želio onaj stan", našalio se Raj znajući da bježi od nemira koje bi njegov pristup mogao izazvati na odjelu. Iznenadno poboljšanje stanja gospođe Klemper netko bi mogao nazvati "privremenim transferentnim izlječenjem", što znači da se oporavila zato što se zaljubila u liječnika, a svima je bilo poznato da takvi oporavci ne traju dugo. Raj se tri cijela dana želio osjećati kao čudotvorac.

Kad su odlučili otploviti zajedno, Raj i Molly vodili su ljubav. I taj put je bilo drugačije. Raj je vise nego ikada bio svjestan njezine kože, mekoće njezinih pokreta pod sobom, ali se ona sada podizala i dolazila mu u susret. Dok se uzdizala, tamne je vode ostavljala za sobom. Kad mu je u grudi zarinula svoje oštre nokte, uzbudio se mnogo jače nego prije kad je prvo osjetio bol koju je morao prevladati. Omogućio joj je da se prepusti koliko god želi. Iako nije rekla: "Učinimo to upravo onako kako ja želim", ipak je vodila igru.

A tada je ponovno nestala s vidika, nesvjesna njegove nazočnosti. Raj ju je, ne znajući, pustio. Presjekao je uže kojim ju je u svakom trenutku očajnički držao vezanom za sebe kao daje ona majka, a on uplašeno dijete. No kad ju je oslobodio, nije ju izgubio, već je pronašao nešto novo - mjesto na kojemu ih je neizmjernost oboje obuhvaćala govoreći: "Više niste, on i ona. Sada ste ovo."

Isprepletenima su se osjećali i kad su se napokon ukrcali na luksuzni bijeli brod na kojemu su bila tri bazena te blagovaonice u stilu Las Vegasa koje su se izdizale šest katova iznad ostakljenog atrija. Plovidba je istodobno bila blještava i sumorna. Svi osim njih bili su stari poput najstarijeg shizofrenika na odjelu. Za njihov je stol sjela starica s emfizemom i prenosivim spremnikom za kisik te, s umilnom isprikom u glasu, rekla: "Nadam se da vam neću smetati. Ne govorim mnogo, ali ipak jedem." Vrijeme je bilo tipično za sjeverni Atlantik u jesen, more asfaltno sive boje ispod koprene magle. Na vidiku se na trenutak pojavio jasan obris obale Mainea i njegovog iznenađujuće narančastog raslinja, da bi ga trenutak kasnije ponovno prekrila magla.

Sve se doimalo čarobnim, pa čak i spremnik za kisik s kotačićima. Zadihana je starica jela polako i govorila malo. Raj se poželio nagnuti nad juhu od jastoga i reći joj da će sve biti u redu, ali je nije imao pravo uvlačiti u svoj optimistični zanos. Bila bi to lažna nada.

Drugoga dana plovidbe starica je odjednom ustala i svoj pribor za jelo umotala u ubrus. "Za mene nije dobro da se previše družim s ljubavnicima na medenom mjesecu. Ja sam stara djevojka", izjavila je. "Živim u velikoj, praznoj, bijeloj kući u Vermontu koju mi je ostavio moj otac. On je vodio posljednju kožarnicu u gradu. Vi vjerojatno ni ne znate Što je to."

"Mi nismo na medenom mjesecu", rekao je Raj.
Starica gaje sumnjičavo pogledala. "Ja to uvijek znam", rekla
je.
Molly je promijenila temu. "Vi, dakle, često odlazite na ovakva krstarenja?"
"Otprilike pet puta godišnje. Kad mi kuća postane prevelika i previše prazna." Stara se usidjelica i dalje spremala otići.
"Tako često? Tada ste, na neki način, vjenčani s morem", Raj.
"To je vrlo pjesnički, ali poezija me ne veseli", rekla je. "Potrebni su mi ljudi koji mnogo jadikuju, ljudi koje ne poznajem. To obično upali. Kad se vratim kući, mogu ih zaboraviti." Da nije krenula, rekli bi joj kako pribor ne mora nositi za drugi stol.
"Čudno", rekla je Molly. Raj je vidio staricu kako iscrpljena leži u svojoj luksuznoj brodskoj kabini i diše s velikim naporom jer je hladan, vlažan zrak pogoršao njezinu bolest. Pomislio je daje nitko nikada nije volio ili je nekada davno možda, koliko god ona bila osorna, ipak izazvala naklonost prosca koji je bio dovoljno pametan da bi udvarao kćeri najbogatijeg čovjeka u gradu.
"Pretpostavljam da je oduvijek bila sama", rekla je Molly. "Tako je osjećam."
"Osjećaš da nije vrijedna ljubavi?" upitao je Raj.
"Ne. Ljudi ne pronalaze ljubav zato što su vrijedni ljubavi."
"A zastoje pronalaze?"
"Volimo one ljude koje smo obećali voljeti. A kada ih pronađemo, održimo obećanje. Ona nikada nije nikome obećala." Koliko god da su njezine riječi zvučale tužno, Molly se nije doimala uznemirenom.
"Ona je, dakle, odabrala biti sama i cijeli je svijet to poštovao sedamdeset godina?" upitao je Raj. Mollyne su ga riječi uznemirile i potaknule na razmišljanje.
"Tako nekako. Ako ljudima nismo dali obećanja, oni nas ne primjećuju i ne vežu se za nas", rekla je Molly.
"Ti, dakle, misliš da neki ljudi svjesno okreću leđa ljubavi?" upitao je Raj.
"Zašto ne? Kad bi ljubav bila automatska ili nametnuta, to ne bi bila ljubav, zar ne? Ne želim reći daje ona ispravno odlučila. Tko to može znati? Ako se nije željela nikomu obećati, to je njezino pravo. U sljedećem će životu imati više prilika."
Raj ju je poželio upitati kada i gdje ljudi daju takva obećanja. Kako odabiru jedni druge? Što je s katastrofalnim ljubavnim vezama ili brakovima koji se ohlade i izgube svaku strast? Ali, nije postavio ta pitanja. Želio je vjerovati da Molly opisuje obećanje koje je ona njemu dala.
Nekoliko sati prije no što su stigli u luku, brod je s otvorenog mora ušao u zaštićene vode uz obalu Long Islanda. S palube su promatrali bijela jedra i jak odsjaj sunčevih zraka na valovima. Vjetar je i dalje bio hladan pa su se, stojeći uz ogradu, stisnuli jedno uz drugo. Raj je zaključio da njegova radoznalost nije zadovoljena.
"Jesu li neka obećanja zauvijek?" upitao je.
"Možda", polako je rekla Molly kao daje to pitanje shvatila vrlo ozbiljno. "Možda obećanje može biti zauvijek. Nitko to ne može znati, zar ne? Ne živimo oduvijek. Moramo uzeti u obzir dosadu i zasićenost. Ljudi se potroše. Bilo bi strahovito kupiti jedan par cipela s doživotnim jamstvom."
"Ne, muškarcu ne bi."
"Nisam se dobro izrazila", nastavila je. "Obećanje nije ugovor ispod kojega stoji tvoje ime, a niti obvezujući dogovor, već nešto posve drugo. Ono traje onoliko dugo koliko tvoju dušu održava živom."
"A to smo mi", rekao je Raj. "Kakvi smo sada."
Molly gaje poljubila umjesto odgovora, a zatim svoj dugi šal prebacila preko njegovih i svojih ramena. Raj je to prihvatio. Želio je vjerovati u znakove koje je opažao u njihovom seksualnom odnosu te u bliskosti izvan njega. Poželio je da ljubav nema budućnosti, već samo istu, strastvenu sadašnjost koja nikada neće prestati.
Brod je pristao prilično kasno, a Rajevo je dežurstvo započinjalo gotovo čim su se iskrcali. Paviljonom se proširio glas o dramatičnom poboljšanju Claudijina stanja. Ljudi su ga gledali s novim poštovanjem - oni malobrojni koje je sreo u dežurstvu.
Habib je rekao: "Sjajno" i ostao na tome.

Joanie je prestala očijukati sa stažistima što je, na određeni način, bio mnogo važniji znak od sprečavanja gospode Klemper da se nabacuje limenkama kave. Usprkos uobičajenim noćnim nemirima, Raj se osjećao dobro; vratio se u miroljubivo kraljevstvo.
Jedini nagovještaj nemira osjetio je nekoliko dana kasnije, kada mu je Molly na vratima ostavila poruku na kojoj je pisalo: "Nazovi me". Raj ju je nazvao pitajući se zašto jednostavno nije ostavila poruku na telefonskoj tajnici. Ali i to je bilo u redu.
"Sutra moram otputovati u Kaliforniju", rekla je. "Nešto u Los Angelesu. Nisam ti htjela reći sve dok ne budem sigurna."
"Želiš li mi sada reći?" upitao je. Na drugom je kraju nastupila stanka.
"Molim te, Raj, nemoj navaljivati. Boli me glava i ne želim se svađati. Moram to učiniti i to je sve." Zvučala je ozbiljno, nimalo zagonetno niti napeto. Jednostavno gaje zamolila da ostavi tu temu, stoje on i učinio. Zvučala je vrlo zahvalno jer "nešto u Los Angelesu" nije pretvorio u problem iako je on tome bio vrlo blizu.
"Samo me nazovi kada stigneš u zračnu luku i čim sletiš. Tako da ne brinem", rekao je Raj. Raspored mu nije dopuštao daje otprati u zračnu luku Kennedy.
Gotovo da i nije opazio kada se noć pretvorila u sljedeći dan. U hitnoj je službi vladao kaos, mrtvačku je tišinu za pet minuta zamijenila gužva ozlijeđenih. Raj je bio usredotočen na ženu koja je krvarila nakon što ju je na Aveniji Amsterdam udario automobil čiji je vozač pobjegao. Student medicine s druge je strane stola vadio krhotine stakla iz njezine kože. Raja su pozvali jer je žena imala halucinacije. U hitnoj je službi vidjela anđele.
"Jesu li i sada ovdje?" upitao je Raj.
"Ne dopuštaj srdžbu", prostenjala je žena. Zbog boli je jedva bila sposobna suvislo govoriti. Tada je počeo zvoniti telefon.
"Mislim da bi joj trebao dati još jednu injekciju morfija, Demerola ili što si joj već dao", rekao je Raj studentu. "Inače neće biti sposobna suvislo govoriti." Pretpostavio je da halucinacije nisu izazvane mentalnim poremećajem, već šokom i bolovima.
"Ne mogu joj dati preveliku dozu. Staklo je posvuda", promrmljao je student. Telefon je i dalje zvonio pa je Raj podigao slušalicu.
"Ne tražim da joj daš preveliku dozu", rekao je. Žena je počela vrištati toliko glasno daje jedva čuo što mu govori osoba s druge strane telefonske linije.
"Što? Tko je mrtav?" Nije shvatio što mu se govori. "Je li to moja pacijentica?" Informacija mu je ponovljena. "U redu, dolazim", odgovorio je Raj. Vijest je bila toliko nevjerojatna da je nije mogao shvatiti, jednako kao što nitko ne bi mogao shvatiti propast svijeta. "Hvala vam što ste me nazvali."
Kad je poklopio slušalicu, Raj je uzmaknuo tri koraka prema stolu na kojemu je žena sada preklinjala anđele da joj dopuste umrijeti. "Budite mirni, nema još mnogo", rekao je student. Raj se ukočio, a djelić njegova mozga počeo je shvaćati vijest. Opazivši izraz njegova lica, žena je prestala vrištati.
"U njezinoj smo torbici pronašli vaše ime, ali smo nazvali i prvu srodnicu. Mary Mahoney. Poznajete li je? Dogodilo se u zračnoj luci. Srušila se u redu za karte. Službenici hitne pomoći odmah su je odnijeli u svoje vozilo. Ali, bilo je prekasno. Već je bila mrtva. Službenik kaže da možete otići u Bellevue ako je želite vidjeti. Žao mije."
Sljedeća tri dana nije mu bilo važno teče li vrijeme naprijed, natrag ili stoji. Rajeva su osjetila otupjela i ništa mu nije bilo važno osim iste neostvarive želje s kojom se budio svakoga jutra, želje da ništa nije nestalo - ni Molly, ni on zajedno s njom, ni ono što su zajedno stvorili. Ljudi koji su ga voljeli nastojali su ga utješiti u brižnom zagrljaju svoje ljubavi. Ostali su liječnici govorili o rijetkoj vrsti aritmije koja se može dogoditi kod mladih žena koje inače nisu izložene riziku od srčanog udara. Je li opazio da ostaje bez daha dok se uspinje stubama? Čak bi i jedan takav slučaj mogao biti znak, ali tko bi ga tako protumačio?
Nije mu bilo važno tko su ljudi i što govore. Ljubav i smrt prikrale su mu se potpuno neopazice. Zbog čega? Da bi ga uništile ili samo zato da bi mu pokazale kako su dvije sestre, jedna naprijed, a druga korak za njom, nosile isto ime? Molly.

DRUGI DIO
Pouke o ljubavi
Ljubav nije osjećaj. Ljubav je ono što postaješ.
- iz dnevnika Raja Rabbana
U šest sati navečer Molly su izložili u mrtvačnici, odjevenu u jednostavnu crnu haljinu koju je Raj donio i cipele od lakirane kože s visokim potpeticama. Pogrebnikova se pomoćnica na trenutak zamislila kada joj je predao odjeću. Raj je tada kroz maglu shvatio da se žene ne pokapaju u odjeći u kojoj su odlazile na zabave. To je bilo prvo što je zgrabio iz Mollynog ormara dok su mu se grudi još uvijek nezaustavljivo nadimale.
"Mogu lije vidjeti?" promrmljao je Raj. Službenica je odmahnula glavom. "Sada nije trenutak", rekla je.
Mrtvačnica je bila udaljena tek nekoliko ulica, ali su ipak poslali limuzinu po njega. Kad je Raj ušao, kapelica je utihnula. Iznenadio se kada je u četvrtom redu vidio tatu i mamu. Maya im je rekla za raskid prije no što je Raj uspio smoći hrabrosti za to. Bili su shrvani, ali kada im je Raj otkrio nekoliko pojedinosti o Molly, nastojali su je prihvatiti. No, nisu se osobito trudili. Njezino su ime spominjali tako rijetko daje Raj zaključio kako ona za njih ne postoji. Bio je duboko dirnut spoznajom da im je njegov gubitak bio dovoljno važan da bi bili nazočni pogrebu.
Mollyni ga roditelji nisu prepoznali. Doputovali su sa srednjeg zapada i bili su jedini članovi obitelji u prvom redu. Budući da su svoju vezu držali u tajnosti, Raja nisu smatrali članom obitelji, pa čak ni bliskim prijateljem. Mollyni su se roditelji doimali hladnima kao da su se zavjetovali da neće pokazati svoju potresenost. Ukočeno su sjedili i gledali ravno pred sebe. Katolički je svećenik vjerojatno bio njihov izbor. Kada je misa započela, Raj je osjetio kako se tijelo njegova oca ukočilo na drvenoj klupi. Majku, odjevenu u tamnosivi sari, još nikada nije vidio tako potresenu i ranjivu.
U životinjskom je kraljevstvu žena jedino biće koje licem može slomiti srce, pomislio je Raj. To je vrijedilo za Molly te za njegovu majku dok je bila mlada i lijepa. No, za nju je to i dalje vrijedilo, na drugačiji način.
Raju se zbog neispavanosti činilo da se obred odvija usporeno. U ušima su mu odzvanjale riječi kojima nije mogao razabrati smisao. Na kraju je prišao lijesu. "Znam da nisi željela biti nazočna ovom događaju", šapnuo je. "To nije tvoja družina."
Iz džepa je izvadio izgužvanu svilenu gardeniju, lopticu koja se nakon zabave iskotrljala ispod kreveta, i stavio je na lijes. Svileni je cvijet s ulaštenoga, zaobljenog poklopca skliznuo na pod. Raj se udaljio ne podignuvši ga.
Sljedećeg se tjedna moglo dogoditi bilo što. Raj je bio previše potresen da bi mogao spavati. Nepomično je zurio u televizor sve dok ga krajnja iscrpljenost nije natjerala u san, a tada bi sanjao snove koje nije osjećao kao svoje. U jednom od takvih snova na njegovim se vratima pojavio bračni par Mahonev.
"Zdravo, Roger! Kod kuće si. I mislio sam da jesi", rekao je gospodin Mahonev. "Brzo si prebolio onaj mali incident, zar ne?"
"Ne," rekao je Raj, "nisam." Mollyin je otac držao nešto u ruci, mali srebrni predmet koji Raj nije mogao razabrati.
"Niste nazvali, gospodine Mahonev", promuklo je rekao Raj jer mu se grlo iznenada osušilo.
"Zauzeto je. Već si našao nekoga s kime možeš razgovarati?" upitao je njezin otac.
"Jack je malo uzrujan. Donijela sam ti složenac", rekla je gospođa Mahonev. Pružila mu je lazanje umotane u foliju. Iz njih se izvijala para i miris toploga sira.
Mollyin je otac počeo polako podizati ruku u kojoj je držao mali pištolj te njegov srebrni, prćasti nos uperio u Raja.
"Pripremila sam ih bez mesa. Indijci jedu lazanje bez mesa, zar ne?" upitala je Janice.
Pištolj je opalio bez zvuka. Da nije bilo oblačka plavog, izgorjelog baruta, pomislio bi daje igračka. Raj se probudio s naglim trzajem. Osjetio je kako se kap znoja slijeva ispod njegova pazuha prema rubu njegovih pamučnih bokserica. Tako je shvatio da sjedi. Osim svjetla televizora, posvuda je bio mrak. Raj je ustao, a upravo je u tom trenutku na ulici neki pas počeo lajati. Krenuo je prema zidu na kojemu se nalazio prekidač, ali se spo-taknuo o stolac koji se pojavio niotkuda. Čelom je udario o pod pokriven izlizanim tepihom. Začas je ponovno bio na nogama, a tada je osjetio navalu adrenalina.

"U redu!" viknuo je iz svega glasa. "Ne mičite se!" Pipajući put, stigao je do prekidača i upalio svjetlo. Njegov je strah bio donekle umiren, ali se njegovo tijelo, gladno i predugo zanemarivano, počelo silovito tresti.
"Moraš prestati s tim", rekao je sam sebi. Na brzinu se odjenuo i izjurio kroz vrata.
Kad se najeo i napio, oko jedanaest sati stigao je u bolnicu. "Želim da mi vratiš moje smjene", rekao je Clarenceu koji gaje iznenađeno pogledao. "Nitko me ne bi trebao mijenjati. Dobro sam i bez spavanja. Ne pitaj me kako. Jesu li o tome provedena istraživanja?"
Clarence nije posegnuo za rasporedom. "Ovaj tjedan već imaš zamjenu", rekao je blago. "Idi kući i pokušaj se sabrati."
"Bio sam kod kuće, a trebao bih biti ovdje", Raj nije odustajao. "Moram se prizemljiti."
Clarence je podigao obrvu. "Ni ovdje baš nije osobito stvarno", rekao je.
"U usporedbi s čime?"
U Rajevu se glasu odjednom začuo prizvuk molbe. "Mislim da nemam izgleda ako ostanem vani. Jednostavno ću otploviti i neću se vratiti. Ili ću ... Bože, ne znam. Mogao bih otići nekamo odakle se nikada neću vratiti."
"Uvjeren si u to?" upitao je Clarence. "Ili se tek plašiš toga?"
"Ne znam", rekao je Raj.
"Shvaćam. Možda misliš da Molly nije mrtva?"
Raj je bio zapanjen. Clarence je u bolnici bio već trideset i šest sati, a s glave su mu pod čudnim kutevima stršali pramenovi crne kose. Bez obzira na iscrpljenost, njegov je pogled iza naočala bio potpuno bistar.
"Nemoj se iznenaditi ako joj čuješ glas ili je vidiš u gomili", nastavio je Clarence. "Pacijenti koji su preživjeli operaciju na otvorenom srcu, u sobi za intenzivnu skrb Često vide kako im po nogama gmižu mali zeleni Marsovci. No, rekao bih da ti nisi u šoku."
"Zašlo?"
"Pronašao si me. Ljudi u šoku nisu tako orijentirani. Smatraš li da si u šoku?"
"Ja ..." Raj nije znao što bi mu odgovorio. Smrt je u njemu probudila nešto nepoznato pa nije znao kako bi reagirao. Otkako je primio vijest, osjećao je da mu srce steže hladna kandža. Clarence je čekao. Nije kanio glumiti iznenađenje bilo čime što je Raj rekao, ali se nije ni smekšao. Istina je u tom trenutku bila jedina obazrivost.
"Nisam želio ići na pogreb", rekao je Raj.
"Jer bi ti tada bilo teže čuvati svoju čudesnu tajnu da ona zapravo nije mrtva. Hoće lije kremirati?" upitao je Clarence. Raj je kimnuo. To mu se pitanje učinilo strahovito okrutnim. U njegovom je umu stvorilo predodžbu koju nije mogao podnijeti duže od djelića sekunde - prelijepo tijelo u plamenu.
"Čiji će tada pepeo putovati kući?" upitao je Clarence. "Volio bih da mi to kažeš."
"Ne znam, Indijci pepeo ne nose kući. To donosi nesreću", promrmljao je Raj.
"Izbjegavaš odgovoriti."
Raj je osjetio stezanje u grlu i nije mogao odgovoriti. Clarence je, međutim, bio zadovoljan. "Meni se činiš normalnim. Ova je tuga najgore što ćeš u životu proći. Neko vrijeme možda nećeš plakati. Nećeš se prepustiti dubokoj katarzi plača koja ti je potrebna. Ona se događa kada je najmanje očekuješ. Spominjanje njezina pepela zamalo ju je izazvalo." Raj je kimnuo.
Clarence se na trenutak zamislio i rekao: "Prirođena moždana aneurizma."
"Što?" upitao je Raj.
"Gotovo se nikada ne dijagnosticira sve dok ne prsne. Ustanovljava se samo mogućnost. Je li tvoja djevojka pokazivala kakve simptome?"
"Imala je glavobolju i uskoro umrla", rekao je Raj.
Clarence je kimnuo. "Da sam na tvojem mjestu, volio bih doznati svaku pojedinost. Ti možda ne misliš tako." Clarence je znao da misli i da će mu činjenice s vremenom donijeti utjehu.
Raj se osvrnuo po sobi popločenoj zelenim pločicama i osvijetljenoj jakom, treperavom fluorescentnom svjetlošću. "Što da učinim ako se vrati?"
"Ako? Vratit će se sigurno. To je prirodan dio tugovanja." "Ali, što da učinim?"
"Razgovaraj s njom, to je moj savjet. Nećeš si pomoći budeš li poricao ili izbjegavao to iskustvo. Pokušaj ga proživjeti, malo-pomalo. Učini što god je potrebno."

Raj je uspio razvući tužan osmijeh. "Je li to razlog zbog kojega ¦ psihijatriju nazivaju glupošću?" upitao je.
"Samo pusti da se psihijatar u tebi isključi", rekao je Clarence. "Sam sebi nikada nećeš biti psihijatar. Nitko to nije. A ako je potrebno reći, veoma mi je žao zbog tvojega gubitka."
"Hvala", rekao je Raj. Zamišljena ruka koja je stezala njegovo srce počela je popuštati stisak.
Studeni je donio prvi snijeg, onaj koji na tlu ostaje tek toliko dugo da postane prljav. Raj još dva tjedna nije prilazio pacijentima. Oni najteži nisu ni primijetili daje odsutan, a ostali su mu upućivali povrijeđene poglede. Psihijatrija je pasivno zanimanje, a Raju je to savršeno odgovaralo. Morao je samo slušati, ili barem ostaviti dojam da sluša. Budući da se gotovo nitko na odjelu nije želio suočiti sa svojim problemima, njegova im povremena odsutnost nije smetala. Sestre bi na hodnicima pognule glave i promrmljale: "Žao mi je." Raj je hodao s osjećajem praznine i ispranosti.
Prošlo je gotovo tjedan dana prije no što se sjetio Sashe Blum. Podigao je telefonsku slušalicu. Telefon je zazvonio dva, tri i četiri puta. Nitko nije podigao slušalicu, a nije se uključila ni telefonska tajnica. Raj je ponovno pogledao njezin karton kako bi provjerio je li okrenuo točan broj. Nakon drugog bezuspješnog poziva nazvao je Mayu.
"Halo?'"
"Raj ovdje. Nadam se da ti ne smeta što te ovako zovem."
"Stoje?" Maya je zvučala hladno; nije imao razloga pomisliti daje čula za Mollynu smrt.
Raj je rekao: "Ne mogu stupiti u vezu sa Sashom pa sam se pitao jesi li je ti možda vidjela." Mavin ga je glas potresao. U njemu je budio osjećaj krivnje i kajanje. Nastojao je zvučati pribrano. "Na Sashinom kartonu vidim daje došla na samo dvije pretrage, a poslije toga više ništa. Te su pretrage vrlo važne", rekao je.
"Znam." Maya se na trenutak zamislila. "Posljednji sam je put vidjela prije Dana zahvalnosti", rekla je. "Otada je nisi vidjela?"
U Mayin se glas uvukla zabrinutost. "Ne. Neki dan sam je posjetila u domu, ali mi Sasha nije otvorila vrata. Možda bi ovaj put trebao poći sa mnom. Možda joj je potreban liječnik."
"Još sam neko vrijeme dežuran", rekao je Raj s oklijevanjem. Plašio se da neće biti sposoban obuzdavati svoje osjećaje kad je ugleda. Već je i telefonski razgovor zahtijevao da se usredotoči na duboko, ujednačeno disanje.
"Imam loš predosjećaj", rekla je Maya. "Možda opet luta."
"U redu, vidimo se tamo. Daj mi sat vremena", rekao je Raj.
Kad je stigao u studentski dom, Maya je već bila ondje. Dočekala gaje u prizemlju, odjevena u traperice i sivu majicu s natpisom NYU, ljubazna, ali suzdržana. Bez riječi su se popeli na drugi kat. Hodnik je bio zakrčen skateboardima, starim rubljem i kolicima za kupnju. Budući da Sasha nije otvorila vrata, Maya je iz torbice izvadila ključ i otključala vrata.
Raj nikada do tada nije vidio takvu studentsku sobu. U njoj je vladao jeziv red, sve je bilo besprijekorno, a krevet savršeno složen, s bijelim medvjedićem na jastuku. Čak su i kovanice na noćnom ormariću bile uredno posložene u redove.
"Ovaj put se doista trudi glumiti", rekla je Maya. "Pogledaj."
Pokazala je na jedinu uznemirujuću točku u sobi, doista uznemirujuću. Na podu je bila hrpica zemlje za lončanice, oblikovana u stožac. Iz nje je virila uvenula pelargonija, porculanska mačka i dvije čokoladice. Ta žrtva nepoznatom bogu bila je redovito zalijevana, što se moglo zaključiti prema plastičnoj kantici za zalijevanje koja je stajala pokraj hrpice zemlje. Smeđe su mrlje prodrle u tepih, čineći taman kolut.
Raj je prišao prozoru. Podboja nije bilo; u suprotnom bi pomislio da će Sashu zateći kako čuči na njemu i drhti, daleko od stvarnosti.
"Kamo bi mogla otići?" upitao je. "Roditeljima?"
"Imam njihov broj, ali sumnjam", rekla je Maya. "Čini mi se da su sretni jer su je ostavili ovdje."
"I to je jedan od načina da se čovjek oslobodi osjećaja krivnje", sumorno je rekao Raj. "Je li ti Sasha ikada rekla kamo odlazi?"
"Nije."
U ormariću su pronašli prazne bočice lijekova, ali ni jednu punu. Zadnji put ih je podigla u rujnu.
"Osjećam se strašno zbog ovoga", jadikovala je Maya. "Rekla sam ti da ću je dovoditi na kliniku, ali ona mije neprestano govorila da se već sama pobrinula za to. Trebala sam znati."

"Zašto?" upitao je Raj. "Ako te je željela isključiti, to je bila njezina odluka. Ne bi se trebala osjećati krivom zbog toga. Pitanje je Što ćemo sada." Raj nije govorio iz srca. Ponovno je osjetio snažan poriv da spasi Sashu.
Maya se dosjetila nečega. "Tu je Barry", rekla je. "Živi samo nekoliko katova više."
Povela gaje niz hodnik i uza stepenice. Raj se svim silama trudio susprezati osjećaje. Susret s Mayom bio mu je toliko bolan da ga je održavala samo usredotočenost na razlog njihova susreta, ali nije osjećao samo grizodušje zbog onoga što joj je učinio. Cijelo je vrijeme na djelu bila neka neobjašnjiva sila, ista ona sila koja mu je donijela Molly. Sve je uredila tako da se zaljube. Ali, Raj nije znao kakva je sila posrijedi. I nitko mu to nije mogao reći - ni tata sa svojim otužnim govorima o karmi, ni mama sa svojim plačljivim uzdasima.
"Kada se dogodi nešto tako strašno," rekao mu je tata nakon pogreba, "moramo ih prepustiti Bogu."
Raj je u tom trenutku bio previše obamro da bi optuživao Boga koji je bio toliko okrutan daje dopustio smrt duboke ljubavi. Ili da nevina osoba poput Maye bude ostavljena bez razloga. No, obamrlost s vremenom prestaje, a Raj se zavjetovao da je Bog posljednji kojemu bi prepustio Molly.
Barry im je otvorio vrata u majici i crvenim hlačama pidžame. U tami njegove sobe svijetlio je zaslon računala. "Nisam je vidio već neko vrijeme", promrmljao je. U pozadini se začulo obruša-vanje bombardera i eksplozije igre koju je igrao.
"Možeš li nam pomoći dokučiti gdje bi mogla biti?" upitala je Maya.
"Ne, ali ako je vidite, recite joj da bi me mogla ponovno nazvati." Barry ih je gledao kao netom probuđeni rakun. "Moram se vratiti učenju."
"Mislim da nisi shvatio. Ne raspitujemo se tek tako", ubacio se Raj, tonom koji gaje spriječio da im zalupi vrata pred nosom. "Sasha je bolesna. Ako ne uzme lijekove, moglo bi biti vrlo ozbiljno."
Barry je pognuo glavu. Što god da sam sebi nije htio priznati o Sashi, nije mu bilo drago jer mu se na vratima pojavio njezin liječnik.
"Nemaš što reći? Pitat ću te nešto", rekao je Raj. "Koliko voliš seks?"
Barry je iznenada pocrvenio i uznemirio se. "Spavati s nekim nije isto što i otići u videoteku i posuditi film", rekao je Raj. "Jeli ti uopće stalo do nje?"
Barry se doimao pokunjeno. "Samo sam joj se jednom onako upucavao, a ona se tada zakvačila za mene. Rekao sam joj da me ostavi na miru. Možda je zbog toga pukla. Ne znam."
"To nije dovoljno", oštro je rekao Raj. Mladić se doimao uplašenim. Okrenuo se i donio im komad papira.
"Htjela je da odemo na neko mjesto. Ondje je upoznala neke ljude, ali ja nisam htio ići s njom", rekao je pružajući Raju načrčkanu adresu. "I sama me dovoljno izluđuje." Što god da je osjećao, Barry je u tom trenutku smogao hrabrosti da zatvori vrata iza kojih su ostali prigušeni zvukovi Trećeg svjetskog rata. Raj se i dalje pitao je li se Barry, ili netko njihovih godina, zanimao za Sashu dalje od seksa ili je otac njezina djeteta neki stranac.
Bio je bijesan, ali je osjetio da se još nešto događa. Na odlasku su prošli pokraj Coca-Cola sata koji je u studentski dom obješen da bi pridonio ugođaju blagdanskog raspoloženja. Bio je to velik, okrugao sat kakav je nekoć krasio benzinske postaje, sa slikom Djeda Mraza koji u ruci drži zelenu bocu Coca-Cole i smiješi se.
"Nadam se da je Barry nije pokušao proslijediti svojim prijateljima", rekla je Maya. "Nju je tako lako iskoristiti."
Raj ju je čuo, no njegovu je pozornost privukao drugi zvuk. Tik-tak. Nije bio ni svjestan da taj zvuk nije čuo otkako ga je Molly napustila. U paviljonu nije osjećao miris loše kave niti tugu svojih pacijenata. Sivi pokrov tuge počeo se polako podizati.
"Pronaći ćemo oca, i pronaći ćemo Sashu", rekao je Raj.
Nije mu bilo lako rastati se s Mayom i odgoditi potragu, no Habib gaje mogao mijenjati samo dva sata. Kad se vratio na odjel, Raj gaje upitao: "Kako izgledam?"
"Kao zombi", rekao je Habib. Drugim riječima, bolje. Raj je želio ponovno doživjeti svijet iako se dio njega opirao toj želji. Tuga ga je, poput gravitacije, vukla prema unutra, prema središtu njegova bića u kojemu je i dalje tražio Molly. Noću bi osjećao njezinu nazočnost, a u tim trenucima rasplamsale nade osjećao je kako se nejasni oblici utiskuju u zaslon i pokušavaju mu otvoriti oči.

Prođite, molio je, ovdje sam.
Tada bi nestali, a on bi ostao čekati. Osjećaj bespomoćnosti potpuno bi ga svladao da se početkom prosinca nije dogodilo nešto zanimljivo. Tjednom sastanku osoblja bio je nazočan novi stažist po imenu Gus. Mladić je bio krupne građe poput ragbijaša i doimao se vrlo prostodušnim. Želeći ostaviti što bolji dojam na Clarencea, dao je maha pretjerivanju.
"Benita je žena latinoameričkog podrijetla, stara šezdeset i četiri godine, koja je prošli tjedan došla u hitnu službu žaleći se na bolove u nozi", rekao je Gus. "Za nekoliko sati nije bila sposobna stajati ni hodati. Tjelesni uzroci nisu ustanovljeni. Tada je rekla da više ne osjeća noge i zahtijevala je da je primimo. Hitna me je pozvala radi procjene, a ja sam ustanovio daje Benitina iznenadna paraliza klasičan primjer histerične konverzije."
Razdražen njegovim žargonom, Clarence ga je prekinuo. "Kako si došao do tog zaključka?" upitao je.
"Kada sam je pitao je li se štogod dogodilo u njezinu životu, rekla mije daje njezina odrasla kćer nedavno preminula", rekao je Gus gledajući u svoje bilješke. "Živjele su zajedno, uglavnom od kćerine zarade. Benita je udovica."
"I?" rekao je Clarence prilično siguran u ono što slijedi.
Gus nije volio da ga se prekida, ali je spremno održao završnu riječ. "Benita se ne može suočiti sa svojim duboko ukorijenjenim strahom od samoće pa krivnju svaljuje na svoje noge. One joj ne dopuštaju da pobjegne od svoje situacije ili da se suoči s njom. Umjesto da bude paralizirana strahom, lakše joj je biti tjelesno paralizirana."
Clarence je kimnuo. "Primjedbe?" upitao je.
"Starica je slomila kuk", rekao je Stratton, jedan od specijalizanata druge godine. "Što?"
"Gusu je to promaklo u njezinu kartonu. Načinili su rendgensku snimku i na kuku otkrili nekoliko loše zaraslih fraktura."
Gus je zaprepašteno premetao papire po kartonu sve dok na posljetku nije izvukao rendgensku snimku. Podigao ju je prema svjetlosti.
"Dakle?" rekao je Clarence nestrpljivo.
"U redu, ovdje je, trebao sam bolje pogledati", rekao je Gus. "Ali, ti stari prijelomi nisu mogli izazvati paralizu."
"Ali su mogli izazvati dovoljno jaku bol zbog koje starica nije željela hodati ili se čak potruditi", dodao je Clarence.
Gus je mucao tražeći izlaz, ali Raj nije slušao. Cijelo je vrijeme zavaljen sjedio na stolcu, zaokupljen vizijom Sashe Blum s cigaretom, ispijenog lica nalik lutkinom. Svaki put kad mu se ta predodžba vratila, osjetio je stezanje u želucu. Zavjetovao se da će tu djevojku izvesti iz tame. Onaj dan na odjelu kada gaje nosio val idealizma, doimao se vrlo daleko.
"Ona ni ne zna što ju je pogodilo."
Raj je mislio da govori u sebi, ali se Mona, koja je sjedila pokraj njega, blago trgnula. "Tko?" upitao je Clarence.
"Ta žena. Kćer joj je umrla, a ona ne zna što ju je pogodilo. Zbog toga je paralizirana." Svi su ga pogledali jer već mjesec dana na sastancima nije progovorio ni riječi. "Mi joj možemo samo pričati priče, zar ne?" rekao je Raj.
"Mi nastojimo pronaći pravu priču", rekao je Clarence.
"Tada smo zakazali", odvratio je Raj. "I meni je umrla vrlo bliska osoba. Osoba koja je bila lijepa do boli. Postojala je, a tada je uništena jednim nepojmljivim udarcem. U koju bih priču trebao povjerovati? Poznati su mi medicinski izrazi, ali mi ta objašnjenja ne govore kamo je otišla. Može li mi itko od vas to reći?"
Mona je položila ruku na njegovu. "U redu je", nježno je rekla. Raj je bio previše zaslijepljen da bi opazio reakcije ostalih bez obzira na to jesu li proizlazile iz suosjećanja ili iz nelagode. Clarence je prekinuo neugodnu tišinu. "Svi znamo koliko patiš", rekao je.
Bili su to obazrivi ljudi i znali su da se bori s očajem. Opazivši kako ga gledaju s bespomoćnim suosjećanjem, pomislio je: Ona je bila u meni. Ne možete mi reći da je nestala. Clarence se vratio na Benitino pitanje i savjetovao Gusu da joj prepiše sredstva protiv bolova s opaskom daje se primi na odjel ako se ponovno pojavi zbog slabosti u nogama.
Nakon tako mučnog dana Raj je pošao kući i srušio se na kauč. Pas na ulici lajao je bez prestanka što gaje održavalo budnim. Tada je začuo kucanje na vratima. Otvorio je i ugledao Molly.

Obećaj mi da nećeš plakati, rekla je nježno.
Na sebi više nije imala crnu haljinu i cipele, već stare traperice ijednu od njegovih bijelih majica.
Oh, Bože. Raj je zagrlio priliku koja je stajala pred njim žudeći da osjeti Mollyno tijelo. I osjetio gaje. Bilo je toplo i stvarno.
Hej! Nasmiješila se. Zdrobit ćeš me.
Popustivši stisak, Raj joj je dlanovima obuhvatio lice. Polako je svoje usne položio na njezine, a ona je otvorila usta. Gdje si bila? upitao je.
U tebi, tamo gdje si i mislio. Raj joj je dopustio da kaže tek toliko prije no što ju je ponovno poljubio. Taj mu je melem bio potreban za njegovu tugu, i ništa drugo.
Kada se ponovno osjetio sposobnim progovoriti, rekao je: Nisam mogao živjeti bez tebe. To nije bilo moguće.
Nikada nećeš morati živjeti bez mene, šapnula je Molly. U tom joj je trenutku vjerovao. Njegova ju je volja oživjela. Njegova volja, njegova potreba i njegova žudnja. Toplina njezine kože bila je dokaz. Otvorio je usta kako bi rekao još nešto, ali mu je Molly stavila prste na usne.
Molim te, slušaj me. Ja sam u tebi.
Ništa se u njezinu glasu nije promijenilo; bila je jednako nježna kao i prije. No, tada je osjetio strah da će njegova optužba protiv Boga, koji je stvorio ljubav da bije uništio, biti dokazana po drugi put.
To nije točno, rekla je Molly pročitavši njegov strah. Ostat ću koliko god ti budem potrebna.
Pogodila sam se.
S kim? Raj je začuo vlastite misli. Mislim da to ne bi shvatio, ne sada, odgovorila je.
Ali, uvijek ćeš mi biti potrebna.
Neka to zasad ostane istina, rekla je Molly. Ponovno gaje poljubila i povela prema kauču na kojemu su mirno ležali sve dok se Raj nije smirio. Bilo mu je potrebno da se smiri kako bi shvatio da ne mora brinuti o njezinom povratku. To je samo dokazalo da nikada nije ni otišla. Što mu je Clarence rekao? Ako ti se obrati, slušaj.
Mislim da sam spreman, rekao je Raj.
Dobro. Slabašno prosinačko sunce probudilo ga je prilično kasno. Oči je držao zatvorenima i osluškivao. S ulice se čulo prerano paljenje motora dostavnog kamiona; trenutak kasnije netko je bacio bocu od piva, staklo se razbilo na betonu. Ali nije čuo disanje. Pustio je da mu ruka odluta koji centimetar, a tada se zaustavio ne želeći osjetiti prazninu pokraj sebe.
San. Utvara. Priviđenje. Očistio je te riječi iz svojeg uma. Ustao je i odvukao se u kuhinju. Dok je ispijao jučerašnju hladnu kavu, um mu se polako bistrio. Ponovno je čuo njezine riječi.
Ne odlazim dok ti ne kažem sve. Voljeli smo i bili smo uvjereni da volimo dovoljno. Ali, moguće je više.
Zacijelo je bila u njemu jer je Raj osjetio da mu je blizu koliko i vlastiti dah. Okrenuo se pomislivši da se možda ponovno pojavila, ali je kuhinja, toliko skučena da je istodobno gotovo mogao dodirnuti oba zida, bila prazna. Osjetio je vonj iz pokvarenog radijatora za koji se Molly toliko plašila da bijednoga dana mogao eksplodirati.
"Poučit ćeš me", čuo se kako ponavlja. ,.m
Da.
U redu. Ako ju je trebao primiti poput radioprijamnika, pouka nije pristigla. Kad god bi u paviljon doveli pacijenta koji je čuo glasove, bilo gaje iznimno teško uvjeriti da su riječi koje se pojavljuju u njihovim umovima, koliko god bizarne, zapravo njihove vlastite riječi. Raj nikada nije ni pomislio da postoji druga mogućnost. Nije ni pomislio da bi stapanje moglo biti stvarno. Dvoje ljudi mogu dijeliti jedan glas i uopće nije važno tko mu je vlasnik.
Raj je zatvorio oči, a Molly je u njemu rekla: Bili smo na rubu, oboje. Trebalo nam se otkriti nešto nevjerojatno.
A tada si umrla.
Ne pitaj me o tome! Usredotoči se na ovo: sada znam što smo trebali iskusiti. To je još uvijek ovdje. Objasni. Bit ćeš pozvan.
Raj se sjetio tih riječi kojima se Molly najviše približila tumačenju same sebe. Biti pozvan značilo je da te obasjala zraka svjetlosti i probudila te. Tada spoznaješ tko si i zašto postojiš. Srce mu je počelo divlje lupati.
Odnosi li se to na mene?

Odnosi se na svakoga. Ali, da, u ovom se trenutku odnosi na tebe, rekao je glas. Zato što si obećao da ćeš voljeti i zato jer si volio. Čak si rekao da te je ljubav pozvala. Sto god se dogodilo, nemoj to zaboraviti. Nešto se promijenilo i glas više nije bio Mollyn. Ne, bio je njezin, ali s većom... čime? Snagom. Utjehom. Nešto je u njemu očajnički željelo ponovno doživjeti te značajke. Njezina mu je smrt oduzela nadu; sada mu ju je ponovno nudila.
Kako ću znati kada će se to dogoditi? Nisi mi rekla dovoljno, pomislio je.
Osluškuj, djeluj, osjećaj!
Glas je utihnuo. Raj je u tom trenutku mogao posumnjati u sve. Istuširao se, odjenuo i napravio svježu kavu koju će ponijeti u paviljon umjesto one odvratne tekućine koja je izlazila iz aparata. Kad je sve to obavio, dio njega vratio se poznatim osjetima koje je primio sa zahvalnošću. Hladan ga je zrak peckao u plućima; perec koji je kupio od uličnog prodavača bio je mekan i topao. Sve poznato pozivalo ga je da se vrati. Što je bilo s druge strane? Glas kojemu je vjerovao i tijelo koje je nedvojbeno dodirnuo. Je li to bilo dovoljno? Jedan od tatinih starih indijskih pjesnika zapisao je: "Obuhvaćeni tvojim sklopljenim nježnim rukama, život i smrt bili su sjedinjeni u meni, kao vezani bračnim zavjetom." To je, dakle, bilo to. Ako se Molly vratila da bi održala svoj zavjet, i on će ga održati.
Na poslu je pronašao adresu koju mu je Barry nevoljko dao. Oko pet sati pronašao je slobodnog vremena i nazvao Mayu kojoj je laknulo što Sasha nije zaboravljena.
"Nema je kad god je zovem. Otišla je i moramo je pronaći", rekla je Maya.
Pozvali su taksi, a vozač ih je ostavio ispred oronule, prazne zgrade na Aveniji B. "Ovdje nema ničega", rekao je. Većina prljavo sivih zidova bila je obijena daskama, a neki su bili zaštićeni sigurnosnim metalnim pregradama.
"Osjećam da bismo ondje mogli početi", rekla je Maya pokazujući prema skupini mladih Latinoamerikanki i crnkinja u mikro mini suknjama. "Dođi!"
Krenula je preko ulice ne čekajući Rajev odgovor. On ju je slijedio prema djevojkama. "Tražim jednu prijateljicu", rekla je Maya. "Otprilike vaše dobi. Možda se doimala izgubljeno. Ime joj je Sasha."
Pitanje je dočekano s nepovjerljivom šutnjom, no tada je jedna od djevojaka rekla: "Da, bila je ovdje nekoliko puta."
"Izgubljena, baš kao što si rekla", dodala je druga.
"Je li radila s vama?" upitao je Raj. Njegovo je pitanje izazvalo provalu oporog, podrugljivog smijeha.
"Ni slučajno, dušo."
Tada je progovorila visoka djevojka koja se doimala poput vođe. "Bila je usamljena, vidjele smo je ovdje nekoliko puta. Ne znam je li kući otišla sama, ali mislim da nije. Mogli biste pogledati unutra." Kimnula je prema baru nekoliko kuća niže. "Tamo ćete najprije nešto doznati."
"Hvala", rekao je Raj povukavši Mayu sa sobom.
"Zašto si ih to pitao?" zbunjeno je pitala Maya.
"Zato stoje Sasha trudna. To je povjerljiv podatak, ali uskoro će biti očito", rekao je Raj.
Maya se nije doimala iznenađenom. Možda joj se Sasha povjerila kada je otkrila. "Pitam seje li Barry bio ovdje sa svojim prijateljima. Možda su je ovdje vidjeli i to ih je potaknulo da se prvi okome na nju, a ne obrnuto", rekla je.
"U svakom slučaju, ne sluti na dobro. Pokušajmo ovdje." Raj je otvorio stakleno-željezna vrata bara bez prozora i pustio Mayu unutra. Unutrašnjost je bila zadimljena i sumorna. Prošli su pokraj nekoliko stolova, za kojima je sjedilo vrlo malo gostiju, i stigli do šanka. Barmen je ostavljao dojam razbijača, a prišao im je tek kad je Raj naručio dva piva.
"Tražimo jednu djevojku, a netko nam je rekao da si je ti možda vidio", rekao je Raj.
Barmen se namrštio. "Ne vidim djevojke."
"Ne mislim na ulične djevojke. Ona je studentica, mršava, tamne kose, a moguće je i da katkad razgovara sama sa sobom", rekao je Raj.
Čovjek se na trenutak zamislio. "Vi ste s otoka?" upitao je. "Nismo", odgovorio je Raj.
"U tom je slučaju najbolje da dođete kasnije, nakon zatvaranja. Tada dolazi nekoliko djevojaka, a među njima bi mogla biti i ta o kojoj govorite." Raj i Maya su krenuli ostavivši svoja piva za sobom.

"Što misliš?" upitala ga je kada su izašli. Sunce je bilo gotovo zašlo, a s padom temperature plavetnilo neba blijedjelo je vrlo brzo.
"Mislim da vrijedi pokušati. Ali ti ne bi trebala ostati ovdje. Ja mogu prošetati uokolo", rekao je Raj, iscrpljen i malodušan.
"Ali ćeš me nazvati?" upitala je Maya. "Daje prijavim kao nestani osobu?"
"Ako nisi član obitelji, na policiji te neće shvatiti previše ozbiljno", rekao je Raj. "Mnogo si mi pomogla. Ali, moram ti nešto reći. Molly je umrla. Prije otprilike mjesec dana, iznenada."
Nije znao što bi još rekao i jesu li je njegove riječi ponovno povrijedile.
Mayi je isprva bilo neugodno, a tada joj je niz obraz kliznula suza. "Vidjela sam to kada si došao u studentski dom. Pitala sam se je li te nešto drugo tako potreslo ili se zbog mene osjećaš loše", rekla je. Ne znajući što bi joj odgovorio, Raj je osjetio obamrlost. "Žao mije, Raj, doista mije žao", rekla je Maya.
Stajali su na opustjelom uglu, ispod ulične svjetiljke. Skupina djevojaka je nestala. Rajeve su misli odlutale. U tom je trenutku žudio za samoćom i tišinom. "Mislim da bih trebala poći", rekla je Maya. Mahnula je taksiju koji je prošao pokraj njih i zaustavio se deset metara dalje.
"Čini mi se da pokušavaš uskrsnuti mrtve. To ti vjerojatno neće poći za rukom", rekla je i krenula.
"Što?" upitao je Raj zapanjeno.
"Sasha. Nitko u bolnici ne vjeruje da se za nju može učiniti bilo što drugo osim terapije lijekovima. Znam koliko je bolesna, i znam da će je sustav ubrzo prepustiti slučaju. Ti pokušavaš biti svetac ili si se uvalio preko glave."
Potrčala je prema taksiju i ušla ne čekajući odgovor. Gume su zaškripale na crnom ledu i Maya je nestala.
Bar se zatvarao u dva sata pa je Raj još Šest sati mogao provesti na poslu. Claudia ga je pronašla čim je stigao na odjel.
"Zašto nisi bio ovdje prije sat vremena?" upitala je. Nije mogla suspregnuti nasrtljivost i ogorčenje. Raj je pomislio da bi to mogao biti dobar znak. Već mjesec dana s njom nije održao ni jednu seansu pa je željela da on osjeti koliko je to boli.
Raj je rekao: "Izašao sam da bih pomogao drugoj pacijentici koja je prestala piti lijekove, ali se odužilo. Žao mi je." Claudijino se lice smekšalo. Nije očekivala ispriku.
"Kojoj pacijentici?" upitala je.
"Ma hajde, znate da to nije dopušteno", rekao je Raj.
"A ludilo je dopušteno?"
Claudia je prasnula u smijeh, a Raj ju je, s ohrabrujućim osmijehom, uveo u svoju sobu. "Znaš li zašto je pile prešlo ulicu?" upitala je Claudia.
"Ne."
"Ni pile ne zna, ali njegov psihijatar misli daje to vjerojatno vezano za njegov penis."
Budući da osmijeh nije silazio s Rajeva lica, Claudia je rekla: "To je bolje. U posljednje vrijeme izgledaš utučeno."
"Znam. Kako je bilo kod kuće?" upitao je.
Claudia je tijekom vikenda bila kod kuće kako bi ustanovila je li se sposobna ponovno prilagoditi životu sa suprugom.
"Dobro", rekla je.
"Što znači dobro?"
Claudia je slegnula ramenima. "Primirje. To je prilično dobro, zar ne? Stanley je malo igrao golf, a poslije me je izveo van. Bilo je lijepo." Izbjegavala je Rajev pogled.
"To doista zvuči lijepo", složio se Raj. "Barem za Stanleyja. Jeste H razgovarali o svojim teškoćama?"
Claudia je odmahnula glavom. "Stanley kaže da bi nam trebalo biti zabavno kad dođem kući i da to vrijeme ne bismo trebali kvariti svađom?"
"Otvoreni razgovor o osjećajima nije svađa", objasnio joj je Raj. "To je iskrenost."
"To ga previše uzruja", promrmljala je Claudia.
"Doista? Ja bih rekao da ga to uopće ne uzruja. Jednostavno mu smeta. Kako se vi osjećate kao njegova smetnja?" Claudia je zurila kroz mali prozor koji je gledao na parkiralište. U mrklom se mraku ništa nije moglo vidjeti. Raj je čekao odgovor, a kada ga nije dočekao, rekao je:

"Smijem li biti potpuno iskren?" Claudia je bezvoljno kimnula ne dajući osobito potvrdan odgovor, ali dovoljno da bi Raj mogao reći što mu je bilo na umu.
"Vi ovu bolnicu koristite kao kružna vrata. Vi to znate i ja to znam", rekao je Raj. "Ali ne znam želite li prestati s time."
"Ti misliš da uživam u očaju?" *
"Uživate u onome što dolazi uz njega."
"A što je to?" sumnjičavo je upitala.
Raj se naslonio. "Dobivate suosjećanje. Dobivate mogućnost da isključite Stanlevja kojega ste vjerojatno siti već duže vrijeme. Dobivate mogućnost da budete u pravu. Dobivate mogućnost igrati ulogu žrtve. I stoje najbolje od svega, ovdje vam mnogi posvećuju pozornost kada potpuno izgubite nadzor nad sobom. Zvuči kao sjajna pogodba."
Raj se nije ni približio kraju svojega govora kada je Claudia ustala, a izraz njezina lica otkrivao je koliko se osjeća izdanom. "Šmrkavac jedan!" viknula je. "Tko ti je dao pravo da tako razgovaraš sa mnom?!"
Raj je ustao i približio joj se dovoljno da bi joj bilo neugodno. 'Vi, ako ste zaboravili." Rekao je to smireno, bez optuživanja i, premda se njegov ton moglo smatrati bezosjećajnim, svojim joj je glasom želio prenijeti svoju želju da netko, bilo tko, izroni iz te boli koju sije sama nanosila.
"Od svih boli, koje su vas mogle zadesiti u životu," rekao je Raj, "većinu ste odlučili izazvati sami."
"To nije istina", planula je Claudia. "Ja onoga gada nisam poslala u nečiji krevet. Nisam od njega tražila da me vara, laže i postupa sa mnom kao s glupačom koju može vozati kako hoće."
"Pogledajte se", rekao je Raj. "Upravo ste to učinili. Udali ste se za čovjeka kojega bi osoba s pola vaše inteligencije pročitala
Srodna duša
kao varalicu i lažljivca, odabrali ste popuniti svoju stranu jednadžbe. Niste li?"
"Nisam!" Claudia je bila na rubu suza.
"Preskočite zid", rekao je Raj podignuvši glas. "Vi zaslužujete bolje. Spoznajte istinu! To vas neće ubiti, a ionako umirete pa nemate što izgubiti!"
Širom je otvorila oči iz kojih su se slijevale suze. "Što to govoriš?" Glas joj je drhtao.
Raj joj je prišao i položio ruke na njezina ramena. "Znate što govorim. Nema drugog zida osim onoga koji ste sami podigli", blago je rekao.
To je dovoljno.
Samo je Raj čuo te riječi. Okrenuo se i pokraj vrata opazio Molly. Ne čuje te, rekla je.
Raj se okrenuo natrag. Claudia je teško disala, a u očima joj se čitao strah.
Kanio sije liječiti ljubavlju, sjećaš li se? upitala je Molly. A to ne činiš.
Raj to nije mogao poreći. Claudia je koračala po sobi. Šakama je brisala oči. "Pokušavaš me ubiti", tiho je procijedila. Za lice su joj se zalijepili pramenovi masne sijede kose. "Da sam te slušala, bila bih mrtva."
U pravu je, rekla je Molly.
Ne, nije!
Raj je morao vjerovati da Claudia ne vidi nikoga drugog u sobi. Pogled joj je na trenutak odlutao u kut u koji je Raj zurio, ali se smjesta vratio.
"Pokušajte se smiriti", rekao je Raj.
Kako možeš očekivati da će se smiriti? upitala je Molly. Osjeća se napadnutom.
U tom su se trenutku dogodile dvije stvari. Duboko udahnuvši, Claudia je snažno zamahnula prema Raju i udarila ga po obrazu, a istodobno se na vratima pojavila Joanie.
"Ne voliš me!" viknula je Claudia.
"Što se događa?" upitala je zaprepaštena Joanie.
Nitko nije obratio pozornost. Shrvana jecajima, Claudia se srušila u Rajevo naručje. "Mislila sam da me voliš", mrmljala je.
"Nemojte", rekao je Raj nastojeći je odmaknuti. "Ovako si samo odmažete."
"Nije me briga!" jecala je Claudia. "Ja mislim na tebe i jako si mi nedostajao." Ponovno gaje pokušala zagrliti, ali se umiješala Joanie. Činilo se kao daju je sve to počelo zabavljati.
"Smirite se, ovdje sam", rekla je Joanie, koliko radi Raja, toliko i zbog pacijentice.
"Mi te ne želimo ovdje. Izlazi!" viknula je Claudia. "I pusti me!"

Ponovno je nasrnula na Raja, a iz ogrtača joj je pritom ispala jedna dojka. Opazivši izraz Rajeva lica, Claudia se ukočila. "Oh, Bože", kriknula je i rukom pokrila usta. "Ti me mrziš."
"Ne, ne mrzim vas. Ovo je običan nesporazum", rekao je Raj.
"I ja mislim", dodala je Joanie, koju je cijela situacija iz minute u minutu sve više zabavljala.
"Misliš da sam ja jadna starica koju možeš obmanuti", rekla je Claudia. "Kako si to mogao učiniti?" Razdirali su je osjećaji povrijeđenosti i gnjeva. "Zar nemaš nimalo stida?"
"Molim vas, sjednite i saberite se", rekao je Raj. "Pokušat ću vam objasniti kako stoje stvari."
"Stvari? Ne želim više biti stvar!" viknula je Claudia. Zamahnula je i zamalo dohvatila Raja još jednom pljuskom daju Joanie nije uhvatila za ruku i izbacila iz ravnoteže.
"Hej!" viknula je Joanie. "Vodim vas odavde, smjesta."
"Ne!"
Usprkos shrvanosti, Claudia je bila iznenađujuće odlučna. Posegnula je za Joanienom kosom, ali ju je ona uhvatila za ruku pa joj je sada držala oba zapešća.
"Još samo jednom i zatražit ću da vas svezu", upozorila ju je Joanie.
Raj je odmahnuo glavom. "To neće biti potrebno. Sve će biti u redu", rekao je. Okrenuo se prema Claudiji. "Zar ne?"
Njoj je već ponestajalo snage, a nešto se u njoj pomaknulo. Usprkos uzrujanosti, Claudia je naslutila što se zapravo dogodilo. Iz njezinih su usta izašle one riječi koje je godinama željela vrisnuti - ne želim više biti stvar - i, premda nisu bile upućene pravoj osobi, napokon su bile izrečene. Raj se osvrnuo oko sebe. Molly je još uvijek bila ondje.
Ono što ona naziva ljubavlju jest njezina potreba. Ona je stvarna, rekla je Molly. Uskratiš li joj to, ostat će joj samo strah.
Sto bih trebao učiniti? pomislio je Raj.
Daj joj ono što joj je potrebno. Ljubav katkad može postići samo to. Pokaži joj da nije bezvrijedna. To je njezin najveći strah. Zaboravi njezin izgled i njezine riječi. Pred tobom je dijete.
Raj je duboko udahnuo. "Molim te, ostavi nas", rekao je Joanie.
Ona ga je sumnjičavo pogledala. "Zato što ti samom ide sjajno?"
Claudia se hladno nasmijala. "Dobro si mu rekla", dobacila je i opustila se. Vratila je odlutala u dojku na njezino mjesto.
Joanie je rekla: "U redu, vratit ću se za neko vrijeme." Tada je strogo pogledala Claudiju. "Vi ste za danas dovoljno divljali. Jasno?"
Kad je Joanie izašla iz sobe, Raj je Claudiji pružio papirnati rupčić. "Vaša nagrada", rekao je.
"Kao daje zaslužujem", šmrcnula je Claudia. Obrisala je nos i duboko uzdahnula. "Napravila sam pravu budalu od sebe."
Da, u pravu je, primijetila je Molly. Ali ima sreću što je to učinila u pravom trenutku.
Poslušavši je, Raj je rekao: "Ozbiljno vam čestitam, Claudia."
Ona se pokajnički nasmiješila. "Doista sam mislila da ću danas doći na svoje. Mnogo sam razmišljala o tome."
"Drago mije da jesi. Doista. Ovo je, dakako, krajnje mučan način oporavka", rekao je Raj. "Ali ste se prestali skrivati iza svojih problema, a to znači da oni više nemaju moć nad vama." Claudia je kimnula poimajući njegove riječi koliko je god mogla. I dalje stojeći u kutu, Mollyje rekla: Ona nije samo maštala o tebi. Ljubav je za nju zaštita. Tako razmišljaju milijuni ljudi. S njom moraš razgovarati na toj razini.
U redu.
"Claudia, želio bih da znate da ste zbrinuti", rekao je Raj. "Ne morate podnositi Stanlevja samo zato što vas uzdržava. Je li vaš brak tako započeo?"
Claudia je kimnula. Pozorno gaje slušala.
Netko drugi skrbi za vas, rekla je Molly. Reci joj.
Kad je izrekla te riječi, Raj je u potpunosti shvatio njihovo značenje. Claudiju je mučilo pitanje preživljavanja. Nije mogla vjerovati daje išta drugo doli beznačajno, usamljeno biće. To je uvjerenje u njoj izazivalo takav strah daje pod svaku cijenu željela nekoga jačeg tko će se brinuti o njoj. No, taje pogodba bila nepovoljna jer je Claudia svu moć predala zaštitniku, a njoj nije ostalo ništa. Svi njezini ispadi gnjeva bili su tek neusmjereno iskazivanje moći.

"Želio bih da me poslušate", rekao je Raj. "Stanley vas neće spasiti. To više nije u njegovom interesu. On vas je smjestio ovamo zato jer mu tako odgovara i zna da bi se mogao izvući s ubojstvom."
Claudia se nije doimala iznenađeno. Čekala je Rajeve sljedeće riječi.
Vidiš, nije se uplašila, rekla je Molly. Napokon je dovoljno sita svojih iluzija da bi ih se oslobodila. Nitko se ne mijenja sve dok ne dođe pravi trenutak.
Što sad? pomislio je Raj.
Ako doista želiš pokazati ljubav, osobu prvo moraš umiriti. Potreban joj je osjećaj sigurnosti.
"Trebali biste pronaći mjesto na kojemu ćete biti bez Stanleyja. Pođite onamo i pustite da se pojavi strah. Mi ovdje skrbimo za vas, ali samo dok se ponašate sumanuto. No vi se i dalje jako plašite, zar ne?"
Claudia je kimnula.
"Vi možete sami biti svoj zaštitnik", rekao je Raj. "To nije pitanje tjelesnoga, već nešto što pronalazite u sebi. To je vaše putovanje. Učinite li prvi korak, štošta će se promijeniti. Vaš je strah pozvan ispuniti prazninu, ali ona nije stvarna. Vi uopće niste prazni. Samo ste izgubili dodir s onim dijelom sebe koji vam daje snagu."
Reci joj da je to ono što Bog želi za nju, rekla je Molly.
Raj je osjetio da se njegova vlastita sumnja počela buditi, ali, kada je pogledao Claudiju, prvu pacijenticu koja je imala hrabrosti zatražiti njegovu ljubav, osjetio je da joj mora reći cijelu istinu, onako kako ju je Molly otkrila njemu.
"Bog želi da krenete na to putovanje", rekao je Raj. "Strahu i praznini nema mjesta u njegovu planu. Stvorile su ih stare patnje i stare rane. Kada biste se mogli vidjeti Božjim očima, uvidjeli biste da ste potpuno voljeni i potpuno zaštićeni. Posegnite za svojom snagom i više se nikada nećete osjećati nezaštićeno."
U tom trenutku nije bilo razlike između iscjelitelja i iscijelje-noga. Raj je iz Mollyne pouke primio onoliko koliko je dao. Netko bdije. Netko skrbi. Uvijek si zaštićen. Molly je to otkrila, a Raj je to sada mogao izgovoriti.
Claudia je doživjela preobrazbu - bio je to trenutak jasnoće kakvu do tada još nije iskusila, a bila je i sposobna vidjeti daleko u budućnost. "Bože, doista te volim", uskliknula je.
"I ja vas volim", rekao je Raj. Nije se trebao osvrnuti da bi znao daje Molly otišla.
U jedan sat u noći krenuo je u Aveniju B. Odlučio je da neće pričekati u baru, već da će do dva sata šetati okolnim ulicama. Dok je onamo putovao autobusom, pokušao je ponovno prizvati Molly, ali bez uspjeha. Je li bila stvarna? Clarence mu je rekao da razgovara s njom, da, ali on bi to nazvao projekcijom izazvanom tugovanjem. No projekcije ne znaju ono stoje Molly znala. Ili možda znaju? Raj nije osjećao da ona upravlja njime s drugog svijeta. Molly je, umjesto toga, izrazila ono stoje Raj duboko u sebi znao, ali nije imao pristup tim spoznajama. Možda je to ono što ljubavnici žele reći kada tvrde da je njihova voljena osoba u njima. Njihovo stapanje ukida razdvojenost; ono otvara jastvo na veličanstven način. Za njega je to bilo nedvojbeno. Raj je osjećao ushićenje kao da može vidjeti Molly te istodobno biti u njezinom svijetu. Pa ipak, nije ni naslućivao kakav je taj svijet. Tajni svijet čiji je ključ bio u njezinim rukama? Samo mu je ona to mogla reći, a u tom se trenutku držala podalje.
Pola sata promatrao je kako skitnice napuštaju bar preko puta. Posljednji je izašao barmen. Nije gledao u Raja ako gaje uopće i primijetio. Raj je prešao ulicu i otvorio vrata bara. U kutu su bile dvije čistačice, a treća je sjedila pokraj šanka i pušila. Nosila je koraljnu ogrlicu i šarenu havajsku košulju koja se na početku zime doimala potpuno neprimjerenom.
Raj joj je prišao i rekao: "Tražim jednu djevojku."
"Sa mnom je", mirno mu je odgovorila.
"Vi, dakle, poznajete Sashu? Ne vidim je ovdje", rekao je Raj.
"Ne. Ovo nije mjesto za nju." Kad su mu se oči privikle na svjetlost, Raj je opazio da je blago tamnoputa, možda Kreolka -odala ju je pjevnost glasa tipična za otočane. "Jaje čuvam na sigurnom", rekla je.
"To nije dovoljno", odgovorio je Raj. "Ja sam njezin liječnik, potrebni su joj lijekovi."
"Ovi?" Podigla je bočicu s lijekovima i protresla je. "Ja ih čuvam. Ja sam Serena. Ako je želite vidjeti, pričekajte. Odvest ću vas."

"U redu." Ustanovivši da se njegove najgore slutnje nisu obistinile, Raj je osjetio olakšanje. Bio je pomalo zabrinut da se Sasha skriva u kupaonici i da ne želi izaći.
Serena je pogledala druge dvije čistačice koje su prestale brisati šank i zagledale se u njih. "Cure, ovo se tiče samo mene i njega", rekla je na što su njih dvije nastavile sa svojim poslom. Serena se ponovno okrenula Raju. "Nisam mislila da ćeš biti tako zanimljiv", rekla je.
"Što je zanimljivo na meni?" upitao je Raj.
"Pa, prvi osjećaj i nije tako dobar. Doživio si mnogo tuge i patnje." Promatrala gaje poput mačke, istodobno nenazočna i pozorna, pozornija od bilo koga u Rajevu životu.
"Znam da se vidi", rekao je Raj s nelagodom.
"Ali to nije sve", dodala je Serena. "Sprema ti se nešto drugo. Nakon očaja dolazi nešto što bi moglo biti prelijepo. I istodobno vrlo moćno."
"Nadam se", rekao je Raj osjećajući nemir zbog Serenine sposobnosti da ga pročita i istodobno upozori. Ona je to osjetila.
"Sasha mi kaže da liječiš ljude. Ja to ne Činim", rekla je.
"Što biste rekli, što činite?" upitao je Raj pogledavši kantu i metlu oslonjenu na šank. Serena se nasmijala.
"Ne to, dušo", rekla je. "Ja vodim službu za čišćenje kako bi sirote djevojke imale posao. Ona koja ih inače nadgleda večeras je bolesna."
"Vi, dakle, radite nešto drugo?" upitao je Raj. "Mogla bih ti reći ime Molly i veoma te iznenaditi", rekla je Serena.
Raj je poskočio. "Primili ste njezino ime. Vi ste vidovnjakinja?"
"Ona je s tobom. To nije tajna iako bi većina ljudi rekla da takvo što ne možemo znati. Ali, mislim da mi možemo biti iskreni. Misliš li i ti tako?" Čekala je odgovor, a obje su značajke i dalje bile prisutne. Doimala se kao daje ne dira to što može vidjeti ili osjetiti Mollynu nazočnost iako je istodobno bila iznimno pozorna prema svemu.
"Da, možemo biti iskreni", rekao je Raj. "Ako to već niste shvatili, razgovarao sam s Molly."
"Misliš li da je ona duh?" upitala ga je Serena.
"Ne znam. Kad bih i pronašao odgovor, nisam siguran da bih bio uvjeren u njega."
"Rekla bih da si prilično zaglavio", rekla je Serena.
"Zašto to kažete?" upitao je Raj.
"Zbog istog razloga zbog kojega su poremećene osobe zaglavljene. Poznate su ti poremećene osobe, zar ne?" "Pomalo."
"Oni žive u dva svijeta, u svojem svijetu i u stvarnom svijetu. Polovicu vremena izgubljeni su na svojim fantastičnim, zastrašujućim putovanjima; tijekom druge polovice vremena nastoje kupovati žitne pahuljice i toaletni papir kao i svi normalni ljudi. To je vrlo naporno i ne vodi nikamo. Nitko ne može živjeti u dva svijeta pa oni polako gube bitku. Moraju se nagnuti na jednu ili na drugu stranu. Tada urone u ludilo ili u stvarnost. I pitanje je riješeno. Bitka je zauvijek okončana."
"Ti misliš da sam ja takav?" upitao je Raj.
"Ne zavaravaj se. Kad prolaziš kroz gomilu, odmah opažaš poremećene. Nitko se drugi toliko ne muči pri kupnji žitnih pahuljica i toaletnog papira. Oni se trzaju, drhte, doimaju se toliko izgubljeno da ih svi ostali zaobilaze. Kad te pogledam, vidim isto, ali ti nisi poremećen. Ti živiš u dva različita svijeta." Ugasivši cigaretu, Serena je iz džepa traperica izvadila maramu i svezala je oko tamne, kratko ošišane kose. Prišla je dvjema čistačicama i dala se na posao s kantom i metlom.
"Znaš što?" doviknuo je Raj. "Danas sam bio nečiji junak.
Dopustio sam ludoj ženi da skoči na mene, a ona je zbog toga o zid udarila mnogo brže no da sam je pustio da nabasa na njega. Čudno, ha?"
"Molly misli da jest," doviknula mu je Serena, "ali ona sada ima mnogo bolje sjedalo." Sagnula se i marljivo prionula poslu ne obraćajući pozornost na njega.
Davala mu je vremena da razmisli. Njezina je nepokolebljiva sigurnost dirnula Raja i probudila u njemu želju da u njoj potraži utjehu. Ona nije bila uobičajeno oličenje majčinske figure-golema, brižna zaštitnica. Serena je bila gotovo mršava, a kada je željela štogod istaknuti, glas joj je bio oštar poput kremena. No, najviše ga je uznemirivalo to što ga je točno procijenila. Doista je živio u dva svijeta, a naginjanje na jednu ili drugu stranu bilo je neizbježno.
i misliš da se to ne događa?" upitala je Serena. "Događa se."

Raj je ležao na stražnjem sjedalu smeđega Dodge Darta i promatrao kako nad njim promiče zamagljena svjetlost uličnih svjetiljki. Dvije čistačice već su odvezli kući i sada su putovali prema Queensu.
"Ti, dakle, misliš da razgovaram s nekim tko je stvaran?" upitao je Raj.
"Po mojem mišljenju, da. Alija imam bujnu maštu", rekla je Serena sa smijehom.
"Mašta nije dovoljna da me onako pročitaš", rekao je Raj. "Kako si znala?"
"Svi znaju", rekla je Serena. "Ali se pretvaraju da ne znaju. Tako je primjerenije. Tako možeš čuvati tajne."
"A ti ne vjeruješ u tajne?" upitao je Raj.
"Točno, ne vjerujem", odgovorila je Serena. "Reći ću ti nešto o sebi ako te zanima. Odrasla sam na Dominici, vrlo siromašna, siromašnija no Što možeš zamisliti. Igrala sam se u rupi u zemlji. Najsretnijom me činila sloboda neposjedovanja ničega. Moja je majka skrbila za petero mlađe djece i jedva daje uspijevala predahnuti. Tako mije uz krajnje siromaštvo, i ne znajući, dala dar krajnje usamljenosti.
Jednoga dana, kada mi je bilo pet godina, pobjegla sam iz crkve i zbog toga sam dobila batina. Mislila sam da me oči razapetoga Isusa slijede i uplašila sam se. Zato sam pobjegla kući i sakrila se u svojoj blatnoj rupi, zagledana u nebo. Nakon batina sam se ponovno vratila onamo i skrivala se cijelu noć, a kod sebe sam imala samo jednu svijeću. Svijeća je nakon nekog vremena izgorjela. Kad ti je pet godina, nije teško zaboraviti da je tvoja kuća udaljena samo nekoliko metara, iza drveća. Poznate ptice i životinje noću zvuče zastrašujuće. Doimalo se kao da pseće zavijanje dolazi iz samoga pakla.
Čim se svijeća ugasila, poželjela sam vrisnuti, ali sam, umjesto mrklim mrakom, bila okružena tijelima i licima. Nisu bila nalik anđelima izrezbarenim s obje strane oltara u crkvi iako su to, uz munju i tisuću plavih papiga, bila jedina čuda koja sam u životu vidjela. Bili su vrlo mirni, a u mraku su se isticali poput plamena svijeće, ali ni približno toliko sjajni."
Serena je zastala upravo u trenutku kada je Raj pomislio da će mu reći više. Čekao je. Ona je skrenula s ceste uz rijeku i doimala se zaokupljenom pronalaženjem pravog izlaza. Raj nije bio siguran što se događa, no u glavi mu je bljeskao znak "Nema povratka".
"Tko su bile te pojave?" upitao je. A tada je odjednom shvatio. Bile su nalik onim neodređenim oblicima koji su se utiskivali u zaslon, davali mu znakove i pokušavali mu otvoriti oči. Samo, nitko od njih nije prošao.
"Je li i Molly takva?" upitao je.
"Za tebe jest", rekla je Serena. "No, još je življa, još nazočnija. Ona ti otvara prolaz. To je poput onih prizora na televiziji: slika redova izbjeglica na granici, žena s djecom u naručju i uplakanih staraca. Domovi su im porušeni i moraju prijeći, ali se plaše. Ne znaju kakav ih život čeka."
Doimalo se kao da Serenin glas u mraku plovi prema njemu. "Zvuči opasno", rekao je Raj.
"Katkad jest. Ali, bez nepoznatoga nema ni novoga života."
Raj više nije bio toliko zbunjen. Na neki je način bilo utješno biti na ničijoj zemlji. Istini za volju, Raj je toliko mnogo vremena provodio s tužnim, poremećenim i sumanutim ljudima da mu je njihovo odredište bilo previše poznato dok o drugom smjeru nije znao gotovo ništa. Serena je ostavljala dojam da mnogo zna o nevidljivoj stazi kojom je putovao. *
"Ja, dakle, nisam prvi?" upitao je.
Serena se nasmijala. "Misliš, moj prvi? Ne, dušo, ni izbliza." "A, kamo ću izbiti?" upitao je Raj.
"Kod svakoga je drugačije", rekla je Serena. "Neki govore o svjetlosti. Ja je nikada nisam vidjela. Otkrila sam samo da čovjek točno zna kada je prešao granicu, a tada hoda ulicom i vidi još nekoga tko se onamo uputio. To se jasno opaža. Prešutno je i istodobno zajedničko. Ali, kao što sam rekla, kod svakoga je drugačije. Čudno je to."
"Mogu misliti."
Strogo gaje pogledala u retrovizoru. "Nisi valjda mislio daje život uvijek isti? Dugi vikend u trgovačkom centru s nuklearnim oružjem u polju kukuruza i vinom uz ručak. Pretpostavljam da si do sada već nešto shvatio?"
"Recimo da jesam", rekao je Raj. "Sve je započelo s njom. Ona je bila moj jedini, jasan znak."
"Ona je više od znaka. Mislim da ćeš uspjeti."
"Zaključuješ to jer izgledam tako dobro?" upitao je Raj, polako se navikavajući na Sereninu očitu sigurnost.

Zagledan u natrijeve lučne svjetiljke nad autocestom, pitao se je li perzijski seljak u Zaratustrino vrijeme promatrao zvijezde s istim osjećajem uzvišenog misterija kao daje iza njih nešto što mu se želi obratiti. Ili su se možda davno u prošlosti njegovi vlastiti preci tako osjećali.
Stali su ispred kućice od opeke u mračnoj ulici. Bilo je previše mračno da bi se bilo što razabralo iako je iza svijetlih muslinskih zavjesa gorjelo svjetlo. Kad gaje Serena uvela u kuću, opazio je Sashu sklupčanu u naslonjaču pred sveznajućim okom televizora.
"Bok", rekla je ne podižući pogled. Na sebi je imala ružičastu pidžamu; rakunske maškare nije bilo.
"Dovela sam ovog dobrog čovjeka", rekla je Serena izuvši cipele i bacivši maramu na kauč prije no što je sjela. "Jesi li dobro?"
Sashaje kimnula. Gledala je Raja, a u očima joj se opažao nemir.
"Došao sam kao prijatelj", rekao je Raj. "0 svemu ostalome možemo razgovarati kasnije. Ili se možemo jednostavno družiti."
To ju je smirilo, a Raj je osjetio olakšanje. Pred njima je bio još dugi put iz tame, no pronašao ju je. Raj se osvrnuo uokolo. Kuća je bila prilično nalik kući njegovih roditelja, debelih zidova iz poslijeratnog razdoblja, pokrivena hrapavom žbukom. U blagovaonici na kraju svenamjenske dnevne sobe visio je jeftini luster, a malo dalje bio je šank. Njegov se dom razlikovao jedino po kipićima Shive i mirisu curryja.
"Živiš li sama?" upitao je.
"Uglavnom", odgovorila je Serena. "Ljudi me posjećuju."
"Kao što sam ja", rekla je Sasha. Tišinu je narušavao samo zvuk violina nekog starog filma. Psihijatar u Rajevu umu opazio je da Sasha nije ukočena i da ne drhti. Opušteno je ležala u naslonjaču, naoko svjesna da glasovi u sobi pripadaju stvarnim ljudima. Raj ju je želio upitati o jutarnjim mučninama i ostalim simptomima trudnoće, ali okružje nije bilo pogodno.
"Bit ću ovdje samo do pola osam, a tada se moram vratiti", rekao je. "Možda bi trebala poći sa mnom. Maya te želi vidjeti."
"U redu", rekla je Sasha, na izgled nezainteresirano.
Serena gaje kretnjom pozvala u kuhinju. "Mislim daje bolje da ostane ovdje, barem neko vrijeme", rekla je kad su se našli kod sudopera. Kuhinja je mirisala na narančinu koru, a prljavo je posuđe čekalo pranje. "U ovom se slučaju moramo osloniti na instinkt."
"Zašto to kažeš?" zbunjeno je upitao Raj. "Zbog onoga", rekla je Serena. "Čega?"
"Nema druge riječi kojom bih to odredila." Mahnula je rukama kao da želi opisati sve što ih je okruživalo. "Ono zna sve, ono sve uređuje. Sashu nisam pronašla slučajno, a ti nisi slučajno pronašao mene. Ono nas je spojilo jednako kao stoje spojilo tebe i Molly."
"Mislim da se to ne može usporediti", odrješito je rekao Raj. Pitao se je li Serenino ono ista nepoznata sila koja je i njega vodila.
"Tvoj je problem u tome što jednu stvar želiš sačuvati kao osobitu, zaštićenu, svetu. Tako možeš i dalje vjerovati da Molly nije umrla. Ali jest, čak i ako se vratila", rekla je Serena. "Ako ne naučiš sve Što možeš, kada te prestane posjećivati, ostat će ti samo sjećanje. Koliko se tada razlikuješ od bilo kojeg drugog čovjeka koji je nekoga izgubio?"
Raj je osjetio stezanje u grlu. Time je zadrla vrlo duboko, no ipak se morao suočiti sa svim mogućnostima uključujući i mogućnost da se Molly više nikada neće vratiti.
Serena je osjetila njegovu tjeskobu. "Tvoja pogodba s njom nije izvršena. Ni za tebe ni za Molly", rekla je.
Raj je osjetio nemir. Serena je bila u pravu kada je rekla da Molly želi zadržati kao osobitu. Pomisao da bi mu to moglo biti uskraćeno izazvala je u njemu strah. "Što ako nema pogodbe? Što ako samo očajnički tražim pomoć?" upitao je.
"Tada ćeš živjeti s tugom. Sljedeće pitanje."
Ponovno ta nevjerojatna sigurnost. Doimalo se kao da se Serena i dalje dobro zabavlja, što gaje uzrujavalo, ali njezina pozornost više nije toliko podsjećala na mačju. Raj nije sumnjao u njezinu iskrenost i bio je prilično uvjeren da na Sashu utječe vrlo pozitivno. Možda je posjedovala dar ublažavanja zbunjenosti.
"Moram poći", rekao je Raj. "Zasada bi me i dalje trebala smatrati Sashinim liječnikom. Mnogo je medicinskih pitanja koja je potrebno ozbiljno riješiti. Mislim daje to sve."

Kad je krenuo, Serena gaje uhvatila za rukav. "Kad me pogledaš, ne vidiš što sam sve prošla. Ja sam obična žena koja vodi službu za čišćenje, a katkad zapošljavam ljude u nevolji. Ali ti barem mogu dati svoj zemljovid."
"Iscrtala si zemljovid?"
"Ne dok sam prolazila kroz žrvanj, već kasnije jer nisam željela zaboraviti put. I ti ćeš tako misliti."
Izašla je i vratila se s komadom papira. Na njemu je Raj vidio tri riječi.
"Uzmi. Važno je", rekla je Serena. Presavinula je papir i gurnula ga u njegov džep. "Nemoj biti tako razočaran. Sljedeći put ću se potruditi da mi iz dojki frcaju iskre, što kažeš na to?"
Kad se vratio u dnevnu sobu da pozdravi Sashu, ona je spavala uz brbljanje s televizora. Nije joj se dovoljno približio da bi ustanovio vidi li se trbuh ispod široke pidžame. Kad je izašao na ulicu i našao pravu autobusnu postaju, radoznalo je otvorio komad papira.
Na njemu je pisalo: "Sve je moguće."
Toga je dana bio raspoređen u ambulantu. Jutro je donijelo gomilu pacijenata. Jednu su depresivnu ženu dovezli jer su njezina odrasla djeca smatrala da ima suicidalne sklonosti - doz-navši daje trudna, kupila je tri kutije otrova za štakore. Doznala je to u četrdeset i prvoj godini, dva tjedna nakon što joj je suprug rekao da želi razvod. Drugi pacijent, sedamdesetogodišnji starac, na treću godišnjicu supruginе smrti zapao je u involucijsku psihozu; sakrio se pod krevet, rekavši da brani rovove od napada Nijemaca. Jedna je majka dovela svoju kćer, uplakanu tinejdžericu, tvrdeći da je pomahnitala nimfomanka - iako je bilo prilično jasno da je djevojka normalna te da bi majka zapravo mogla biti poremećena.
Bilo mu je dosta neobično nastojati pacijente razgovorom izvući iz njihovih uobrazilja te se istodobno pripremati za duboko zaranjanje u vlastita čudesna prostranstva. Raj se nadao da će ponovno vidjeti Molly. No, budući da se ona nije pojavila, okrenuo se prema unutra i rekao: "U redu, ovo radimo zajedno. Gledaj kroz mene. Ja ću govoriti za oboje." Osjetio je da ga je shvatila i da je s njim.
Ženi s tri kutije otrova za štakore je rekao: "Ne slažem se s vašom djecom. Mislim da posrijedi nije samoubojstvo, zar ne?"
"Kako znate?" upitala je žena ne otkrivajući odgovor.
"Kad ste kupili prvu kutiju, imali ste dovoljno da obavite taj posao, ali ste kupili još. Zašto?" upitao je Raj.
"Ne znam. Jednostavno sam se vraćala", rekla je.
"Niste ih osobito dobro sakrili pa recimo da vam se svidjela pomisao da će ih netko pronaći", predložio je Raj. "Željeli ste dramatičnost. Željeli ste da vas netko primijeti nakon što su vas godinama uzimali zdravo za gotovo."
Žena je zbunjeno zurila u njega. Raj je oklijevao pitajući seje li potpuno promašio. Otrov je prilično logično upućivao na samoubojstvo.
Ne sumnjaj. Blizu si, čuo je Mollyn glas.
Kada ju je upitao da li se osjećala toliko zanemarenom da se poželjela ubiti, rekla je da nije. Jednako je odgovorila i kada ju je upitao je li namjerno zatrudnjela. Tada ju je upitao da li ju je shrvalo to što ju je suprug ostavio istodobno kada je doznala da je trudna.
"Jednostavno sam potištena. Ne biste li mi mogli dati nešto umjesto da mi postavljate sva ta osobna pitanja?" rekla je gubeći strpljenje. Želeći joj dati ono stoje zatražila, Raj je posegnuo za blokom recepata, kada je čuo glas.
Reci joj da laže.
Žena je ispružila ruku čekajući recept. Raj ju je pogledao u oči. "Ne mogu vam ih dati. Niste mi rekli istinu", rekao je. Ona je širom otvorila oči, a Raj je doživio bljesak. "Nasamarili ste supruga. Godinama vas nije mogao dodirnuti, ali ste mu vi rekli da ponovno želite seks, i to često. Kontracepcijske ste pilule držali na vidljivom mjestu, ali ih niste uzimali. Željeli ste zatrudnjeti i upalilo je, a on se razbjesnio i zakleo se da će vas ostaviti."
Zinula je. "Sto to govorite? Zar me optužujete?" upitala je, na izgled duboko potresena.
Reci joj da je sve u redu. Trudnoća je bila ispravna odluka.
"Nitko vas ne optužuje", blago je rekao Raj. "Vaš je motiv bio posve ljudski. Željeli ste jamstvo da ste voljeni. Nije li to ono što opravdano možete očekivati od djeteta?"
Dobro.

Raj je očekivao da će žena biti preneražena ili da će briznuti u plač. Ali ona se nasmiješila kao da je primila duboku utjehu. "Mislila sam da nemam pravo donijeti dijete na ovaj svijet isključivo zbog sebičnih razloga. Sve se izjalovilo. Harry me je zamrzio. A vi kažete daje to u redu?"
"Da."
Opazivši izraz olakšanja na njezinu licu, Raj je u Mollynom djelovanju prepoznao obrazac. Ona je ponovno povezivala ljude. Svi su oni, uključujući i njega, izgubili vezu. Duše su im bile zatrpane slojevima patnje, samoosuđivanja i sumnje. Pokretali su ih gnjev i strah jer nisu poznavali drugi put. Raj je njima, ali i sebi, uz Mollynu pomoć jasno davao do znanja da nisu izgubljeni. Ako on nije mogao doprijeti do njih, Molly je mogla.
Obrazac se nastavio. Majci nimfomanke rekao je da nakratko izađe iz sobe, a kada je izašla, obratio se kćeri.
"Ne boj se", rekao je. "Ti ovdje nisi pacijentica."
"Kako to mislite?"
"Odlazi li tvoja majka psihijatru?" upitao ju je. Djevojka nije odgovorila. "Obitelji Čuvaju tajne i kada to ne bi trebale, katkad zbog toga što se stide", rekao je Raj.
"Užasno se ponaša prema meni!" izlanula je djevojka.
"Pa zato izlaziš svake večeri, čak i krišom. Je li zbog toga zaključila da spavaš sa svima uokolo?" upitao je Raj. Djevojka je žalosno kimnula.
Reci joj da mladić neće ništa riješiti. Jeffrey.
"Imam osjećaj da se oslanjaš na jednog mladića, da smatraš kako će on biti rješenje tvojih problema. Ali neće", rekao je Raj.
"Jeff je dobar prema meni. A ona je gadura", rekla je gnjevno.
"Ali, on nije Član tvoje obitelji, a oboje ste premladi da biste osnovali vlastitu", rekao je Raj.
"A što bih trebala učiniti? Ona ionako misli da sam nimfomanka."
Ohrabri je.
"Morat ćeš biti hrabra. Tvoj otac ne želi igrati svoju ulogu. Njegova je majka završila u umobolnici dok je bio dijete, a sada ne može podnijeti pomisao da tvoju mamu tako iznevjeri. Stoga sve ovisi o tebi. Bit ćemo saveznici, ti i ja. Ti je nenametljivo promatraj tjedan dana, a tada me nazovi ovamo u bolnicu. Ako se nastavi tako ponašati, sljedeći put je povedi sa sobom. Tada ćemo pokušati pronaći lijekove za nju", rekao je Raj.
Možda zbog toga što je bila vrlo mlada ili jednostavno zbog toga što je bila na rubu živaca, djevojka je to prihvatila bez dramatičnih reakcija. Kad je krenula, Raj je opazio da glavu više ne drži pognutu, a u zadnji se trenutak okrenula i zagrlila ga.
Samo je uzdrhtali starac, koji je ispod svojega kreveta vodio bitku proboja, bio previše uplašen da bi Raj mogao doprijeti do njega. Prepisao mu je visoku dozu sedativa i naručio ga na pregled sljedeći tjedan.
Prepun energije kao daje cijele noći spavao, Raj je u podne podigao slušalicu kako bi nazvao Mayu. Habib je provirio kroz vrata. "Ručak?" upitao je.
Raj je čekao da telefon počne zvoniti. "Zauzeto", rekao je.
Umjesto da se udalji, Habib mu je prišao i pritisnuo polugu telefona te prekinuo vezu. "Više nismo na istoj valnoj duljini."
"Nemoj tako govoriti", rekao je Raj, uzrujan drskošću kojom mu je Habib prekinuo vezu.
"Bit ću potpuno iskren", rekao je Habib. "Nitko nije s tobom na istoj valnoj duljini. Trebali bismo raditi kao skupina. To je dio usavršavanja." Habib se namrštio. "Nemoj mi reći da si prezaposlen. Ovo je psihijatrija, prijatelju, sjećaš li se?"
"Da."
"Tada pođi sa mnom na ručak da možemo porazgovarati o tvojem stanju, koje bi moglo biti nezdravo veselo", rekao je Habib. "Iako sumnjam u to."
"Sa mnom je sve u redu", rekao je Raj.
"U tvojoj situaciji, rekao bih da po tom pitanju nisi u pravu", rekao je Habib.
"Zar misliš da sam poremećen i da to skrivam? Zašto bih tako postupio?" upitao je Raj susprežući gnjev.
Habib je rekao: "Ti ne živiš u normalnom svijetu ako to još nisi primijetio. Ovo je psihijatrijski grad. Zaboravi privatnost i dostojanstvo tugovanja.

Mi ovdje jedni drugima otkrivamo sve svoje osjećaje. Sasjeckamo ih na komadiće i iz tih komadića otkrivamo ustrojstva svojih pacijenata zato što u njima opažamo nagovještaje samih sebe. Iz toga se ne možeš izvući."
"Je li te netko poslao? Jesi li zato došao?" upitao je Raj.
"Nitko me nije morao poslati. Ti si me pozvao svojim ponašanjem", rekao je Habib. "Pogledaj se! Tako si omamljen da se pitam što govoriš svojim pacijentima. Nastaviš li ovako, bit ćeš suspendiran, čovječe." Raj gaje pustio da govori. Sa svakom njegovom riječju udaljenost među njima se povećavala i to je bilo u redu. Odsada mu je bio potreban samo jedan prijatelj.
"Nisam ti došao pokvariti veselje", rekao je Habib. "Ali, nedavno sam gledao tvoje kartone. Previše upućuješ. Pacijentima daješ smjernice, a oni tada govore ono za što znaju da želiš čuti."
"Moji su kartoni sasvim u redu. Pokaži mi gdje sam pogriješio", rekao je Raj na rubu gnjeva.
"Bože!" Habib je odmahnuo glavom i otišao ne odgovorivši. Raj je sjedio na stolcu i čekao da se valovi gnjeva povuku. U ruci je još uvijek držao telefonsku slušalicu. Čekao je znakove sumnje, abudući da se nisu pojavili, ponovno je nazvao. Maya je podigla slušalicu nakon stoje telefon tri puta zazvonio.
"Pronašao sam Sashu", rekao je.
"Sinoć u baru? I?" rekla je Maya s olakšanjem, ali i s oprezom.
"Pronašla je nekoga s kim živi, drugi dom, barem mislim. Doimala se dobro. Čini mi se da uzima lijekove."
"Hvala Bogu." Raj je osjetio kako ga je s druge strane telefonske linije zapljusnuo topao osjećaj. "Kad se vraća?"
"O tome još nismo razgovarali. Želio sam je samo promatrati", lagao je Raj. Priču o Sereni i o vlastitim pitanjima odlučio je zadržati za sebe.
"Smijem li nešto primijetiti?" upitala je Maya.
"Izvoli."
"Kad sam otišla, bio sije spreman ugrabiti iz čistilišta, a sada sije odlučio promatrati?"
"Kad sam vidio da je dobro, zaključio sam da je ne bismo smjeli uznemiriti. Došao sam neočekivano. Mogla je pobjeći. Situacija je osjetljiva."
Raj je čekao. Smatrao je da zvuči uvjerljivo. Maya se smekšala. "Važno je da nije zakoračila u provaliju. Nismo je izgubili", rekla je.
"Točno. U pravu si."
"Hoćemo li, dakle, proslaviti? Nisam baš odabrala pravu riječ, ali znaš što želim reći", rekla je Maya nesigurno. "Ako si raspoložen."
"Naravno, u redu", rekao je Raj, ne posve siguran u svoju odluku.
Dogovorili su se da će se sastati u subotu uvečer. Netom prije no što je završio smjenu, Clarence je zatekao Raja pokraj aparata s napicima i slatkišima.
"Hej", rekao je Clarence tražeći kovanice u džepu bijelog ogrtača.
"I ti sudjeluješ u potjeri?" upitao je Raj.
"Ovisi", odgovorio je Clarence, koji inače nije izbjegavao izravne odgovore. "Neki smatraju da ideš u krajnosti."
"Želiš li time reći da nastojim prebrzo izliječiti svoje pacijente? Katkad vjerujem da ovdje nitko ne vjeruje u napredak", rekao je Raj.
"Napredak ne možeš ostvariti silom."
"Što bi to trebalo značiti?"
"Da svaki pacijent na ovom odjelu na umu ima samo jedno, a to nije oporavak. Na umu im je samo bijeg. Oporavak zahtijeva mukotrpan trud, mnogo je lakše pobjeći. I mnogo ugodnije. Što ti misliš o bijegu?" upitao je Clarence.
Raj je oklijevao. Clarence ga nije želio pritisnuti, već se samo želio uvjeriti da Raj ne bježi. Bijeg u terapiji donosi najviše teškoća. Psihijatar u tom slučaju smatra da ima osobnu misiju i moć izliječiti pacijenta pa se predaje zamisli da je sveznajuć i svemoćan. Usto je još uvjeren da samo on može pronaći čarobne riječi koje će izliječiti poremećeni um.
"Ja nikoga ne prisiljavam", rekao je Raj pazeći da tonom ne prekorači granicu uvažavanja. "Možda sam s pacijentima malo prisniji od drugih. Mi ne moramo biti suzdržani polubogovi. Ja se rado približavam svojim pacijentima."

Clarence ga je netremice gledao. "Sada ni s kim ne bi trebao biti prisan", odrezao je. "Nisam to tako mislio."
"Ne otvoreno, ali, pacijenta se može usmjeravati na više načina. Terapija ne služi zadovoljenju tvojih potreba. Ja sam na tvojoj strani i ne ogovaram. Ali, obojica znamo da trenutno nisi osobito stabilan." Ton mu je bio blaži, a ruka mu se našla na Ra-jevu ramenu. "Budi pažljiviji u procjeni, to je sve. Sa sigurnošću ti mogu reći da u tome trenutno nisi objektivan. A sada mi dopusti da te počastim bljutavom kavom." Ubacio je kovanice u aparat i podigao šaku spreman udariti po njemu ako ne kliznu.
Kad se Raj napokon vratio kući, zaspao je dubokim snom. Probudio se za deset sati, a njegovu zanosu više nije bilo ni traga. Kroz rolete je dopirala blaga, siva svjetlost. Nakon što se obrijao, na telefonskoj je tajnici pronašao poruku koju je očito prespavao. Bila je to Serena. "Dušo, jesi li tu? ... U redu, reći ću ti. Rekla sam našoj prijateljici da bi se trebala vratiti u školu i ponovno se prilagoditi. Vrijeme je. Ona te vjerojatno neće nazvati, ali ako te ipak nazove, mislim da bi trebao znati da je djetetov otac netko iz škole. Mislim da mu je ime Barry. Ona kaže da je samo s njim spavala dok je lutala ulicama, ali to ne mora biti tako. Ne zna u kakvom je stanju bila cijelo vrijeme."
Sekretarica se isključila na kraju vrpce prije nego što je Serena uspjela dovršiti, no nije ponovno nazvala. Raj je shvatio da nema njezin telefonski broj, a vijest je bila prilično važna. Razmišljao je o njoj dok se odijevao i pripremao za susret s Mayom. Trebali su se sastati u jednom od indijskih restorana u Pedeset i šestoj ulici, gdje su se sastajali i prije no što ju je Raj ostavio.
Kad je ušao u restoran, opazio je kip Ganeša obavijen svjetlima u boji, sa sudom koja je blistala crvenim i zelenim sjajem. Do tada uopće nije bio svjestan blagdana. Maya je ustala od stola u kutu i mahnula mu. Tijekom večere doimala se opušteno. Ni jednom nije spomenula Molly niti se dotaknula Rajevoga gubitka, čekajući da on progovori o tome. No, kad je Raj progovorio o Sashi i rekao da bi trebali ponovno posjetiti Barryja, bila je vrlo zabrinuta.
"Mislila sam da si prošli put bio pregrub prema njemu," rekla je, "ali čini se da nisi."
"Barry je neće podržati. Najbolje čemu se možemo nadati jest da će odmah popustiti i priznati daje dijete njegovo, osobito ako je istina daje s njom spavao samo jednom", rekao je Raj. Već je zamišljao mučne rasprave, a možda Čak i sudsku intervenciju. Njezina joj psihoza neće ići na ruku, a ako njezini gnjevni roditelji zatraže sudski nalog za uzimanje uzorka Barryjeve DNK kako bi dokazali očinstvo, svaki će imalo sposoban odvjetnik opovrgnuti Sashinu priču. Raj nikako nije uspijevao sastaviti vjerodostojnu priču o Sashinom seksualnom životu.
Iz restorana su izašli prije deset sati, a Maya je željela vidjeti drvce u Rockefellerovom centru. Raj je popio čašu vina na prazan želudac, a kada gaje Maya primila za ruku, nije je pustio. Dok su šetali Petom avenijom, Rajeva su osjetila bila preplavljena blještavom svjetlošću blagdanskih lampica. Prepun života, grad mu je nečujno postavljao pitanje: zašto vjeruješ da postoji druga stvarnost? Raj je poznavao izreku o mnogim pozvanima i malobrojnim izabranima. Zašto su izabrani trebali biti sretnici? Clarence je svojim upozorenjem o njegovoj narušenoj sposobnosti prosuđivanja nagovijestio mogućnost nevolja.
Kad se nagnuo preko ograde i na klizalištu opazio klizače, njihovo gaje kruženje potaknulo na razmišljanje.
"O čemu razmišljaš?" upitala gaje Maya.
"Razmišljao sam o duši. 0 tome kako duša možda putuje u krug, jednako kao i oni." Pokazao je na klizače. "Neprestano osječam kako se iznova ponavljaju isti obrasci. Svakoga dana činim nešto drugo, izgovaram druge riječi, razbijam glavu drugim mislima. No, što ako me duša vodi u krug, ako me neprestano vraća nečemu što bih trebao spoznati?"
"To je prva indijska zamisao koju sam od tebe čula", primijetila je Maya.
Bila je u pravu. U Indiji duše ne putuju ravnocrtno. Iako se Raj nikada nije vratio u Indiju, u njegovu su umu ponovno izronile stare pouke iz djetinjstva. Sjetio se da duše nisu strijele koje osoba svojim postupcima odašilje prema raju ili prema paklu gdje će zauvijek ostati. Duše su zapravo nalik pticama koje kruže ponad raznih životnih pustolovina. Nema vječnog prokletstva ili vječne nagrade. Kad se život privede kraju pa se dobro i loše zbroje, duša neznatno mijenja svoj put. Ponirući u dubinu ili vinuvši se u visine, ona se ponovno vraća životnim poukama.
Takvo vjerovanje nudi ponovne prilike. Ni jedan postupak nije toliko jedinstven da se ne ponavlja mnogo puta, sve dok duša iz njega ne iscijedi i posljednju kap soka.

Je li to pohlepa ili jednostavno temeljitost? Možda je istina da naše biće u svojim dubinama poznaje istinu. Živimo predugo da bismo vjerovali u konačne ishode. Poput klizača koji se sudaraju i mimoilaze na svjetlucavom ledu, jedan kratak krug kližu držeći se za ruke, a potom se razilaze, duše lete zajedno i zasebno. Nitko nikomu nije nepoznat. Nitko nikomu nije stranac. Ples je vječan, a mi možemo odlučiti samo o tome koliko ćemo vremena provesti s partnerima koji nas privlače.
"Dosta mije. Hladno je", rekao je Raj, ravnodušan prema razočaranju koje je opazio na Mayinu licu. Nije joj želio davati nadu jer je još bilo obećanja koja je morao ispuniti. Okrenuo se od ograde i osjetio blagu vrtoglavicu pa zbog toga nije vjerovao svojim očima kada je vidio Molly kako mu prilazi. Na sebi je imala crni vuneni kaput s ovratnikom od lisičjeg krzna – jednim od malobrojnih majčinih odjevnih predmeta koje je Molly nosila.
Zašto sada? pomislio je.
Zbog nje, Molly je gledala Mayu koja je, čekajući Raja, tapkala od hladnoće. Sto je s njom? Trebali biste biti zajedno. Ona je za tebe sreća i budućnost, rekla je Molly.
To nije istina. Ti si moja sreća.
Rekla sam ti da sam se nagodila. Tako sam došla ovamo, a ono što naučiš od mene, proživjet ćeš s Mayom.
Raj je odmahnuo glavom, duboko uznemiren. Mi smo zajedno zato što smo obećali da ćemo zauvijek biti zajedno.
To se neće promijeniti. Budi strpljiv i vidjet ćeš, rekla je Molly.
Raj je pojurio prema njoj kao da Maye nema. Osjetio je kako ga je povukla za rukav.
"Nemoj pobjeći", rekla je Maya. "Zašto tako izgledaš?"
"Pusti me. Ne trebam te", otresao se Raj nastojeći se osloboditi.
"Možda ti je potreban netko tko će te podsjetiti stoje stvarno. Nisam slijepa. Misliš na nju. Neprestano ti se privida, a tako se nećeš oporaviti." Iako vrlo obazriva, Maya je te riječi izgovorila odlučno, bez osjećaja krivnje.
Raj je osjetio kako mu se grudi nadimaju. "Tko si ti da bi mi govorila što je stvarno?" ispalio je. "Znam što želim."
"U redu", rekla je Maya. "Usredotoči se na nemoguće ako tako želiš, ali, morat ćeš preboljeti. Ja se samo mogu nadati da ćeš to uspjeti."
Bilo je to najuvjerljivije stoje rekla otkako su prekinuli. Raj se našao u vrtlogu zbunjenosti. Maya mu se približavala upravo kako je Molly predvidjela.
"Znam da misliš kako si u pravu", promrmljao je iako time nije rekao ništa.
"Dakle, istina je da si upravo nešto vidio? To je u redu", rekla je Maya. Raj nije odgovorio pa je nastavila. "Ja ti ne želim oduzeti osobu koju si volio. Kako bih to mogla? Molly za mene nikada nije bila stvarna pa mi zapravo nismo neprijateljice. To ti je jasno, zar ne?"
Raj je zurio u nju kao daje lutka koja govori. Na posljetku je rekao: "Ono što jeza tebe nestvarno, za mene je previše stvarno."
Želeći ga smiriti ili ga zadržati pokraj sebe, Maya je promijenila pristup. "Nakon što sam se rodila, moja je obitelj u Indiji ostala dovoljno dugo da bih upamtila svoju dadilju. Bila je starija od svih dadilja koje su radile za susjedne obitelji, žilava starica. Mislim da se brinula za moju majku, a možda Čak i za njezinu, tko zna? Bila je vrlo praznovjerna, a kada bi se našla u teškoći, rješenje bi potražila u hramu. Moja joj se majka nije mogla suprotstaviti pa me je dadilja tako vodila sa sobom kada je njezina nećakinja oboljela od trbušnog tifusa ili je njezinu susjedu pretukao suprug. Ali, lagala je. Nismo odlazile u hram, već na groblje. Takvo mjesto nisam mogla ni zamisliti budući da se Hindusi ne pokapaju na grobljima. Posjela bi me na pločnik groblja, oko mene kredom iscrtala krug i ozbiljno me upozorila da će me demoni živu pojesti ako iskoračim iz kruga. Bila sam na smrt uplašena, a u njezinoj sam nenazočnosti uglavnom plakala. Ona se uvijek vraćala s odlučnim izrazom na licu. Dobila je odgovor.
Jednoga dana, kada sam bila dovoljno dorasla, radoznalost je nadjačala strah. Kad je otišla, izašla sam iz kruga i krenula za njom. Groblje je bilo vrlo zapušteno, čak i za Indiju, a posvuda uokolo bilo je svega i svačega što čovjek uopće ne bi želio vidjeti. Na trenutak sam je izgubila, a tada sam je opazila kako kleči medu oronulim nadgrobnim spomenicima i razgovara sama sa sobom. Tiho sam joj prišla i položila ruku na rame. Ona je vrisnula. Tada sam u djeliću sekunde ugledala one od kojih je primala odgovore.

Od njezina sam vriska i sama poskočila, a kada me je dobro izgrdila i počupala za kosu, bila je sigurna da sam ih i ja vidjela. Mislim da joj je bilo drago. Nakon toga je bila mnogo bolja prema meni. Zavjetovale smo se da nećemo reći mojim roditeljima i ja to nikada nisam učinila."
"Mislio sam da zagovaraš stvarnost", rekao je Raj. "Želiš me potaknuti da se vratim u stvarnost s onog mjesta na koje sam, prema tvojem mišljenju, otišao."
"Da," rekla je Maya, "ali bi krug mogao biti širi no što misliš. A i ja bih mogla biti dovoljno hrabra da iskoračim iz njega."
"Ah."
Nakon što je Mayu ostavio na postaji podzemne željeznice, Raj nije mogao zaspati. Ležao je budan i zurio u strop. Bili su mu potrebni sati da se oporavi od šoka koji je doživio kada je istodobno vidio Molly i Mayu. Izuzev one noći kada je s Mayom otišao u kazalište, Raj ih je uspješno držao na udaljenosti. Tako sije olakšavao savjest iako nije mogao izbrisati istinu. Volio ih je obje, a obje su i dalje bile jednako žive.
Osoba zdravog razuma rekla bi da se Raj nalazio u nemogućoj situaciji. Čovjek ne može voljeti dvije žene od kojih je jedna duh. Ali, i Maya je na neki način bila duh. Čak i kad bi je Raj uspio vratiti, prošlost ne bi bilo moguće oživjeti. No, ako bi se potpuno predao Molly, ona ne bi mogla biti njegova.
Rebra roleta propuštala su zrake hladne zimske mjesečine na krevet. Rajev je um mahnito tražio rješenje. Samo je Molly imala ključ, ali nju nije mogao pronaći. Koliko je sati prošlo? Šest, osam? Nije se ponovno pojavila. Kad se Raj okrenuo prema unutra ne bi li začuo njezin glas, čuo je samo vrtloženje vlastitih misli. U tami nije bilo nikoga i ničega osim hladne mjesečine koja se polako primakla njegovu licu.
U četiri sata ujutro napokon je ustao iz kreveta uvjeren da ga samo jedna osoba može razumjeti. Vani je puhao ledeni vjetar, a Raj je tapkao na mjestu sve dok nije došao autobus. Sat vremena kasnije, dok se kroz studen probijao prema vratima Serenine kućice, Suncu je do svitanja trebalo još punih sat vremena. Čučnuo je na stepenicama ne bi li sačuvao što više tjelesne topline i čekao. Nije želio pokucati sve dok unutra ne opazi znakove života. Kad mu je Serena, ogrnuta svojim starim ogrtačem, otvorila vrata, bio je potpuno promrzao. Odvela ga je u kuhinju.
"Ako kaniš umrijeti zbog ljubavi, mogao bi prije toga napuniti želudac", rekla je.
"Samo kavu." Čim ju je vidio, Raj je živnuo duhom. Nisu sjeli za šank, već za jeftin stol u blagovaonici.
"Vidio sam je", započeo je Raj. "Više puta. Obraća mi se riječima."
"Što ti govori?" upitala je Serena.
"Poučava me. Najčešće kad sam s pacijentima. Vodi me prema nečemu."
"Prema iscjeljenju", mirno je rekla Serena, "ako imaš sreće." "Kako to misliš?" upitao je Raj.
"Duhovi ne vode iscjeljenju, ali, ako ona nije duh, tada bi se moglo događati nešto vrlo važno i ispravno."
Raj joj je očajnički želio vjerovati, ali se kolebao. "Postaje sve složenije. Maya, moja bivša zaručnica, počinje sumnjati. Ne mogu se otvoriti i reći joj, ali ako joj ne kažem..." Glas mu je utihnuo.
"Pusti je neka sumnja", rekla je Serena. "Ovo je napredak."
"Prema čemu? Potpuno sam izvan sebe. Čini mi se da sam stvaran samo dok je Molly u meni, a tko bi u to povjerovao?"
"Svi oni koji su ikada u životu duboko voljeli", odlučno je rekla Serena. "Milijuni ljudi žarko žele stupiti u vezu s nekom preminulom osobom i ponovno razgovarati s njom. Tebi se to dogodilo. Zato moraš biti pozoran i otkriti razlog." Raj je šutio.
"Shvaćam", rekla je Serena. "I dalje si opsesivan. I dalje je želiš vidjeti. Neprestano je želiš viđati."
"Da, potpuno točno." Raj nije oklijevao; druga je mogućnost za njega bila tek praznina koju je nekoć popunjavala Molly.
Serena je rekla: "Želiš li se useliti k njoj? Što ako počne koristiti tvoju četkicu za zube ili očijukati s drugim preminulim momcima?"
"Misliš da se zavaravam", rekao je Raj.
"Ne želim ti ništa oduzeti", odgovorila je Serena. "Imaš pravo dobiti ono što želiš." Da to nije dodala, Raj bi ustao od stola i otišao. No, prihvatio je ponuđenu mrvicu.

"To je ono što želim," rekao je uvjereno, "čak i ako zbog toga zapadnem u krajnji očaj. Čak i ako se budem morao odreći svega."
"Zašto si tako nerazborit?" oštro je rekla Serena. "Sve to jadikovanje i zaljubljenost u tamu. Sve to samosažaljenje. To se tako ne radi."
"Kako se radi?" upitao je Raj nastojeći smiriti svoj osjećaj iako je bio poput kamiona koji juri nizbrdo.
"Molly zna," rekla je Serena, "pod pretpostavkom da imaš sreće i da ona doista jest ono što vjeruješ da jest."
Ustala je i čvršće se omotala ogrtačem. "Potrebno je neko vrijeme da se kuća zagrije. Bi li ostavio kavu i pojeo nešto dok se odijevam?"
Raj je kimnuo i ušao u kuhinju, ali nije mogao jesti-nekoliko minuta kasnije stajao je na hodniku, pred vratima Serenine spavaće sobe. Tišinu je samo povremeno prekidalo šuškanje s druge strane vrata. Čuo je kako je ispustila cipele na pod. Vjerojatno je sjela da se našminka. Ispod vrata se provukao dašak parfema. Raj se prisjetio što je Molly rekla o Mayi.
Trebali biste biti zajedno. Ono što naučiš od mene, proživjet ćeš s Mayom.
Molly mu je otkrila rješenje, ali Raj nije uspijevao odgonetnuti njegovo značenje. Odvukao se natrag u dnevnu sobu i sjeo u isti, pohabani naslonjač u kojemu je Sasha sjedila. Kad je izašla iz sobe, Serena je sjela na kauč nasuprot njemu i promotrila ga.
"Rekao si da ti Molly govori o tvojim pacijentima. Je li u pravu?" upitala je.
"Jest. Prema njihovim reakcijama rekao bih daje potpuno u pravu", rekao je Raj.
"Kako to objašnjavaš?"
"Ne mogu to objasniti. To me zbunjuje čak i dok činim i govorim ono na što me upućuje", rekao je Raj.
"To je dobro", primijetila je Serena. Podigla je ruku prije no što se Raj uspio pobuniti. "Dok sam bila mala, poznavala sam staricu, Ameliju Sanchez, koja je obje noge slomila u nezgodi s ribarskim čamcem. Godinama je bila vezana za kuću pa je prilično uvenula sjedeći na suncu sa štakama pri ruci i čekajući da joj svijet donese nešto dobro. Suprug joj se utopio u istoj nezgodi pa je jela uglavnom ostatke koje bi joj djeca donijela kada bije se sjetila.
Ti si obrazovan čovjek i ne zanima te komunikacija s duhovima. Umjesto toga, ti želiš nemoguće. No, u mojem su selu ljudi bili posve zadovoljni s duhovima. Usamljena je Amelia na neki način postala čudotvorka pa su joj počeli dolaziti svi oni koji su željeli razgovarati s preminulim rođakom, čak i ako ih je svećenik mogao vidjeti. Svi, osim moje majke koja se tome smijala govoreći kako ne može vjerovati da netko može biti tako praznovjeran. 'Vidjela sam kako ta starica izvlači informacije o svemu', rekla bi moja majka. 'Prikuplja sve glasine, a tada ih tobože prenosi od mrtvih. Smiješno.'
Ali nitko nije znao da sam i ja vidjela duhove pa sam bila uvjerena da Amelia ne laže. Ne kažem da nikada nije ubacila i pokoju sočnu pojedinost kako bi bila sigurna da će joj se publika vratiti. Duhovi su zapravo vrlo nesretni. Oni odbijaju prihvatiti milost smrti. I oni su također opterećeni očekivanjima. Očekuju da će se vratiti ili reći nešto važno što se prije nisu sjetili reći. Neki se samo žele osvetiti. Takvi se najčvršće vežu za ovaj svijet jer se plaše poći u nepoznato.
Dugo sam čuvala svoju tajnu te hodala uokolo s prženim bananama i listićima osušenoga kokosa kako bih mogla sjesti pokraj stare vještice i slušati što govori ljudima. Jednom sam prišla svojoj majci i rekla: 'Nisi u pravu. Amelia doista razgovara s duhovima. No, donekle si ipak u pravu jer su to samo naklapanja, ali naklapanja s drugog svijeta iako to ništa ne mijenja.' Nakon toga se više nisam vraćala."
"Bila si vrlo samovoljno dijete", rekao je Raj.
Serena se nasmiješila. "Malo se toga promijenilo. Tada sam odlučila da nikada neću biti usamljena poput Amelije Sanchez i da nikada neću pokraj vrata čekati da mi svijet donese odgovore. Odlučila sam da se neću vezati za prošlost. Oslobodila sam se očekivanja, odustala sam od nerazboritih nada, izgubila sam strah od nepoznatoga. Ali, ništa od toga nije neobično."
"Jest, neobično je. Podcjenjuješ se", rekao je Raj.
"Ne, neobično je vezano za smrt. Promotrila sam je bez straha i uvidjela da smrt nije svršetak. Smrt je trenutak u kojemu prestaju razočaranja i u kojemu se otvara nešto veličanstveno - potpuno nepoznato. Kad bih mogla, izašla bih pred milijune ljudi i viknula: 'Ne bojte se! Smrt je skok duše.'

Ali među okupljenima vjerojatno ne bi bili oni koji bi to razumjeli." Posljednje je riječi izrekla bez ironije ili žaljenja. Za nju je to bila tek činjenica koju je potrebno prihvatiti.
Dok ju je slušao, u Rajevu se umu pojavila predodžba. Vidio je kako ljudi mile u mraku, svaki sa svojom baterijskom svjetiljkom. Bili su u umjetničkoj galeriji, a kako su se kretali od slike do slike, svjetiljka im je ograničavala vidokrug tako da su odjednom mogli vidjeti samo jednu sliku. Tako im je promicala cijela prostorija čiji su zidovi bili prepuni remekdjela.
Tada je spoznao. Život je umjetnička galerija. Ja imam samo svjetiljku, a Molly može vidjeti cijelu prostoriju. To je bio skok njezine duše.
"Mogao bih ti odgovoriti na pitanje", rekao je Raj. "0 tome kako Molly shvaća moje pacijente. Ona ih promatra u cjelini, sve njihove dijelove odjednom. Smrt joj je dala široko kutan vid."
Serena je kimnula. "I zato sam uvjerena da ona nije duh. Ti si mi to dao naslutiti. Sada moraš načiniti sljedeći korak i prestati je promatrati samo kao ženu koja te voli."
"Što?" upitao je Raj osjetivši tjeskobu.
"Morat ćeš je početi promatrati kao dušu", rekla je Serena. Raj je ustao i opazio da se žuto jutarnje sunce podiglo u razinu njegovih očiju. Zacijelo je sjedio puna dva sata. "Od mene tražiš svojevrsnu predaju", rekao je. "Tražiš daje se odreknem iako sve u meni žudi za njom. Ne mogu ti ništa obećati. Ona je za mene i dalje žena bez koje ne mogu živjeti. Ali barem ne vidim duhove. U tome se slažemo."
Serena se glasno nasmijala, a Raj je osjetio kako su mu se vrhovi ušiju zažarili. "Dušo, nevolja nije u viđenju duhova", rekla je. "U tvojem slučaju, nevolja je u tome što s njima ne možeš voditi ljubav."
Kada je Raj u deset sati izašao iz dizala i ušao u paviljon, na zidovima je opazio krv. Ni tri metra od recepcije, golema crvena mrlja započinjala je u visini grudi i spuštala se sve do poda.
"Claudia", rekao je neki glas. Bila je to Mona koja se iz nekog razloga nije doimala užasnutom. "Opet se razbacivala limenkama, ali ih je ovaj put prethodno otvorila. Zgodno. Juha od rajčice. Dođi sa mnom."
Raj je krenuo za njom u Claudijinu sobu. Claudia je remenima bila vezana za krevet, a njegov je dolazak dočekala strahovitim krikom. Mahnito je okretala glavu. Pokušavala se osloboditi gumenog tampona koji joj je Mathers pričvrstio preko usta.
"Nitko vas nije ozlijedio niti će vas itko ozlijediti", smireno je rekao Mathers. "Imali ste napadaj, shvaćate li?" Pogledao je preko ramena kada mu se Raj približio.
"Gad! Zločinac!" vrištala je Claudia.
"Ne bih vam ga ponovno stavio", rekao je Mathers, "da nisam prisiljen zaštititi vas od same sebe."
"Nećeš ga uopće staviti", ljutito je rekao Raj. "Ovdje sam, Claudia. Sve će biti u redu." S druge strane kreveta spremno su stajali bolničar i sestra. Svi su bili potpuno usredotočeni na pacijenticu.
"Gade!" vrištala je Claudia ne obraćajući pozornost na Raja.
"Doktore Mathers, biste li izašli?" rekao je Raj uputivši mu pogled koji nije dopuštao suprotstavljanje. Mathers je tiho izašao iz sobe te sa sobom poveo sestru i bolničara. Raj u tom trenutku nije obraćao pozornost na medicinsku situaciju. Bio je previše šokiran Claudijinim stanjem. Njezine izbuljene i širom otvorene oči okretale su se u različitim smjerovima kao u podivljalog konja. Na mjestima iščupanih pramenova kose ostalo je ogoljelo, sivkasto vlasište. Doimala se dvadeset godina starijom.
"Ovdje sam", ponovio je Raj. Dao joj je malo vremena da ga prepozna, a kada se zagledala u njega, otkopčao joj je remen oko zapešća. Na njezinoj su se podlaktici isticale kvrge kao da će svakog trena prsnuti, ali su se mišići tada opustili. Raj je otkopčao i drugi remen te sjeo.
"Je li svjetlost prejaka?" upitao ju je kako bi procijenio koliko je u dodiru sa stvarnošću. Claudia se namrštila i odmahnula glavom. Raj je ipak prigušio svjetlost. "Tko bi rekao", šapnuo je.
Njihov je razgovor ostao na tome sljedećih pet minuta. Claudia je stisnula zube i uporno zurila u strop.
"Vraga sara imala napadaj", na posljetku je rekla glasom na granici vriska. "Trebao si biti ovdje!"
"Volio bih da sam bio."
Njegov pomirljiv ton zaustavio je bujicu gnjeva pa je uslijedilo pet minuta tišine. Tada je Claudia rekla: "Ovaj put sam se brzo vratila."
"Rekordno brzo", primijetio je Raj pazeći da ničime ne pokaže neodobravanje. "Mislio sam da ste otišli na produženi vikend ili ste ovaj put trebali izaći na cijeli tjedan? Nešto se dogodilo."

"Moglo bi se tako reći." Claudia je podigla ruku da zagladi kosu kada je osjetila ogoljelo mjesto. "Bože!" ogorčeno je promrmljala.
"Sjećate li se što vam se točno dogodilo?" upitao ju je Raj.
"Dogodio mi se prokleti Stanley Klemper prije otprilike dvadeset i šest godina", viknula je. "Ali, ovo je najgore. Ovo ne mogu sakriti." Nečega se maglovito prisjetila, a glas joj je zadrhtao. Pretvorio se u šapat prožet dubokom, gotovo neizdrživom tugom. "Najgore do sada."
"Zbog čega ste se posvadili?" upitao je Raj.
"Zbog tebe", rekla je Claudia.
"Zašto zbog mene?" upitao je nastojeći sakriti iznenađenje.
"Ne sviđa mu se to što me pokušavaš promijeniti. Kaže da psihijatri samo guraju nos u tuđi posao i uništavaju živote. Pokušala sam mu se suprotstaviti, a on je podivljao."
"Nasilje može biti vrlo zastrašujuće," rekao je Raj, "ali želite li se promijeniti čak i ako se Stanley tome protivi?"
Kimnula je. Iako je bila uplašena i uzrujana, u očima joj se čitalo povjerenje. Raj je vjerovao, ili je želio vjerovati, da taj događaj nije značio korak natrag. "Ako me Stanley smatra problemom," rekao je, "tada je to zbog toga što se osjeća ugroženim. On o vama ima različite predodžbe. Jedna od njih je žena koju je oženio, druga je žena koju može nekažnjeno varati, a treća je žena koju želi voljeti, ali ne zna kako. Osjeća se krivim, a na vama se iskaljuje zbog toga što je to jedini način da se suoči s tim osjećajem."
To ne vodi nikamo.
Što? pomislio je Raj.
To ne vodi nikamo.
Srce mu je stalo. Molly. U sebi je jasno čuo njezin glas. Njegov je odgovor bio tako silovit, osjetio je takvu mješavinu ushićenja, olakšanja i zahvalnosti da je na trenutak zaboravio na Claudiju. Ona gaje pozorno slušala, a kad su joj njegove riječi doprle do svijesti, vidljivo se smirila.
"Stanley kaže da neće biti dobro ako te nastavim viđati", tužno je rekla. "Znam da se ne smijem oslanjati na tebe..." Glas joj je zamro i ponovno je nastupila duža tišina.
"Uvijek se možete osloniti na mene", rekao je Raj, ali je u mislima bio daleko.
Slušaj me, rekao je Mollyn glas, a Raj je u njemu čuo prizvuk smijeha. To ne vodi nikamo jer Stanley ne postoji!
Raj je bez riječi zurio u Claudiju koja nije obraćala pozornost na njega. Prstima je dotakla ogoljelo mjesto na vlasištu, a tada ih brzo odmaknula.
"Moram se oporaviti", promrmljala je gotovo u polu snu. Raj je smjesta otišao. Još uvijek je mogao čuti Mollyn smijeh, no sve se ostalo izmiješalo u kovitlac. Dok je žurno koračao hodnikom, tijelom su mu strujali osjećaji gnjeva i poniženja.
"Doktore Rabban?" rekao je muški glas.
Raj je u umu vidio Claudiju obavijenu koprenom. Lice i tijelo bili su njezini, a riječi koje su izlazile iz njezinih usta odgovarale su onome što je želio čuti. Ali, ona se poigravala njime kako bi sačuvala tajnu. Zašto?
"Trebao bih razgovarati s tobom, ako nemaš ništa, protiv."
Ponovno gaje prenuo isti glas. Pred njim je stajao Halverson i stavio mu ruku na rame. "Imaš li malo vremena?" upitao je. "Da, oprostite, zamislio sam se."
Raj je osjetio da je Halverson želio prošetati s njim hodnikom pa su to i učinili. Isprva je Raj mislio samo o tome kako bi se izvukao i upitao Molly o prevari koju mu je upravo otkrila.
"Misliš li daje to bilo pametno?" upitao je Halverson.
"Što?"
"Zbližavanje s gospođom Klemper. Ta tehnika nije valjana pa sam zabrinut." Glas mu doista nije zvučao prijeteće, već zabrinuto. Glasine o Rajevoj narušenoj sposobnosti rasuđivanja su se proširile. Zacijelo je to posrijedi.
"Mislim da je razumijem", oprezno je rekao Raj.
"Kako tada objašnjavaš njezin iznenadan silovit napadaj?" upitao je Halverson.
"Kod kuće je doživjela žestoku svađu i...", naglo se zaustavio uvidjevši da bi sve što je rekao o Claudiji moglo biti potpuno netočno. "Moram joj postaviti još nekoliko pitanja", rekao je.

"Zašto bi vjerovao njezinim odgovorima? Ona je previše zainteresirana za tebe. Umjesto da to uvidiš i zaustaviš, ti si to, kako se čini, potaknuo. Neki bi te mogli smatrati odgovornim za ovo što se upravo događa."
Iako su i dalje jedan uz drugoga Šetali hodnikom, Raj je krajičkom oka opazio da Halverson nije samo zabrinut. Obuzdavao je gnjev.
"Da bi spriječio prepuštanje pacijenata uobrazilji," rekao je glasom u kojemu se sve jače osjećalo optuživanje, "psihijatar mora poznavati razliku između uobrazilje i stvarnosti. A ti čak ni ne znaš ima li ta žena halucinacije. Ako ona nije tebe uvukla u svoj izmišljeni svijet, tada si ti nju uvukao u svoj. U prvom slučaju to možemo pripisati naivnosti i nedostatku iskustva. Neiskusnost je potpuno u redu. Ali, ako je posrijedi ovo drugo, tada to smatram pravim zločinom."
Raj je bio svjestan da ih promatraju. Koliko god daje Halverson rijetko gubio strpljenje, bilo je gotovo nezamislivo da to učini izvan svojega ureda.
"Još uvijek ne znam što je posrijedi", tiho je rekao Raj.
"Ne znaš?" Halverson mu je pred nosom mahao kartonom. "Jesi li se uopće potrudio razgovarati s tom ženom i doznati osnovne podatke?"
"Jesam, naravno."
"Jesi li?" Halverson je otvorio prvu stranicu. Svojim dugim prstom pokazao je rečenicu na dnu. "Vidiš li to, doktore?" upitao je Halverson. "Stanley ne postoji!"
Glas mu je sada jasno odražavao gnjev. "Suprug joj je prije pet godina zbog multiple skleroze završio u invalidskim kolicima i preminuo 10. travnja prošle godine."
Raj je mogao reći: "Znam." Mogao je prihvatiti odgovornost za pogrešku i priznati da ju je počinio zbog nedostatka iskustva, no znao je da je taj trenutak prijeloman. Pogreška je imala važnost samo ako je prihvaćao Halversonov način razmišljanja, no to više nije bilo tako. Molly se više nije smijala. Samo gaje s ljubavlju promatrala.
Rajeva je šutnja zatekla Halversona nespremnog. Uzmaknuo je. "Svi mi griješimo," rekao je, "ali ti si uvučen, a to se događa samo ako psihijatar želi biti uvučen. Slažeš li se?" Raj je kimnuo; bilo je očito da se Halverson smirio.
"Pretpostavljam da si previdio očite trikove i otvorene pokušaje da stekne tvoje odobravanje. Zašto si to učinio?"
"Ne znam. Ali znam što je stvarno. U tome niste u pravu", rekao je Raj.
"Na temelju čega to zaključuješ, mladiću?" otresao se Halverson. Njegova je oštroumnost dovedena u pitanje.
"Zato što znam da Stanley nije važan", rekao je Raj. "Kad ustanovimo što je posrijedi, Claudia će, s njim ili bez njega, biti izliječena."
Halverson je bio preneražen. "Usudiš se to reći? Možda potajno činiš Čuda," rekao je, "možda te tuda patnja previše boli, možda jednostavno želiš biti voljen, ali ne znaš gdje bi tražio ljubav. Čini li te išta od toga malo manje sigurnim?"
"Ne, mislim da ne", rekao je Raj odlučno.
Halverson gaje netremice promatrao. "Imaš pacijenticu koja je samu sebe ozlijedila iako to, srećom po tebe, izgleda tek kao modrica i malo počupane kose. Velika je vjerojatnost da svojim pristupom nisi poboljšao njezino stanje, već si ga pogoršao. Razgovarat ćemo kada razmisliš o tome."
Kada mu je okrenuo leda, Raj je pokušao pobjeći očima koje su pohlepno gutale njegovo poniženje. Većina njih bili su pacijenti; osoblje je bilo dovoljno obazrivo da bi pokraj njih prošlo pognutih glava. Raj je nastavio prema svojem prvotnom odredištu, uredu specijalizanata.
"Gadno razdoblje, ha?" suosjećajno je rekao Habib kada je Raj ušao u ured. Glas o onome što se dogodilo, ako ne i svaka sočna pojedinost, već se proširio cijelim paviljonom.
"Ionako su me imali na zubu", rekao je Raj.
"Ti si idealist, to je poenta priče," rekao je Habib, "a, koliko god to čudno zvuči, ovo nije posao za idealiste."
"Što mi drugo preostaje?" Raj je znao odgovor, Mollvn odgovor, ali je želio čuti i Habibov prije no što napusti taj dio svojega života.
Habib je odmahnuo glavom. "Za tebe možda nema drugog puta. Ti si zaboravio kako pacijenti ovdje mogu biti zli. Ludilo je zlo. Vi idealisti to nerado priznajete."

Iako mu to nije bilo svojstveno, Habib je sve to izgovorio pomalo oprezno, kao da se plaši da će slomiti krhko biće. No, Raj se nije osjećao slomljenim.
Vrijeme je da pođeš, začuo je Mollvn glas.
"Idem kući", rekao je. "Mislim da danas ovdje nikomu neću nedostajati." Vidjevši otužan izraz Habibova lica, jedva je suzdržao osmijeh.
Taj čovjek te se plaši. Umiri ga istinom.
"Nisam u nevolji", rekao je Raj gledajući Habiba u oči. "Da se Claudiji nisam približio, njezino se stanje ne bi popravilo. Čak i ako me je zavarala svojim izmišljotinama, učinila je to zato što sam joj dao da okusi - nazovimo to pravim imenom - ljubav. Ona je tada poželjela više ljubavi i pretvorila se u žrtvu. Metode su joj bile bizarne i naravno da je njima povrijedila samu sebe, ali želja za ljubavlju nije ni zla, ni izopačena, ni nerazborita."
"Shvaćam", rekao je Habib. "U redu." Što god Raj očekivao, Habib nije odgovorio divljenjem.
"Gledam te u oči," rekao je Habib, "a ti i dalje misliš da si u pravu."
"Da."
Ne suprotstavljaj mu se. Shvatio je, rekao je Mollyn glas.
Raj je u trenutku zaboravio Habiba. Znajući gdje bi trebao biti, okrenuo se i otišao bez riječi.
Claudia je sjedila u krevetu pred poslužavnikom i meditirala nad zdjelicom želea narezanog na kockice.
"Vratio si se", rekla je bezizražajno, ne odajući koliko zna o događaju na hodniku. Raj je sjeo na rub kreveta. Claudia se zbog njegove blizine blago trgnula.
"Ovo nije seansa", rekao je. "Možemo samo razgovarati."
Claudia je pognula glavu i vratila poslužavnik na stalak. 'Vukla sam te za nos neko vrijeme", rekla je bez osobitog grizodušja.
"I te kako."
Ne čekaj njezinu priču. Reci joj.
"Mislim da ste Stanlevja pretvorili u čudovište zato što ste ga previše voljeli. Govoreći mi o njegovoj zloći, štitili ste osjećaje koji bi se mogli rasplinuti i nestati. Nije li tako?"
Claudia je izbjegavala njegov pogled. Stisnula je ruke kako ga ne bi odgurnula.
"Očajnički ste željeli sačuvati te dragocjene osjećaje. Oni su vam bili sve. Ljudi ne očajavaju zbog obične ljubavi. Pretpostavljam da Stanley u vašim očima nije bio nimalo običan", blago je rekao Raj.
Claudiji je trebalo nekoliko trenutaka da odgovori. "U svoje je vrijeme bio najdivniji Čovjek kakvoga nisam mogla ni sanjati", rekla je zaneseno. "Poznaješ li mojega doktora, onoga prije tebe?" upitala je. Raj je odmahnuo glavom. "On je volio snove i ostale gluposti. Jesam li voljela majku. To nije imalo smisla, a mojem je Stanleyju iz dana u dan bilo sve gore. Nikada nisam osjećala da ga zaslužujem. Njegovi su roditelji rekli daje glupo postupio kada me je oženio. Dugo se pretvarao u biljku, no na posljetku se sve svelo na mijenjanje pelena i hranjenje kroz cijev."
"Osjećali ste jak strah", rekao je Raj. "Jači no što ste bili sposobni podnijeti."
"Moj se svijet raspao, a ionako nije bio osobit." Claudia se nasmijala pomalo ogorčeno. "Moglo bi se reći da duže vrijeme nisam bila prisebna."
Govorila je jednostavno, bez želje da osvoji Raja, a tada je zastala. Lice joj je poprimilo tup izraz osobe koju je život mnogo puta nasamario. Raj je gledao njezino blijedo lice i na trenutak opazio nekoga drugoga.
Na samom početku, dok ga je s Habibom vezalo blisko prijateljstvo, izašli su u četvero. Habibova djevojka Christie nije se odvajala od njega, a dok su ostali čitali jelovnik, ona je držala glavu na njegovu ramenu. Neobuzdano se smijala svemu što su govorili, a dok je žvakala, širom je otvarala usta tako da su svi mogli vidjeti hranu. Raj je bio zapanjen kada je doznao da ju je Habib tog poslijepodneva upoznao u ambulanti.
"Ona zapravo nije pacijentica", rekao je Habib u svoju obranu. "Dovela je svojeg maničnog oca koji je na svim svojim kreditnim karticama prekoračio ograničenje. Želio je kupiti novi Volvo." Raj se nije doimao osobito uvjerenim, a Habib se nasmiješio. "Nisu joj svi kotačići na broju. To mi ne smeta. Neka to
ostane njezina tajna."
"Ona je tajnovita koliko i prsnuta slezena. Ne smiješ to činiti", rekao je Raj.

"Samo puštam da sve ide svojim tijekom. Stoje loše u tome?" rekao je Habib. Ostavio ju je za dva tjedna, nakon što su vodili ljubav.
Claudia je bila ta djevojka trideset godina poslije. Bila je to ogoljela duša omotana u previše iskustva; ispod debelog ogrtača prošlosti njezina duša više nije bila vidljiva ni njoj ni drugima. Raj je želio vjerovati da duša, usprkos svemu, želi biti viđena. To je na ovom svijetu njezina jedina i najteže ostvariva želja.
Želio bih je osloboditi boli, pomislio je Raj. Čekao je Mollyn odgovor.
Još ne. Još treba ponešto naučiti. Ali uskoro. "Moram poći razgovarati sa svojim nadređenim", rekao je Raj ustajući s Claudijina kreveta. "Hoće li te otpustiti?" upitala je.
"Najgore što se može dogoditi jest da me na kraju godine preskoče. Ne brini." Nasmiješio se i krenuo prema vratima. "Žao mi je", rekla je Claudia njegovim leđima. Uskoro, ponovio je Mollyn glas.
Kada je Raj, spreman za ispitivanje, ušao u Halversonov ured, Halverson gabje posjeo u izobličen kožni naslonjač u kojemu su inače sjedili njegovi privatni pacijenti. Rekao je daje razočaran jer je mladi specijalizant, koji je mnogo obećavao, skrenuo sa svojega puta.
"Stvarnost je slon kojega ne možemo pomaknuti. Nitko od nas to nije sposoban", rekao je Halverson. "Ona jednostavno jest - ona jest ono što jest. Umobolni pacijenti ne vjeruju u tu činjenicu. Negdje na svojem putu osjetili su snažan gnjev jer se stvarnost ne ponaša onako kako to oni žele. Ne pruža im ljubav kada im je najpotrebnija. Ne trudi se utješiti ih niti zaštititi ih od povrede. Stvarnost nije mamica."
Raj se trgnuo. Na trenutak je bio uvjeren da je Halverson rekao: "Stvarnost nije Molly."
Halverson je nastavio: "Kada je netko dovoljno ljut na stvarnost, počne se pretvarati da ona ne postoji. Tada pobjegne u šumu uobrazilje i pod krošnjama drveća liječi sve svoje tajne rane. Njihovo je razočaranje duboko i tragično, a potpuna je usamljenost zastrašujuća, no takvi se ljudi prilagođavaju. Drugo im ne preostaje."
Zastao je kako bi čeličnim batićem pritisnuo duhan u svojoj luli. Sa svojom sijedom bradom bio je zapanjujuće sličan jednom starom majmunu.
Raj je u tom trenutku mogao dati otkaz. Ali, želio se nasmijati. Osobito se želio nasmijati Halversonovu slonu. Bila je to velika varka. Obmana. Izgovor da se nikada, baš nikada ne pogleda iza koprene.
"Što bi bilo kada bih vam dokazao da niste u pravu", rekao je Raj kada je Halverson završio govor.
"A kako to kaniš učiniti?" razdraženo je upitao Halverson.
"Probijanjem. Promijenio bih stvarnost tih pacijenata", rekao je Raj.
Halverson je odmahnuo glavom. "Mislim da nisi shvatio što sam rekao."
"Prema mojem shvaćanju, rekli ste daje ljubav prema tim ljudima nedjelotvorna i besmislena. Umobolnost je previše snažna, a stvarnost uopće ne mari za to. Jesam li dobro shvatio?" upitao je Raj.
Halversonova dobroćudna smirenost nestala je bez traga. "Mogao bih te optužiti za oholost", rekao je. "Smatraš li da znaš više od svih psihijatara u ovoj bolnici?"
Ne tražeći dopuštenje da se udalji, Raj je ustao i izašao iz ureda. Nije imao temelj na kojemu bi mogao zauzeti svoj stav, ništa što bi Halverson mogao prihvatiti. Ali se nije namjeravao ni slomiti i propasti. Snijeg je napadao upravo toliko da ublaži zvukove prometa. Pješački prijelazi začas su se pretvorili u kaljuže smeđe bljuzgavice. Raj se popeo do svojega stana i na telefonskoj tajnici pronašao dvije poruke. Jednu su mu ostavili roditelji želeći ga podsjetiti na božične blagdane. Drugu je ostavila Maya.
"Barry je danas došao razgovarati sa mnom. Sav je izvan sebe zbog djeteta (kakvog li iznenađenja!) i kaže da nije njegovo.
Rekla sam mu da bismo o tome trebali razgovarati u Sashinoj nazočnosti, no njemu se to nije svidjelo. Pošla sam vidjeti da li je Sasha kod kuće, ali nije bila, a kada sam se vratila, Barryja više nije bilo. Što da učinim? Molim te, nazovi me."
Kad ju je nazvao, Maya je primijetila nešto u njegovu glasu. "Zvučiš optimistično", rekla je.
"Donio sam neke odluke", rekao je Raj.
"O čemu?"
"O nekoliko pitanja. No, jedno je najvažnije. Spomenula si nešto o uskrsavanju mrtvih. Shvatio sam da Molly nije mrtva, ne za mene."

Maya je zastala kako bi shvatila njegove riječi. "Drago mi je", rekla je.
"Možda to nećeš razumjeti, ali zbog te se odluke želim ponovno viđati s tobom. Onako kako je nekad bilo", rekao je Raj.
"Zašto?" Maya nije zvučala iznenađeno; polako je shvaćala što on zapravo želi.
"Zato što to više nije pitanje izbora. Više ne moram izabrati između tebe i Molly", rekao je Raj.
"Želiš nas obje?" upitala je Maya.
"Oduvijek sam to želio", rekao je Raj. "Samo nisam znao kako, a sada znam. Ako si pomislila da sam te ikada prestao voljeti, to je moja pogreška. Nikada te nisam prestao voljeti. Rekla si mi da bi mogla živjeti u većem krugu ili možda čak iskoračiti iz njega. Pa, to je ono što bih htio da učiniš."
"Tražiš od mene da u naš odnos uključimo mrtvu ženu? Nisam to htjela tako reći, ali to je istina, zar ne?" upitala je Maya. "Kako bi to funkcioniralo?"
"Funkcioniralo bi ako ni jedno od nas ne bi osuđivalo ono drugo. Funkcioniralo bi ako ne bismo nastojali posjedovati jedno drugo", rekao je Raj. Shvatio je da je Serena od njega tražila da se preda, i da on to sada traži od Maye.
Maya je rekla: "To je vrlo čudno. O tome moramo razgovarati u Četiri oka." "Dogovoreno."
Raj je bio spreman odmah doći k njoj. Ali, ona nije željela da ostanu na tome. "Moramo pronaći Sashu", rekla je. "Pogledajmo najprije je li kod kuće. A tada ćemo se posvetiti svojim pitanjima."
"Recimo za sat vremena?" upitao je Raj.
"Može." Nastupila je stanka. "Ako si ti pomislio da sam te ikada prestala voljeti, tada je to moja pogreška", rekla je Maya. Netom prije no što je spustila slušalicu, Raj je u njezinu glasu čuo mješavinu olakšanja, zbunjenosti i nade. Bilo joj je potrebno više vremena, a možda i više prostora no stoje pretpostavio.
Stojeći ispod tuša u svojoj pljesnivoj kupaonici, Raj se osjećao pun snage. Samopouzdanje koje je stekao suprotstavivši se Halversonu, provrelo je u osjećaj moći. Imat će Molly zato što će mu je ono dati. Serena mu je tako rekla, ali se Raj nije oslanjao samo na njezine riječi. Znao je. Prije no stoje njegov um to stigao promisliti, u njemu se već oblikovala jezgra vjere. Claudia ga je poučila nečemu iznimno važnom.
Duša želi biti viđena.
Većina ljudi zbog te potrebe doživljava poniženje. Previše je nevina u svijetu u kojemu nevinost, kao vještina preživljavanja, ne vrijedi ništa. Ogoliti dušu u javnosti smatra se nedoličnim razotkrivanjem. Ljudi će vam okrenuti leda kao što su oduvijek Činili luđacima, svecima, pjesnicima, vizionarima i genijima. Ali, ta šarena gomila suludih i nadahnutih dijeli jednu tajnu. Kad prevladate šok obnaženosti duše, pojavljuje se nešto nevjerojatno - ono.
Ono je bila sila koja je dovela Molly u njegov život. Ono je bila sjemenka čije je klijanje Molly priželjkivala. Kad se ljudi probude, svjetlost koja ih obasja jest ono. Ono će razmrsiti svu zbrku kojom se Raj omotao.
Tada je shvatio zašto mu je Serena rekla da Molly treba prepoznati kao dušu, a ne kao mrtvu ženu koju je nekoć volio. Kada osobu prepoznate kao dušu, ona postaje samo ono. Tijelo i osobnost se rasplinjavaju, a ostaje samo tajna. Kad gledate očima duše, između živih i mrtvih nema razlike. Svi su ogoljele duše.
Raj je predugo stajao pod toplom vodom pa se, izašavši ispod tuša, počeo znojiti i osjećati blagu mučninu. Omotavši ručnik oko struka, otvorio je prozor kupaonice i stajao pred njim puštajući da se hladan vjetar i snježne pahuljice obavijaju oko njegova tijela. Tada se odjenuo i odmah krenuo. Zaustavio je taksi koji se kretao u smjeru središta grada.
"Idite Broadwayem", rekao je vozaču.
"Na Times Squareu ćete izgubiti deset minuta. Trebali bismo ići kroz West Side", savjetovao mu je vozač.
"Nije važno", rekao je Raj. U posljednje je vrijeme izbjegavao mnogo toga pa tako i prolazak kroz Broadway. To ga je previše bolno podsjećalo na ljetne noći s Molly, ali, lovac slijedi svoju bol. Usprkos snijegu, ulice su bile prepune užurbanih ljudi. Kad je na semaforu zasvijetlilo crveno svjetlo, svaki je pješački prolaz bio tako zakrčen da su se taksiji morali polako vući ili potpuno stati dok su oko njih milili deseci pješaka. Osmokatni televizijski zaslon iza ugla zgrade NASDAQ-a svijetlio je poput krijesa u duginim bojama. Golemi, šareni reklamni plakati uzdizali su se prema nebu.
"Ovdje ću izaći", viknuo je Raj kuckajući po plastičnoj pregradi.

"Nismo nikamo stigli", rekao je vozač već pomalo uzrujan. Raj mu je dobacio nekoliko novčanica i zaronio u gomilu. Osjetio je ushićenje. Ljudi su bili toliko stisnuti jedni uz druge da je mogao vidjeti paru koja se uzdizala iz njihovih tijela. Gomila se kretala kao jedno biće. Raj je obišao četvrt u koju se doselilo Disneyjevo carstvo i osvojilo je. Ondje više nije bilo prodavaonica pornografije ili striptiz klubova. Mišje odnio pobjedu nad razvratom.
Tri metra dalje dva su mlada crnca, uz glazbu s kasetofona, na pločniku plesala breakdance. Vrtjeli su se i ritali ležeći na leđima ne obazirući se na prljavu bljuzgavicu. Jedan se vrtio stojeći na glavi čime je izmamio klicanje i pljesak promatrača. Raj se osjećao nevjerojatno slobodno, ali morao je krenuti dalje. Bio je lovac.
Bio je svjestan daje ušao u neobično stanje. Lica oko njega bila su uglavnom crnačka ili latinoamerička te pokoje uočljivo, zalutalo bijelo lice. Svako od njih Raj je bio sposoban pročitati poput novina. To nisu bila lica bezličnih. Vidio je kako oko njega prolaze strah i dosada, potisnuti gnjev, pa čak i nešto ljubavi. Kada bi s bilo kojim od tih prolaznika mogao razgovarati pet minuta, bio je uvjeren da bi ih potpuno upoznao.
Raj je loše procijenio hladnoću pa je vjetar kroz tanku kožnu jaknu pronašao put do njegova tijela. No nije se želio skloniti u tople zalogajnice iza čijih je vrata dopirao miris masnoća. Obišao je četvrt te izašao na Osmu aveniju kaneći načiniti krug kada je iza sebe začuo vrisak.
Naglo se okrenuo. Na raskrižju je ležao dječak i držao se za nogu. Automobil je stao uz škripu kočnica.
"Udario si ga! Idiote, pregazio si ga!"
Razbješnjen je promatrač udarao o vjetrobran automobila. Raj je u automobilu vidio uplašeno lice sredovječnog čovjeka u kaputu, stanovnika predgrađa, čovjeka koji je iz Rockawaya došao vidjeti svjetla grada. Doimao se uplašeno i neodlučno, ali nije mogao pobjeći čak i daje to želio. Gomila je okružila njegov automobil. Iza njega je u mraku odjekivao zvuk niza gnjevnih truba.
"Pustite me. Ja sam liječnik." Raj je kleknuo pokraj dječaka. "Makni ruku. Moram ti opipati stopalo. Neću te ozlijediti." Dječak je stenjao i grčio se, i dalje čvrsto držeći nogu.
"Budi miran. Moraš mi dopustiti da pogledam", rekao je Raj. Osjetio je kako se ljudi guraju iza njegovih leda. Jedan od njih gurnuo ga je toliko jako da ga je srušio.
"Hej!" viknuo je Raj dočekavši se objema rukama na hladnom, mokrom asfaltu. Kada je podigao glavu, pred njim više nije bilo nikoga. Ozlijeđeni je dječak ustao i odjurio. Raj gaje na trenutak opazio prije no što je nestao. Ah.
"Jesi li dobro, stari?" netko je upitao. "Svjetlo se promijenilo." Raj se oslobodio ruke koja ga je, želeći mu pomoći, držala za lakat. I vozač iz predgrađa je nestao. Raj je ustao i počeo brzo trčati. Dječak mu je nestao s vidika, ali nije mogao daleko odmaknuti.
Na skliskom se pločniku nije bilo lako probijati kroz gomilu tijela. Raju se učinilo da je vidio suučesnika koji je glumio gnjevnog promatrača, no nije bio siguran. Na semaforu se upalilo crveno svjetlo, ali on nije obraćao pozornost. Bio je to ispravan potez. Nedaleko ispred sebe opazio je obojicu. Dječak je instinktivno osjetio da mu je Raj za petama. Osvrnuo se preko ramena i nastavio trčati.
Iako gaje žarilo u plućima, Raj je ubrzao i sustigao ga. Uhvatio gaje za ovratnik i okrenuo prema sebi.
"Ti ili on? Vrati!" viknuo je. Dječakov se suučesnik zaustavio otprilike četiri metra dalje. Raj je pokazao na njega. "Prijavit ću tvojega prijatelja policiji ako mi ga ne vratiš, jesi li me čuo?"
Njegov suučesnik, kojemu je bilo otprilike petnaest godina, oklijevao je djelić sekunde, a tada se izjasnio bijegom.
"0, čovječe! A on mije bratić", promucao je dječak i briznuo u plač.
Raj je rekao: "Samo želim da mi vratiš moj novčanik." "Nije kod mene", jecao je dječak.
"Tada ćeš razgovarati s policajcem", rekao je Raj i povukao ga za sobom. Iako ga je preplavio adrenalin, osjetio je kako je dječak lagan i krhak. Možda mu nije bilo ni dvanaest godina.
"Nemojte, gospodine, molim vas!" Dječak je zavukao ruku u džep i pružio mu novčanik. Čim ga je Raj primio, dječak se počeo snažno otimati ne bi li se oslobodio.
"Ne smijem upasti u nevolju", viknuo je. "Moja obitelj! Ovo mi je prvi put, kunem se."
Doimao se toliko uplašeno i očajno da ga je Raj zamalo pustio, ali tada mu je sinulo.

"U tome leži tvoja budućnost", rekao je. "Hoću reći, nisam mislio da dječak može biti takav profesionalac." Dječak je prestao plakati kao da gaje netko isključio prekidačem. Sumnjičavo je čekao Rajev sljedeći potez.
"Ne moram ni pogledati u novčanik, zar ne?" upitao je Raj. "Tvoj je prijatelj uzeo novac prije no što je pobjegao. Lukavo." Dječak je susprezao osmijeh - još uvijek je morao pobjeći.
"Ostavili smo vam kartice. Premladi smo za njih", rekao je dječak.
"Sumnjam."
Raj je čvršće uhvatio dječakov ovratnik i pogledao u novčanik. Kartica nije bilo.
"Uživao sam u ovoj večeri prije no što smo se upoznali", promrmljao je Raj. "Tebi je to vjerojatno svejedno."
Dječak se smirio i donio procjenu. Budući da se policije plašio mnogo više nego hladnoće, izvukao se iz svoje bejzbolske jakne i zamalo se oslobodio, ali Raj je bio brži i čvrsto ga uhvatio za mršava ramena. Okrenuo ga je prema sebi, a njegov se zarobljenik, širom otvorenih očiju i proširenih zjenica, sada uistinu doimao uplašenim.
Neka plati. Nagonu za osvetom nije se bilo lako oduprijeti. Raj se zagledao u dječakove oči i iza straha opazio hladnoću koja nije ostavljala mjesta suosjećanju. Ali, u njima je bilo još nešto. Ispod hladnoće se nalazilo nešto stoje Raj poznavao. U maglici je titrao lik poput ljetne munje iza oblaka, a tada je začuo tih glas.
m
Zar me ne vidiš? Zar me ne vidiš? rekao je Mollyn glas.
"Izgledaš bolesno", rekao je dječak ili možda neki prolaznik. Raja je preplavio snažan osjećaj od kojega mu je uistinu bilo mučno.
Zar si mislio da sam samo u tebi?
Da, pomislio je Raj. Ako se ne možeš vratiti zauvijek, želim da budeš u meni. Mi se volimo. Tako si i ušla u mene.
Molly nije odgovorila. Raj je odlučio pronaći ono i ono je bilo pred njim. Skriveno u jadnom, mršavom dječaku sa zlim namjerama.
Dječak je rekao: "Ako misliš povraćati, nemoj po meni." No njegov je glas dopirao iz daljine. Raj gaje pustio. Nejasno je opazio Molly poput svijeće kroz sjenu dječakova tijela. Svijeća je blistala sve jače kao da će se njezin plamen probiti na površinu. Raj je osjetio prigušeni jecaj. Zacijelo se doimao toliko slabim da ga se dječak više nije plašio. Umjesto da pobjegne, uzmaknuo je nekoliko koraka i stao. Molly je stajala pokraj njega.
Raj je ispružio ruku. Dječak je to pogrešno protumačio i trkom nestao. Molly nije pobjegla, ali se svijeća ugasila.
Čekaj.
Raj ju je poželio dozvati, ali je znao da to nema smisla. Ono nije pobjeglo s dječakom, već je blijedjelo, rasplinjavalo se u maglicu i sjećanje. Raj je zabacio glavu i zagledao se u hladno, mračno nebo ispunjen blagim strahopoštovanjem. Sve je oko njega bilo tiho pa je postao svjestan snježnih pahulja, mrvica čistoće u gradskom okružju, koje su se spuštale na njegovo lice. Tada ga je prolaznik gurnuo laktom i sve je bilo gotovo.
Kad je otvorila vrata i povukla ga unutra, Maya se istodobno doimala sretnom i uznemirenom.
"Zabrinem se čekajući", rekla je.
Usprkos događaju na Times Squareu, stigao je na vrijeme, no, kada je zaokretao za ugao prema Mavinoj zgradi, nešto gaje zaustavilo. Poznati se svijet urušavao; to je bilo posve jasno.
Možda ga poziva neki drugi svijet? Hoće li Maya to shvatiti i prihvatiti? Hoće li biti spremna slijediti ga? Nakon nekog je vremena shvatio daje više ne smije pustiti da čeka, ali još uvijek nije odgovorio sam sebi.
"Što si radio?" upitala je Maya. Doimala se opuštenom i poljubila gaje već na vratima, ali je Raj shvatio da se ne želi uplitati u njegova neobična otkrića.
"Zamalo sam sredio zločinca", rekao je Raj. "Zapravo, dijete-zločinca."
Maya mu je skinula jaknu. "Osušit ću je sušilom za kosu da se ne uništi", rekla je i krenula prema kupaonici. "Nisam znala da je nekoga moguće zamalo srediti."
"Menije to uspjelo."
Raj je sjeo na rub kauča kako presvlaka ne bi upila vlagu. "Morao sam ići pješice - nisam imao novca", rekao je. Maya je došla u sobu sa sušilom uperenim u njegovu jaknu.

"Zločinci znaju tako utjecati na čovjeka. Drago mi je da si ovdje. Barry neće biti sposoban riješiti situaciju, a Sasha je samo pogoršava."
"Kako?"
Maya mu nije izravno odgovorila. "Može li u takvom stanju postati nasilna?" upitala gaje.
"Ovisi. Pretpostavljam da mu je prijetila", rekao je Raj. "Ili nešto još gore?"
"Moglo bi biti gore. Nije posve jasno. Možda bi to mogao nazvati uznemiravanjem. Ne želi ga ostaviti na miru, dolazi k njemu u svako doba dana i noći. Pritom katkad nije pristojno odjevena. Katkad uopće nije odjevena."
"Sasha je paranoična. Ona se nije sposobna normalno nositi s teškoćom. Mogao bije obuzeti jak strah koji bi se začas mogao pretvoriti u bijes."
"Shvaćam." Maya se ugrizla za usnu i okrenula se. Sobu je na brzinu pospremila, preko stolne svjetiljke prebacila je crvenu svilenu maramu, a osjetio se i miris pačulija.
"Imaj to na umu. S njom nikada ne možeš biti sigurna. Nemoj očekivati da će ti vjerovati", rekao je Raj.
"Bila je na dobrom putu", odgovorila je Maya.
"Ne, zapravo nije. Njezina joj bolest to ne dopušta." Kad je ušao u Mayin stan, Raj je gotovo lebdio, no taj ga je osjećaj napustio. Osjetivši se pozvanim iskoristiti stečeno znanje, ponovno je zavladao jednim djelićem svojega života. Spuštajući se na zemlju, osjetio je žaljenje - kao da promatra nestajanje udaljene obale.
Maya je isključila sušilo i pružila mu jaknu. Odjednom se doimala neodlučnom i tužnom. Odmah su napustili njezin stan i krenuli u studentski dom. Na Barryjevu je katu izgorjelo još nekoliko žarulja, a neredu u hodniku dodano je još nekoliko arheoloških slojeva. Na Barryjeva je vrata kucao krupan čovjek u odori. Čuvar studentskog doma.
"Je li unutra?" upitao gaje Raj.
"Odugovlači kako bi sakrio neke stvarčice", rekao je čovjek s razumijevanjem.
Vrata su se otvorila i Barry je stao pred njih. Doimao se uznemirenim kao i zadnji put kada gaje Raj vidio, a na sebi je imao i istu pidžamu. "Stoje?" automatski je promrmljao.
"Dobili smo tvoju pritužbu", rekao je čuvar. "Samo provjeravam. Je li dolazila?"
Barry je pogledao Raja i Mayu. "U redu je", rekao je. "Jesu li oni s vama?"
Čuvar ih je pogledao. "Prvi put ih vidim. Dakle, sve je u redu? Idem gore pogledati mladu damu, a dalje je sve u tvojim rukama." Drugim riječima, bude li i dalje službeno podizao prašinu, pozvat će njegove roditelje. Shvativši mladićevu šutnju kao završetak razgovora, čuvar je krenuo.
"Čekajte", rekao je Raj. "Bio bih vam zahvalan kada biste nam dopustili da pođemo s vama. Ja sam Sashin liječnik."
Redar je ravnodušno slegnuo ramenima. Raj se okrenuo prema Barryju koji je zauzeo poznati položaj zatvaranja vrata pred njegovim nosom. "Moramo razgovarati", rekao je.
"Kako da ne."
Zatvorio je vrata i zaključao ih. Uspješno je obranio svoju pećinu.
Čuvar ih je odveo do Sashine sobe i pokucao na vrata. Iznutra se nije čulo ništa. Pričekao je još minutu i viknuo: "Gospođice?" Budući da nitko nije odgovorio, izvukao je niz ključeva i otključao vrata.
U sobi je vladao nered; ni traga opsesivnoj urednosti koju je Raj opazio prošli put. Ladice komode visjele su kao nakon eksplozije, a posvuda uokolo bili su ostaci hrane. Čuvar se nije doimao iznenađenim.
"Trebali biste pogledati sobe studenata", rekao je. "Mislim da nemam razloga biti ovdje. Ostavljam vas, doktore."
Raj je upravo htio zaustiti nešto, ali je Maya podigla prst. Kad se čuvar udaljio, dala mu je znak da tiho dođe u kut sobe.
Raj je prošaptao: "Zašto?"
Maya je odmahnula glavom, maknula izgužvanu odjeću sa stolca i sjela u potpunoj tišini.
"Nema više nikoga. Ja sam. Nadam se da se sjećaš", rekla je.
Soba nije odgovorila. Zavladala je duga tišina. "Dogodilo se mnogo toga strašnoga. Znam to i mogu ti pomoći. Možeš li mi reći razumiješ li me?"

Začulo se tek šuškanje ruba pokrivača, a možda čak ni to. Maya se polako spustila na koljena i dlanove. Smeđa je mrlja i dalje bila na tepihu, no netko je uklonio hrpicu zemlje. Zavirila je u sjenu ispod kreveta.
"Približit ću ti se", blago je rekla. "U redu je."
Najmračnija je sjena zadrhtala. Ležeći potrbuške na podu, Maya se uvukla pod krevet. Raj je kleknuo kako bi vidio kamo je otišla. Kad su mu se oči privikle na tamu, vidio je Sashu sklupčanu oko prljavog jastuka. Bila je odjevena i, premda joj je kosa bila slijepljena i ovješena, nije se doimala loše.
"Malo ću ti se približiti", rekla je Maya.
Djevojka nije odgovorila, ali je podigla ruku da obriše nos, a tada je kihnula. Vidjevši to, Raj je osjetio olakšanje; nije se doimala kao daje već danima pod krevetom.
"Pretpostavljam da si nas čula na vratima", blago je rekla Maya.
"Princezu nitko ne smije probuditi", rekla je Sasha. Ponovno je kihnula i sama počela puzati van. Raj je ustao i pružio joj ruku. Ispod vrećastih traperica i majice trbuh je već bio vidljiv.
"Svi su otišli. Samo smo mi ovdje", rekao je Raj. Sasha je nešto promrmljala i odvukla se u kupaonicu. Raj je kroz pritvorena vrata vidio da se umiva. Dobar znak.
I Maya je ispuzala ispod kreveta te rekla: "Jesi li gladna, Sasha? Mogu li ti štogod donijeti?"
Sasha je izašla iz kupaonice noseći plastičnu bočicu s tabletama. "Dobra djevojka", rekla je.
"Da, vidim da si ih uzimala", rekao je Raj.
Sasha je kimnula i vratila se u kupaonicu. Pustila je vodu iz kotlića. Izašavši iz kupaonice, prošla je prstima kroz kosu. Nosila je praznu čašu iz koje su virile dvije četkice za zube. Raj je zaključio daje nazočna otprilike pedeset posto.
"Jesi li već nekomu rekla za dijete? Uskoro ćeš morati svaki tjedan odlaziti liječniku", rekao je Raj.
"Ne moram", hladno je odrezala Sasha.
"Morala bi", rekao joj je Raj. "Bit će vas dvoje, a djetetu je potrebna pomoć."
Sasha je polako upijala značenje njegovih riječi. "Ti možeš pomoći", rekla je.
"Dakako, u nekim trenucima, ali potreban ti je i dječji liječnik."
"Nitko osim tebe", odlučno je rekla podignuvši glas. Zgrčena lica bacila je čašu na stol i palcem prešla preko usana ostavivši za njim dugi trag sline.
"U redu", rekao je Raj. "Ali, hoćeš li sutra doći u bolnicu ako Maya dođe po tebe?"
"Samo ti", ponovila je Sasha. "Ili ću te ubiti."
Opa!
Raj je nastojao sakriti iznenađenje, ali su mu se usta osušila. "Jesi li u posljednje vrijeme osjetila želju da nekoga povrijediš?" tiho ju je upitao.
"I po snijegu će mišići hodati jer kad je voda smrznuta, ne mogu veslati", rekla je Sasha visokim, pijevnim glasom. Raj je to protumačio kao potvrdan odgovor.
"Jesi li ljuta na Barryja?" upitao je.
"Dva metra duboko", rekla je Sasha. Bila je dovoljno prisebna da bi njegovo ime povezala s "pokapanjem" iako Raja to nije nimalo utješilo*. Primio ju je za ruku ne bi lije smirio. Maya je izvadila rupčić, namočila ga i obrisala slinu sa Sashina obraza.
Raj se u tom trenutku prisjetio kako je Maya onoga dana na odjelu obrisala ruž s kuta Sashinih usana. Čudno. Ta se djevojka znala pretvoriti u malo dijete. Lak način da se ljude uvuče u svoj svijet, ali istodobno težak način življenja.
Sasha se smirila jednako brzo kao što se i raspalila. Promatrala je kako vani pada snijeg, tiho pjevušila i nježno stiskala Raje vu ruku.
"U ponoć smo čuli zvončiće", tiho je promrmljala.
Nedvojbeno jesmo, pomislio je Raj. Sasha je postala pospana pa ju je polegnuo na krevet i otišao zajedno s Mayom. Tiho su sišli niz stepenice.
"Nije dobro", rekla je Maya.
"Moramo nešto učiniti", odgovorio je Raj. "Nešto neuobičajeno i to brzo."
* To bury, eng., pokopati, op. prev.
Taksijem su se vratili do Mayinog stana. Dok se pozdravljao s njom, Raj je osjetio kako ona želi da pode s njom u stan. Duboko ju je dirnula njegova obazrivost prema Sashi. Raj se pitao kako je uopće mogao dopustiti da ona i Molly dodu u sukob. Još uvijek je bilo mnogo toga nejasnoga. Rekao joj je da će se brzo vratiti.

"Ovu večer neću zaboraviti", rekla je. "Osjećam se kao da smo ponovno zajedno."
Promatrao je kako se uspinje stepenicama. U tom trenutku, Raj je noći imao za reći mnogo više nego njoj.
Znao je da živi da rubu nemogućeg. Sve je bilo obavijeno hladnom tišinom. Čudesno se doimalo dovoljno blizu da bi ga mogao dotaknuti. Držeći usahlu ruku starice na umoru kako bi joj izmjerio puls, odupirao se porivu da podigne ruku i prstima joj pogladi bore.
Na hodniku je susreo Habiba. "Kako je gore?" upitao ga je Habib.
"Što?" Raj gotovo da i nije bio siguran tko mu se obraća.
"Ništa. Samo pazi da ne izletiš iz zgrade."
Kako je do Božića bilo još samo nekoliko dana, Raj je pošao do svojeg poštanskog sandučića u prostoriji za specijalizante i ondje pronašao dugu, tanku omotnicu. Sadržaj poruke ga nije iznenadio.
"Nemoj to smatrati otkazom", rekao je Halverson kadaje Raj došao k njemu. "To nije čak ni suspenzija." "Je li to zato što mislite da sam zabrljao? Ili zato što sam bez dopuštenja izašao iz vašega ureda?" upitao je Raj.
Halversonu je očito bilo neugodno. "Morali smo pronaći ravnotežu između interesa klinike i tvoje situacije. Ako sada uzmeš mjesec dana dopusta, možeš to nadoknaditi sljedećeg ljeta. Ne očekujem da ćeš u ovom trenutku biti zahvalan..." "Doista?" prekinuo gaje Raj.
"... ali bi mogao biti kada ti se vrati sposobnost rasuđivanja."
Drugim riječima, Raj bi trebao otići nakon Nove godine, a naslućivao je da će povratak zahtijevati ponovnu procjenu te da će morati obećati kako će nadalje postupati ispravno. Znao je da to neće proći. Iz Halversonova je ureda otišao ravno do telefona i nazvao Mayu. Želio je s njom provesti blagdane, ali je znao i da ona mora odlučiti želi li s njim živjeti u njegovu novom svijetu.
"Tvoji roditelji slave Božić?" upitala gaje Maya s nevjericom.
"Dok sam bio mali, počeli su mi davati darove kako se ne bih osjećao izostavljenim i jednostavno su nastavili s time. Zapravo to ne mogu objasniti", rekao je Raj.
"Zar doista to želiš ili...?"
"Ili što?"
"Ili sam samo zamjena za nekoga tko ne može biti nazočan?"
Raj više nije želio izbjegavati odgovor. "Molly će biti uz mene. To je tako."
"Zato što ti želiš da bude tako?" upitala je Maya.
"Ne postavljam je između nas", rekao je Raj, "iako to možda tako izgleda. Mogla bi jednostavno provesti sa mnom nešto više vremena i ustanoviti želiš li biti sa mnom čak i uza sve to."
Maya je s oklijevanjem prihvatila njegovu ponudu, ali nije imala vremena za razgovor. Spustivši slušalicu, Raj je shvatio kako je od nje zatražio da iskorači iz kruga. Zajednički izlasci su jedno, a zajedničko čuvanje njegove tajne bilo je nešto posve drugo. On je sada bio čudak, osoba koja u sljedećoj dijetnoj Coca-Coli ili u priboru za šivanje rana iščekuje otkrivenje. Mogao bi otploviti ili bi mu na dohvat ruke moglo biti nešto čudesno. Bude li u to vjerovao, zagonetka će se nekako razotkriti.
Kasnije toga poslijepodneva, sa izgužvanom obavijesti o dopustu u džepu svojega bijelog ogrtača, Raj se pridružio velikoj viziti. Vukući se za skupinom ostalih stažista i specijalizanata, išao je iz sobe u sobu ne komentirajući stanje ni jednoga pacijenta. Doktor Ho, kineski neurolog i zaposleni liječnik koji je predvodio vizitu, odveo ih je u posljednju sobu.
U jednom je kutu stajala ležaljka na kotačima na kojoj je potpuno ispružena ležala starija žena. Blijeda i ukočena, nije okrenula glavu, kao da je primila jaku dozu sedativa. Pokraj nje je stajao Mathers.
"Kako je pacijentica?" upitao je Ho ne trudeći se to pitanje postaviti ženi. "Jesi li spreman protumačiti njezino stanje?"
Mathers je kimnuo. "Gospoda Berg je dobro. Kod pripreme nije bilo teškoća", rekao je.
Ho je pregledao upute. "Ako je dobila lagani sedativ, zašto je nepokretna i nesvjesna?" upitao je skupinu.
"Doima se katatonično", netko je odgovorio.
"To je djelomice opravdano", rekao je Ho. "Ali, pogledajte!" Podigao je ženinu ruku i pustio je da padne. "Opažate da ruka nije dovoljno ukočena za katatoniju." Izvadivši iz džepa dugačku iglu, Ho ju je lagano bockao po nozi. "A opaža se i blago trzanje. Nastavite, doktore."

Mathers je počeo čitati svoje bilješke: "Gospoda Berg je još kao mlada žena počela iskazivati znakove kronične depresije. Na terapiju lijekovima ne odgovara. Na samom je početku iskušana metoda terapije elektrošokovima. Tijekom godina, dvadeset je puta bila podvrgnuta elektrošokovima bez osobitih rezultata."
Raj je bio napola odsutan. Polako je obilazio skupinu sve dok se nije potpuno približio ženi koju je od leša razlikovalo tek neznatno podizanje i spuštanje prsnoga koša.
"Kada se stanje pogoršalo?" upitao je Ho.
"Nismo sigurni", rekao je Mathers. "Njezina su je odrasla djeca u ponedjeljak pronašla kako sjedi u naslonjaču."
"Je li bila svjesna?" upitao je Ho.
"Zurila je u televizor, a u krilu je držala praznu posudicu smrznutih tacosa. Očito nije primijetila da je zaslon televizora pregorio", rekao je Mathers.
Dodatno će joj pogoršati stanje. Raj je napokon dočekao Mollyn glas. Ona želi umrijeti.
Mathers je položio ruku na čelo gospode Berg. "Danas ćemo ponovno pokušati s elektrošokovima. Razgovarali smo s nekoliko stručnjaka, no nitko nije potpuno siguran, ali obitelj želi da se nešto dogodi."
"Zvuči prilično rutinski", primijetio je netko s drugoga kraja skupine. Mathers je čekao da Ho odgovori iako je bilo malo vjerojatno da će biti rječit s pohvalama ili kritikama. Gospođi Berg bile su sedamdeset i tri godine pa nitko nije mogao ni zamisliti daje polegne na kauč i otpočne razgovor o životu koji je nezaustavljivo klizio nizbrdo.
Dopusti mi da malo ostanem nasamo s njom, rekla je Molly.
To nije moguće, pomislio je Raj. Odvest će je čim završi vizita. No, osjetio je koliko Molly to smatra važnim.
Kad se skupina počela razilaziti, Raj je progovorio. "Zastoje ne bismo ostavili na miru?" rekao je. "Desetljećima nije povoljno reagirala na elektrošokove. To je besmisleno."
"Ne slažem se", rekao je Mathers. "Dokazano je da su elektrošokovi djelotvorni u slučaju involucijske psihoze koja se naglo pojavi kod starijih pacijenata. No čak i ako ne budu djelotvorni, to je jedino što možemo učiniti."
Ne. Mollyn je glas zvučao odlučno. Raj je to osjetio iako nije znao što bi trebao učiniti. Sa svim je drugim pacijentima mogao razgovarati. Gospođa Berg se u tu kategoriju nije ubrajala otkako joj je pregorio televizor.
"Koliko vidim, vaša je metoda potpuno promašena", suprotstavio se Raj nastojeći dobiti na vremenu.
Mathers se okrenuo prema njemu. "Ja ne bih išao tako daleko", rekao je.
"Što bi, dakle, u njezinoj terapiji izdvojio kao uspješno?" upitao je Raj. "Depresiju koja se nikada nije povukla, sprženi dio njezine moždane kore koji se vjerojatno ne može sjetiti ni imena njezine djece, ili možda noćne more koje rađaju stidom zbog toga što su je morali podvrgnuti elektrošokovima - koliko si ono rekao? Dvadeset puta? To je otprilike stotinu trideset elektrošokova!"
Mathers gaje netremice gledao. "Ništa od toga ne možeš sa sigurnošću tvrditi. Na čemu temeljiš svoje tvrdnje?"
Raj nije stigao odgovoriti. Odgurnuo je dva stažista i nagnuo se nad ukočenu, nesvjesnu ženu. Sto to radiš? pomislio je kadaje Molly njegove ruke položila na sljepoočnice gospođe Berg.
Pričeka}! Činim ono što moram.
Skupina se počela meškoljiti. "Molim te, odmakni se od pacijentice", strogo je rekao Ho. Budući da se Raj nije pomaknuo, Ho je kimnuo Mathersu koji gaje povukao za ruku.
"Makni se", odrezao je Raj odgurnuvši Mathersovu ruku. Ponovno je položio ruke na sljepoočnice gospođe Berg. Nije osjećao ništa.
"Ne znam kakav te val nosi, ali pacijente ne možeš povesti sa sobom", gnjevno je rekao Mathers. Uhvatio je Raja za ramena i okrenuo ga.
"Što se događa?" začuo se dubok glas. U sobu je ušao Halverson koji je do tada stajao na vratima. Okupljeni su se razmaknuli kako bi mu oslobodili put do ležaljke. Raj gaje pogledao blago zamagljenim pogledom.
"Hoćeš li mi odgovoriti na pitanje?" rekao je Halverson.

"Ova je žena stotinu trideset puta bila podvrgnuta elektrošokovima koji joj nisu nimalo pomogli. Pokušao sam spriječiti da se to ponovi", rekao je Raj. Govorio je tiho i nimalo prkosno, ali njegove riječi gotovo da i nisu bile važne. Gospođa Berg je otvorila oči i uspravila se.
Halverson je uzmaknuo dva koraka i uzeo karton od doktora Hoa koji je širom otvorio usta.
"Željela bih ići kući, molim vas", drhtavim je glasom rekla gospođa Berg. "Djevojka je rekla da mogu."
"Koja djevojka?" upitao je jedan od stažista.
"Halucinira", primijetio je drugi.
"Otkažite postupak i za pola sata je dovedite u moj ured", otresito je naredio Halverson. Raj je već bio na odlasku.
"Dodi sa mnom", rekao je Halverson. Kad je izvukao Raja na hodnik, pogledao gaje, a lice mu je poprimilo izraz koji nije bilo moguće protumačiti. "U svojoj karijeri do sada još nisam vidio takvo što. Taje žena ponovno svjesna. Što si s njom činio prije velike vizite?"
"Sada sam je prvi put vidio", rekao je Raj.
"Jesi li mi štogod prešutio? Dodirom si je probudio iz stanja bliskog katatoniji? Zar iscjeljuješ vjerom?"
"Takav bi zaključak bio pogrešan", rekao je Raj. Oslobodio se Halversonova stiska i krenuo. Krajičkom oka opazio je Claudijinu sobu. Vrata su bila otvorena; jedna od praktikantica namještala je prazan krevet.
"Vrati se. Ovo je izniman slučaj. Moramo razgovarati", vikao je Halverson za njim.
"Nemamo o čemu razgovarati", rekao je Raj. U tom je trenutku jasno spoznao da mu medu Mathersima i Halversonima nije mjesto. Ušavši u dizalo, osjetio je tek blago oklijevanje jer nije znao da li seje Claudia oporavila ili je tek izašla na još jedan vikend.
Grad je stisnula jaka zima, jedna od onih koje prodiru poput rendgenskih zraka. Promatrajući ulicu ogrnut kućnim ogrtačem, Raj je opazio kako se ljudi stišću u sebe ne bi li spriječili klepetanje kostiju. Maya je posudila automobil i dolazila je po njega. Njegova je obitelj priređivala blagdansku večeru.
Zazvonio je telefon. Raj je izašao iz spavaće sobe i krenuo prema njemu. "Halo?"
Na drugom je kraju začuo jedan od onih robotskih glasova: "Ovo je AT&T. Imate poziv na vaš račun od... pozivatelju, molimo vas da navedete svoje ime."
"Princeza nevjesta." Glas je bio toliko tih da ga je jedva razabrao.
"Prihvaćate li troškove?"
"Sasha, jesi li to ti?" upitao je Raj.
"Prihvaćate li troškove?" 4
"Da", zarežao je Raj. "Bože!"
Dok je čekao da mu robot veselo zahvali, Raj je osjetio stezanje oko srca. Dvije riječi mogu prenijeti mnogo očaja. Da se Sasha osjećala prisebnom i da je zvala s razlogom, rekla bi svoje ime.
"Halo?" rekao je Raj nastojeći da mu glas zvuči opušteno, no linija se prekinula.
Nakon petnaest minuta zakašnjenja Maya je stigla u sivom automobilu. Raj je čučao na vratima, a kada ju je ugledao, poskočio je kako bi pobjegao vjetru. Ona se nije nagnula prema njemu pa je Raj preuzeo inicijativu i poljubio je. "Lijepo izgledaš", rekao je.
"Osjećam se čudno", rekla je Maya.
"Sve će biti u redu."
"Nisam to mislila." Krenula je unatrag i skrenula u uličicu pokraj njegove zgrade. "Mislim da sam tamo vidjela nekoga."
Raju nije trebalo reći više ništa. "Badnjak je, a to je Sasha. Gotovo sam siguran."
Mayin se glas pretvorio u šapat. "Bože, doista je žalim, ali..."
"Nemoj. Večeras je ne možemo pronaći", rekao je Raj.
"Nisam to htjela reći", odvratila je Maya. Silovito je odmahnula glavom i nagnula se nad upravljač. "Je li ovo jedini način da budemo zajedno? Ona nije naše bolesno dijete."
Raj se nagnuo i ponovno je poljubio. "Sada ne bi trebala brinuti o tome", blago je rekao.
"Rekao si da moramo učiniti nešto, ali nam situacija klizi iz ruku. A ti zajedno s njom", rekla je Maya na rubu suza.

"Ne, to se neće dogoditi", rekao je Raj. "Zajedno smo i u pravu si, ona nije naše bolesno dijete. Od roditelja ću nazvati centar za krizna stanja." Maya ga je pogledala kao da prihvaća njegov prijedlog.
Raj je svoju ruku položio na njezine. "Mogli bismo ostati kod mene, samo ti i ja", rekao je.
"Doista?" upitala je Maya. Uspravila se i odmahnula glavom. Još uvijek je bila uzrujana, ali se pogledala u ogledalo i razvukla usne u neuvjerljiv osmijeh. "Ne možemo to učiniti tvojim roditeljima", rekla je.
Tata je otvorio vrata tako brzo kao da je stajao iza njih i čekao. Zagrlio je Raja.
"Sine moj, sine moj!" Odahnuo je s olakšanjem. "Da ste propustili punč, ne bih si to mogao oprostiti. Mama, sve je u redu!" viknuo je preko ramena.
Raj nije znao da su bili toliko zabrinuti. Iz kuhinje se začulo zujanje miksera; njegova je majka u zadnji trenutak miješala kokos s metvicom i zelenim čili papričicama.
"I Maya je sa mnom", rekao je Raj kad se oslobodio očeva zagrljaja. "Ostani s njim. Katkad zna malo pošašaviti."
"Glupost, kako to možeš reći! Samo sam dobro raspoložen. Svi bismo trebali biti dobro raspoloženi." Tata se prepustio veselju. "Prelijepa si. Jako nam je drago da si ponovno kod nas. Čak i ako te je ovaj lupež morao dovesti."
Dok se Maya smiješila i kimala, Raj je krenuo u kuhinju da pozdravi mamu. Ona je, kao i inače, mirno stajala pokraj štednjaka i čekala ga. "Dakle, mislim da si to doista ti. Prepoznajem li te?" rekla je.
Ponudila mu je obraz očekujući poljubac. Raj je pomno promotrio svoju majku koja se samo za njega posebno našminkala i počešljala. Nanijela je previše šminke, bila je nalik lutki premazanoj ružem i kanom, ali je Raj bio dirnut.
"Jesi li već stavila pistacije?" upitao ju je Raj. Govorio je o posebnom sastojku, o kraljevskom dodatku, koji je mama stavljala u blagdansku rižu biryani.
"Naravno da nisam. Uvijek čekam tebe."
Raj ju je ponovno poljubio. Nije mu bilo teško prepustiti se dobro poznatoj ulozi princa koji se vratio kući. Njegovi su roditelji zbog toga bili sretni, a ove će ga godine to osloboditi krivnje jer ih je zanemarivao.
"Maya, dođi ovamo!" viknuo je. "Pripremi se za iznenađenje."
Za pet minuta sve je bilo divno nestvarno. Maya je dobila dopuštenje da promiješa makhani umak i divi se pečenom fazanu. Raj joj je ispričao o tatinoj velikoj ljubavi prema engleskim običajima. Njegov je otac, Rajev djed, bio poslužitelj u gospodskom klubu u Bombayu, a obitelj se čak i nakon proglašenja neovisnosti strogo držala njegovih mjerila otmjenosti. A tada je došao red na punč.
"Kušaj, kušaj!" nutkao je tata. Maya je uzela ponuđenu čašu. "Nikada nećeš pogoditi."
"Votka, jogurt i ružina vodica", rekao je Raj ušavši u dnevnu sobu u kojoj je zdjela s punčem stajala na komodi prekrivenoj bijelim svilenim stolnjakom na kojemu je zlatom bio izvezen lik boginje Devi. "Jedne sam mu godine virio preko ramena."
"Ali ne znaš pravu tajnu, u to budi siguran", uskliknuo je tata. "Ispij, djevojko, pod svojim krovom još nikada nisam vidio tako mladu i ljupku osobu!" Budući da inače nije pio, tata je već bio prilično pripit. Maya je prasnula u smijeh, ali je iskapila čašu.
"Ne obraćaj pozornost na njega", šapnuo joj je Raj u uho. "To iz njega govori ružina vodica."
Pustio je da večer teče svojim tijekom, a druženje je nakratko prekinuo samo kada je otišao telefonirati u spavaću sobu. U hitnoj službi nisu imali podataka o osobi koja bi odgovarala Sashinu opisu. Tada je poslušao predosjećaj i nazvao studentsku polikliniku.
"I to je sve što mi možete reći?" upitao je. "Shvaćate li da bi ta djevojka mogla biti u velikoj opasnosti? U redu, to nije vaša stvar. Laku noć."
Spustio je slušalicu i čuo kako Maya ulazi u sobu. "Nisu mi htjeli reći", rekao je. "Povjerljivost podataka, a osim toga, Sa-shinu povijest bolesti nitko ne smije vidjeti bez dopuštenja njezinih roditelja."
Pronaći ćeš je.
Raj se osvrnuo oko sebe. Molly je stajala pokraj kreveta. Danas smo u bolnici bili vrlo uspješni, rekla je i sjela pokraj njega. To je to, čini mi se.
Rajevo je srce počelo ubrzano kucati. Što? promrmljao je plašeći se njezina odgovora.

Tvoja priča o duhovima.
Molly je na sebi imala crnu haljinu koju je Raj izabrao za njezin pogreb i to gaje uplašilo mnogo više od njezinih riječi.
To je samo haljina, rekla je Molly s osmijehom.
Ne smiješ me ostaviti. Ne znam kamo trebam poći. Više ne znam za što sam sposoban, preklinjao ju je Raj.
Sposoban si voljeti Maya, rekla je Molly. Večeras si izabrao.
Zar je to odgovor na sve? prosvjedovao je Raj. Tako je sve počelo, pomislio je maloduŠno.
Hajde, lezi, rekla je Molly. Legli su na krevet prekriven muslinskim prekrivačem, a Raj ju je zagrlio. Suze je osjetio tek kad su počele isparavati i hladiti njegove obraze. Kada se prvi put vratila, Molly mu je rekla: Obećaj mi da nećeš plakati. Ali, razočarat će se.
Bit ćeš iscjelitelj, blago je rekla Molly. Danas si u bolnici vidio što si sposoban učiniti. U taj svijet možda više nikada nećeš zakoračiti, ali ima i drugih mjesta. Pronaći ćeš ih.
Raj je nije mogao slušati. Osjećao je da će mu srce prepući.
Tada ga je Molly povukla tako da su oboje sjedili na krevetu.
Gledaj, rekla je pokazujući na izgužvan muslinski prekrivač.
Njezina je bijela ruka prelazila preko nabora tkanine, finog, gotovo prozirnog indijskog pamuka. Tada je rekla: Ti misliš da sam došla u tvoj život i potom te napustila. Ali nisam. Ovi su nabori poput pojedinačnih života. Doimaju se odvojenima, ali, ako malo bolje pogledaš, opazit ćeš da pripadaju jednoj cjelini. Ta cjelina je ljubav. Mise rađamo u ovaj život i izražavamo samo ljubav. Dolazimo ovamo kako bismo spoznali tko smo. Žudimo za blaženstvom svojega bivanja. Samo je to stvarno.
Rekla sam ti da sam se nagodila kako bih se vratila, tiho je rekla. Ali se nisam vratila kao osoba. To što vidiš samo je nejasan oblik stvarnosti. Smrt nas oslobađa te iluzije.
Što zapravo jesi? upitao je Raj.
Samo gledaj! Raj je skinuo pogled s Mollyna lica i zagledao se u izgužvani prekrivač i njegove nabore. Molly je stisnula tkaninu i pustila je da padne.
Pojavljuju se novi nabori, ali ne možeš reći da su se rodili ili da su stari nabori umrli. Sve su to pokreti jedne jedine stvarnosti koja je vječna ljubav, more bivanja koje obuhvaća sve. Naše nas nade uzdižu, a očaj nas vuče u dubine. No, od ljubavi se nikada ne možemo odvojiti. Svi događaji, sve što nas okružuje, svi naši odnosi zapravo su djelo ljubavi koja neprestano stvara nove oblike.
Što je s patnjom i očajem? upitao je Raj.
Neki se nabori stisnu, ali se s vremenom opet izravnaju. Ljubav zna. Ona razumije svaki čovjekov poriv i premda se događa patnja, ljubav prevladava.
Očekuješ li da će to prihvatiti osoba koja umire sama i u bolovima? upitao je Raj.
S vremenom. Razumijevanje se stječe nakon putovanja kroz bezbrojna iskustva, ali kada umreš, odmah spoznaješ istinu, u to nema sumnje. Ljubav. Svjesnost. Blaženstvo. Iz toga proistječe sve ostalo.
Raj je spustio pogled, a muslin je počeo svjetlucati kao daje istkan od svjetlosti. Nabori su postali svjetlosni valovi koji su blistali tek nekoliko sekundi. Tada je uvidio daje i njegov vlastiti život jednako kratak i prolazan. Svako je hvatanje bilo besmisleno. Svako prianjanje uzaludno. No, smrt nije zastrašujuća jer sljedeći trenutak donosi rođenje - preporađanje je istodobno zauvijek i sada.
Preostalo je još samo jedno pitanje. Tko si ti zapravo? upitao je Molly.
Ja sam ljubav. Mislim da ti je to oduvijek bilo jasno, rekla je s osmijehom.
Raj nije bio svjestan je li Molly uz njega bila deset minuta ili djelić sekunde. No, u tih je nekoliko trenutaka odjednom shvatio da su njihovi životi - Mollyn, Mayin i njegov - oduvijek isprepleteni. Zajedno su trpjeli neimaštinu i bježali od rata, gladovali u opustošenim ravnicama i štovali bezbrojna božanstva. Koliko god se često činilo da su jedno drugo izgubili iz vidika, plima ih nikada nije rastavila. S vremena na vrijeme doživljavali su radosne nove početke - svaki je svršetak donosio nadu.
Tada je začuo kako vjetar silovito lupa prozorskim kapcima. Kada je soba poprimila jasnije obrise, Molly se promijenila. Raj je više nije mogao dodirnuti, jedva da je zadržala obris žene. Pretvorila se u blještavu svjetlost i nestala.
Netko ga je blago dodirnuo po ramenu. "Raj?"

Maya je stajala pokraj njega s čašom punča u ruci. Pogled mu je tada privukla njegova ruka. Još uvijek je držao telefonsku slušalicu.
"Nisu mi htjeli ništa reći", čuo je vlastiti glas iako se još uvijek osjećao vrlo daleko. "Ali mislim da je Sasha danas bila ondje. Provjerit ću osobno čim budem mogao."
Kad je to izrekao, soba je ponovno bila jasna, a tada je podigao pogled i vidio Mayu, no više nije osjećao udaljenost.
"Sada?" upitala je Maya.
Raj je odmahnuo glavom i odložio slušalicu. 'Večeras je dežurna samo sestra. Morat ću pričekati do sutra. Dođi."
Odveo ju je natrag u dnevnu sobu u kojoj su tata i mama sjedili za okruglim stolom dovučenim u središte. Trudili su se izbjeći znakovite poglede. Raj je prekinuo tišinu čestitkama i zdravicom.
Ostatak Badnje večeri protekao je u veselom raspoloženju ako se izuzme vjetar, koji je neprestano pokušavao provaliti u kuću, i netko vani u njemu.
Dok su putovali kući, u automobilu se osjećala blaga napetost sudbonosnog trenutka. Ako je Maya zbog toga i bila napeta, nije to pokazivala. Kad je mama nakon večere iznijela začinjeni vrući chai, Maya je ispod stola primila Raja za ruku.
Putem kući je rekla: "To nije lako prihvatiti. Sve će biti drugačije."
"Možda je tako bolje", rekao je Raj.
"Nisam sigurna da to mogu shvatiti", rekla je Maya želeći mu vjerovati.
"Tada ne mora biti bolje", rekao je Raj. "Zamisli da sam ja lice koje si tisuću puta vidjela na tisuću mjesta. To si ti za mene, kao i Molly. Kad čovjek pronađe srodnu dušu, njihova ljubav mora nadilaziti lica, maske i tijela. Ti mene nećeš imati sve dok ne budeš sposobna vidjeti dalje od Raja. Ja tebe neću imati sve dok ne budem sposoban vidjeti dalje od Maye. Jesi li to sposobna?"
"Tražiš od mene da budem iznimna", rekla je Maya.
"Ti jesi iznimna. To nije ništa novo", odgovorio je Raj.
U njezinu su stanu vodili ljubav uz svjetlost prigušenu crvenom svilom. Razodjenuli su se brzo i bez riječi, ostavljajući odjeću ondje gdje je pala. Nisu se suzdržavali, ali nisu ni žurili. Zajedno su se kretali jednako skladno kao što se Raj nekoć kretao s Molly. U usporedbi s njom, Maya nije bila toliko zatvorena; čim je Raj legao pokraj nje, zagrlila gaje bez suzdržavanja.
Strop je podrhtavao uz zvukove basa i plesne glazbe koja je treštala iznad njih. Raj je šapnuo: "Kao da vodimo ljubav ispod slona."
Maya se nasmijala i podigla se prema njemu. Kao ljubavnica je bila vrlo nježna; rado se smiješila, a Raj je osjećao da nikada ne zaranja u ponor strasti, već da lebdi iznad njega. Profinjena ljubavnica. Raju ništa nije promaknulo. Bio je svjestan i nazočan kao nikada do tada. Kada su završili, treštanje je prestalo, a Raj je znao da je samo Maya s njim u krevetu.
Gledao je kako spava i poželio se privinuti uz nju, ali se u ponoć tiho odjenuo i izašao. Instinkt mu je rekao da mora odmah djelovati ako se želi provući kroz pukotinu.
U paviljonu te večeri nije bilo mnogo osoblja, a kada je izašao iz dizala, nije prepoznao sestru koja je sjedila na recepciji, ravnodušno ga pogledala i nastavila čitati. Vrata Claudijine sobe bila su zatvorena. Raj je ušao bez kucanja.
"Izvoli", rekao je pružajući papirnatu vrećicu.
Claudia nije spavala, nije čak ni bila u krevetu, već je stajala pokraj prozora i gledala van. Okrenula se. "Za mene?"
Raj je izvadio dopola punu plastičnu bocu. "Neće ti se osobito svidjeti ako nisi navikla na votku i jogurt." Odložio je dar na noćni ormarić. Claudia nije posegnula prema njemu, samo se usiljeno nasmiješila.
"Znam da ovo nije primirje, ali, što jest?" upitala je.
"Vraćao sam se s proslave. Ondje su svi bili prilično veseli, a ja sam se sjetio jedne stare kuje koja vjerojatno nije vesela", rekao je Raj.
"Ma nemoj? Mislim da te nisu dovoljno jako odalamili kada si se rodio", rekla je Claudia, no glas joj nije odavao uvrijeđenost.
"Više se neću vraćati radi seansi", rekao je Raj. "Dijelom zahvaljujući vama. Zato sam bio tako slobodan da sam objasnio vaš slučaj dugom opaskom koju sam priložio vašem kartonu."
Claudia je prišla boci i nazdravila mu prije no Što je otpila gutljaj.
"Zar vas ne zanima što sam napisao?" upitao je Raj. "Ne osobito."

"Mogao sam napisati da ste granična osobnost shrvana osjećajima iz prošlosti te da s njima ne možete izaći na kraj bez agresivnosti. To je otprilike točno."
"Kuja je mnogo kraći opis. Ima li u ovome parfema?" upitala je Claudia.
"Esencija ruže. Mogao sam dodati i da vas je osjećaj mučeništva ispunio tolikim ogorčenjem da više nemate savjesti. Prelazite tude granice jednako bešćutno kao što su u dalekoj prošlosti prelazili vaše. Zašto biste inače bili preplavljeni osjećajima kojih se ne možete sjetiti, ali ih ne možete ni zaboraviti?"
Claudia se ukočila; prevladala je gađenje prema punču i ot-pila velik gutljaj.
"Ništa od toga nisam napisao", rekao je Raj. "Napisao sam samo jednu rečenicu. 'Nikada nisam upoznao osobu koja toliko zaslužuje biti iscijeljena.'" Prije no stoje Claudia stigla odgovoriti, Raj je prišao vratima i ugasio svjetlo pa je u sobi zavladao mrkli mrak.
"Hej!" u Claudijinom se tihom glasu čuo nemir.
Raj joj je prišao u mraku. Znao je da mu se neće suprotstavljati ako je u pravu. Napipao je bocu u njezinoj ruci i uzeo je. "Sjednite i budite mirni", rekao joj je.
Claudia je na trenutak oklijevala, a tada gaje poslušala. Raj je stao pokraj nejasnog, pogrbljenog tijela kojemu je jedva razabirao obrise. Od svih tajni koje je nosio u sebi, jednu je čuvao posebno za taj trenutak. Ruke su mu polako i nježno lebdjele iznad i oko nje. U blagom treperenju zraka osjetio je njezinu bol i zid koji je podigla ne bi li se zaštitila od novih boli i poniženja. Čvor osjećaja gušio ju je godinama sve dok se nije povukla u pozadinu svojega života. Raju ništa od toga nije bilo nepoznato. Nije teško osjetiti ranjeno biće.
Tajna je bila u tome da je te nevidljive niti patnje bilo moguće razmrsiti. Nakupine boli nisu bile nevidljive. Obavijale su je poput prljave čahure. Raj ih je povukao i niti su se počele raz-vezivati. Kada je uspio razlučiti dušu od mreže koja ju je obavijala, bilo je vrlo lako. Oslobodite li čovjeka svega što može izazvati teškoće, preostat će samo duša.
"Doktore?" Na vratima je stajala sestra koja je bila na zamjeni. Posegnula je prema prekidaču, ali je zastala. "Je li to vaša pacijentica?"
"Mislim da više nije ničija pacijentica", rekao je Raj. Tada je upalio svjetlo.
"U redu. Oprostite što sam vam smetala." Sestra je otišla, a Raj nije nimalo sumnjao da će o tome zapisati opasku u Claudi-jin karton ili ubaciti poruku pod Halversonova vrata. Claudia je lagano zadrhtala kada gaje pogledala.
"Što si učinio?" šapnula je.
"Ništa", rekao je Raj. "Napisat ću da vas sutra ujutro mogu otpustiti. Neće vas predati drugom liječniku. Ovaj put neće biti potrebe."
Claudia je zijevnula. "To je najgori punč koji sam ikada pila, ali me je najbolje omamio", rekla je. Raj joj je podigao noge na krevet i pričekao pet minuta koliko joj je bilo potrebno da zaspi.
Sljedećeg je jutra u studentskoj poliklinici pronašao mladoga liječnika koji je dan prije primio Sashu.
"Nezgodna situacija", promrmljao je. Možda zbog toga što je bio Indijac kao i Raj, liječnik je malo zaobišao pravila. "Bila je u vrlo poremećenom stanju, ali to nije bio razlog zbog kojega smo je željeli primiti. Ne mogu vam pročitati što piše u njezinom kartonu, ali mislim da možete zaključiti i sami."
Pogledao je prema sestri koja je košarkašu šivala rasječenu usnu. Rana je obilno krvarila, a na stolu pokraj mladićeve glave bilo je nekoliko crvenih mrlja. Raj je shvatio da je ondje jučer bila Sashina krv.
"Stres ih previše dotuče", rekao je mladi liječnik.
"Alije niste primili?" upitao je Raj nestrpljivo.
Liječnik je odmahnuo glavom. "Ne, djevojka je prebrzo pobjegla. Pokušao sam nazvati njezine roditelje, ali sam dobio samo telefonsku tajnicu. Čuvari su obaviješteni i motre njezinu sobu za slučaj da se vrati. Ne bih vam smio sve to govoriti."
Raj mu je zahvalio i otišao. Bilo je to vedro božično jutro kakvo još nije doživio, a budući da je bila nedjelja, slab promet još nije stigao onečistiti svježinu zraka niti jasnoću neba. Raj je hodao studentskim domom sa slabašnom nadom da će opaziti Sashu. No, u svakom slučaju, bilo je gotovo. U poliklinici će njezin slučaj biti zabilježen kao pokušaj samoubojstva, a roditelji će biti prisiljeni doći željeli to oni ili ne. Raj je pretpostavio da će se ljudi toliko zgroziti nad tom viješću da Sasha ni u školi neće biti dobrodošla.

Trag je vodio još samo prema jednom mjestu. Raj je zaustavio taksi i stigao pred Serenina vrata. Kad je pokucao, glas mu je doviknuo: "Uđi."
Raj je ušao u dnevnu sobu. U jednom se kutu naginjalo drvce rijetkih grana, jedno od onih koja možete pronaći na tržnici ako ga zaboravite kupiti na vrijeme. Sasha je ispred njega gledala u Serenu. Obje su stajale.
"Ništa ne može zaustaviti noć!" viknula je Sasha. Na sebi je imala donji dio trenirke i poderanu majicu, a prljava joj je kosa beživotno visjela. Serena je pružila ruku ne bi li je smirila, ali je Sasha odskočila. Nije čak ni primijetila daje Raj ušao u sobu.
"Morat ćeš sjesti", strogo je rekla Serena. "Okreni se! Pogledaj tko je ovdje."
Sasha je počela vrištati visokim, prodornim glasom. Raširila je ruke kao razapeta i zabacila glavu. Serena i Raj su istodobno poskočili. Prišli su joj s obje strane i uhvatili je za ispružene ruke. Sasha se otimala i mlatarala u bezumnom očaju. Serena ju je s druge strane jedva držala.
"Ne mogu joj dati injekciju, u torbi je", viknuo je Raj. "Pronađi uže ili poderanu plahtu. Pusti je, mislim da je mogu zadržati."
Serena je kimnula i pustila Sashinu ruku. Raj ju je povukao prema dolje i stopalom joj pritisnuo stražnju stranu koljena želeći je izbaciti iz ravnoteže. Ali, Sasha se oslobodila, a kada je Raj podigao glavu, vidio je da drži pištolj. Srebrna je cijev bila uperena ravno u njegove grudi.
"Isuse, Isuse, ovo znam jer Biblija tako kaže", jecala je Sasha. Ispruživši ruke pred sebe, otkrila je zapešća omotana zakrvavljenim zavojima.
U tom beskrajno dugom trenutku Raj nije mogao osjetiti ništa drugo osim straha. No, on se smireno zagledao u njezine oči i opazio ono što Sasha nije bila sposobna vidjeti. Ona nije bila ta sumanuta maska. Nije bila bujica boli koja ju je nosila. I bez Mollynih smjernica Raj je opazio nestalnu, titravu svjetlost vidljivu samo duši. U svakom trenutku ta svjetlost prodire duboko i doziva sve. Raj je shvatio da se to ne odnosi samo na njega, Molly ili one koji žarko žele biti probuđeni. Ta svjetlost prodire kroz patnju i bol. Ta je nevidljiva nazočnost posvetila cijev pištolja i ruku koja gaje držala.
Ne rekavši joj da spusti pištolj, Raj je bio uvjeren da će to učiniti jer će samu sebe opaziti njegovim očima. Čekao je. Sasha je oklijevala. U tom je trenutku mogla sve okončati, kao što su joj glasovi govorili, i još jednom užasnuta uroniti u tamu.
"Tinti-rinti", rekla je.
Serena je stala kao ukopana tri metra dalje, s njezine lijeve strane. "Što čekaš?" rekla je mirnim glasom gledajući Raja u oči. "Dopusti joj da te izvede. Ili ostaješ na ručku?"
"Zar misliš daje to u mojim rukama?" upitao je Raj. "Mogao bih umrijeti."
"Imam novost za tebe, dušo. Netko ti je pomogao da to prevladaš", rekla je Serena.
Njihovi su glasovi odvratili Sashinu pozornost. Malo je spustila pištolj, a Serena je skočila i srušila je na pod punom težinom svojega tijela. Uzela joj je pištolj iz ruke.
"Au!" viknula je Sasha, ali se brzo prestala otimati.
"Nitko te ne želi povrijediti", rekao je Raj kako bije umirio. Začas su je odnijeli do kauča. Ona se srušila i beživotno objesila glavu. Njezin se maničan bijes pretvorio u beživotnu obamrlost.
Serena je nedvojbeno bila u pravu, pomislio je Raj. Sve je doista bilo u njegovim rukama. On je na neki čudesan način uredio da ga Sasha, sluđena i shizofrenična, u tom trenutku ustrijeli kako bi ponovno bio s Molly. Dobit ćeš ono Što želiš. Serena mu je to rekla dok je bio u krajnjem očaju.
"Drago mije da si ipak odlučio ostati", rekla je Serena čitajući mu misli. "Dobrodošao na igralište."
"Da." Raj je teško disao. Nije ni bio svjestan koliko je adrenalina kolalo njegovim tijelom.
Nazvao je bolnicu kako bi uredio da Sasha bude primljena prema njegovim uputama. Ona je tijekom vožnje u Sereninu automobilu bila nenazočna, tiha i obamrla. Prošlo je nekoliko sati prije no što je Raj ponovno bio slobodan, ali Serena ga je čekala. Zamolio ju je da ga odveze k Mayi.
"Misliš da sije mogao spasiti, zar ne?" upitala je Serena.
"Bio sam smeten. Ali, bit će još prilika", rekao je Raj. Bio je uvjeren u to. Svaka duša želi biti viđena, pomislio je, ali su neke bolje skrivene od drugih.
Prije no što gaje ostavila u središtu grada, Serena gaje iznenadila rekavši: "Pusti me da umrem kako bih se pridružio anđelima. Tada ću anđele zamoliti da mi dopuste umrijeti kako bih se pridružio zvijezdama. Kamo ću nakon toga, nitko ne može ni zamisliti."
"Što je to?" upitao je Raj.
"Pjesma. Čuvaj se!"

Serena se odvezla u sumrak jednako vedar kao i ostatak dana.
Iako je još bilo rano, na zapadu se, između dvije zgrade, vidjela Venera. Što god se nalazilo iza zvijezda, netko je došao otkriti tu tajnu.

Riječ autora
Oslobođena ljubav ne poznaje granice. Ona traži skrovita mjesta koja se nikada nisu nadala ljubavi, a kada ih dodirne, ishod je predodređen. Ljubav pobjeđuje. Isto vrijedi za iscjeljivanje - to im je zajedničko. Raj Rabban je imao nevjerojatnu sreću pronaći osobu koja je opazila da mu je suđeno postati iscjeliteljem. Postao je iscjelitelj zato što ga je Molly gledala očima duše.
No, ja nakon toga nisam mogao zaboraviti Raja. Neprestano sam razmišljao o svima onima koji neće pronaći svoju Molly. 0 onima koji nikada neće čuti nekoga da kaže: "Ja sam ljubav." Želio sam da se Raj za pet godina vrati, okupi sve i otkrije im kako je nastavio voljeti i iscjeljivati. Bilo bi mi vrlo drago da je rekao ponešto čega bismo se mogli sjetiti kada se nađemo u teškim trenucima, a ljubav presuši:
Ljubav nije tek osjećaj. Ona obuhvaća istinu i zbog toga je zakon.
Ljubav se prilagođava našoj viziji. Uvijek ćete dobiti ono što želite i zato stremite najuzvišenijoj ljubavi koju možete zamisliti.
Jedino savršena ljubav nadilazi osobnost. Ako nekome želite pružiti najuzvišeniju ljubav, najprije morate vidjeti dalje od te osobe. Želite li primiti najuzvišeniju ljubav, opazite sebe s onu stranu osobnosti.
Božanska ljubav uistinu postoji. Ona se očituje kroz ljudska bića.
Ljubav koja proizlazi iz duše, nadživljuje smrt.
Znajte da ništa nije stvarnije od vaše duše.
Da nam je Raj to rekao, pretpostavljam da bi to bila istina, ali ne i cijela priča. Koliko god ste je puta osjetili, ljubav će zauvijek ostati beskonačna i tajanstvena. Ljubav je, kao i Bog, uvijek ispred nas i upravo kada pomislimo da smo je sustigli, ona nam umakne.
Kao što je Serena napisala na svojem zemljovidu - sve je moguće i zato budite spremni. A ako ste jedan od onih čitatelja koji najprije pročitaju posljednju stranicu knjige, svršetak je ljubav.
Uvijek.

Knjige možete naručiti na adresi nakladnika:
Dvostruka Duga d.o.o.
p.p. 184 HR-40001 Čakovec
ili telefonom 040 347 343 www.dvostrukaduga.hr e-mail: info@dvostrukaduga.hr
Dosadašnja izdanja Dvostruke Duge:
Biblioteka JUPITER A. P. Kezele: Stvaranje sreće (1995., 2000., 2002.) Deepak Chopra: Tijelo i duh, rijeka vječnosti (1995., 2002.) John Douillard: Tijelo, duh i šport (1996., 2000.) A. P. Kezele: Skrivene poruke, skrivena značenja (1996., 1999., 2001.) Deepak Chopra: Put do ljubavi (1998., 2000.) D. Epstein: Dvanaest stupnjeva iscjeljenja (1998.) A.P. Kezele: Tajne indijske astrologije (1998., 2001.)
Hanna Kroeger: Zdravlje iz prirode (1999.) Caroline Myss; Anatomija duha (1999., 2000., 2003.) A.P. Kezele: Umjetnost davanja (1999., 2002.) A.P. Kezele: Moj put do čarolije (2000.) Caroline Myss: Zašto se ljudi ne iscjeljuju (2001.) Deepak Chopra: Kako spoznati Boga (2001.) A.P. Kezele: Vastu - dobri duh prostora (2001.) A.P. Kezele i A. Hampamer: Integralna meditacija (2002.) Caroline Myss: Izaberimo zdravlje (2002., 2003.) Caroline Myss: Sveti ugovori (2002.) A.P. Kezele: Život - smrt - život (2003.) Daphne Rose Kingma: Budućnost ljubavi (2003.)
Biblioteka AQUARIUS Rene Erdos: Indijski gost (1996.) Deepak Chopra: Povratak Medina (1997., 2002, 2003.) M.S. Peck: Na Nebu kao i na Zemlji (1997.)
Daniel Quinn: Ishmael (1997., 2001.) A.P. Kezele: Maitreya (1997., 2001.) James F. Twyman: Poslanik svjetla (1998.) A.P. Kezele: Anđeo pod maskom (1998., 2002.) Mario Morgan: Tihi zov Australije (1999., 2002.) Daniel Quinn: Priča o B (1999.) Dan Millman: Put mirnog ratnika (2000.) Mario Morgan: Poruka iz Zauvijek (2001., 2002.) Malidoma Patrice Some: Afrička inicijacija (2001.) A.P. Kezele: Čarobnica (2002.) A. P. Kezele: Bijela ptica (2002.) Dan Millman: Sveto putovanje mirnog ratnika (2003.) A. P. Kezele: Gospodar smrti (2003.) A. P. Kezele: Povratak Boginje (2003.) Deepak Chopra: Srodna duša (2003.)

Biblioteka AURORA Deepak Chopra: Sedam duhovnih zakona uspjeha (1996., 2001.) Deepak Chopra: Put čarobnjaka (1997., 2002.) A.P. Kezele: Intuicija - mudrost pravoga izbora (1997., 1999., 2001.) Louise L. Hay: Život! (1997., 1998., 1999.) Louise L. Hay: Moć žene (1998.) Deepak Chopra: Sedam duhovnih zakona za roditelje (1998.) A.P. Kezele: Sedam čakri, sedam stanja svijesti (1999., 2002.) Wayne W. Dyer: Ostvarite svoju sudbinu (1999., 2002.) A.P. Kezele: Kozmička proslava (2001.) A.P. Kezele: Riječi nadahnuća (2003.)

Biblioteka ZNANOST NOVOG VREMENA M. Fox & R. Sheldrake: Fizika anđela (1999.) Daniel Quinn: Izvan civilizacije (2000.) F. David Peat: Sinkronicitet (2000.) Gary Zukav: Život duše (2002.) Gary Zukav i Linda Francis: Srce duše (2003.) Riane Eisler: Snaga partnerstva (2003.)

Biblioteka SAVRŠENO ZDRAVLJE Deepak Chopra: Savršena težina (1996.) Deepak Chopra: Savršena probava (1996.) Deepak Chopra: Odmorno spavanje (1996.) Deepak Chopra: Neograničena energija (1996.) Deepak Chopra: Prevladajte ovisnost (1997.)

A.P. Kezele: Zdravlje s neba (2000.) A. Hampamer: Ajurveda za svaki dan (2001.)

Ostala izdanja

A. P. Kezele: TM-Korak naprijed (1994.) A. P. Kezele: Istina u pjesmi (1994.) Adrian B. Smith: Ključ za kraljevstvo nebesko (1994.) A. Hampamer & K. Kezele: Nova kuharica (1995., 1997., 2001.) A.P. Kezele: Kratki pregled novih misli koje mijenjaju svijet (2000.) A.P. Kezele: Savršena ljubav 1. dio (2000.) A.P. Kezele: Dupinov san (2001.)

Nije u prodaji

A.P. Kezele: Trojedna - o ljubavi i vječnosti (1996.) A.P. Kezele: Veličanstveni Saturn (dosad objavljeno 11 izdanja)

Dvostruka Duga je nakladnička kuća posvećena izdavanju knjiga koje istražuju mogućnosti čovjekova duha i tijela, ukazuju na blizak odnos čovjeka i prirode te načine putem kojih možemo sačuvati dragocjeni planet na kojemu živimo. Želite li ubrzati svoju evoluciju i sudjelovati u stvaranju boljeg i sretnijeg svijeta - ovo su knjige za vas!

Bilo da se radi o duhu, tijelu ili okolini, uvijek postoje mjesta koja je potrebno istražiti i vještine koje je potrebno naučiti. Napuci i savjeti - Biblioteka JUPITER.

U trenucima kad je potrebna podrška i vizija, knjige iz Biblioteke AURORA bit će izvor nadahnuća, poput zvijezde čije ime nose.

B i l i o t e k a

Biblioteka AQUARIUS posvećena je romanima. Priče, parabole, legende i mitovi - mudrost se oduvijek prenosila baš tako.

aquarius

Uzbudljivo istraživanje područja u kojem se susreću
znanost i duh! Knjige koje spajaju objektivno i subjektivno •
te tako ocrtavaju put u novo tisućljeće - tisućljeće duhovnog
razvoja. novog
vremena

Ljubav nije osjećaj. Ljubav je ono što postaješ.